

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ :

**« ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ
(EU – SILC). ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΤΑ
ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2003 – 2005»**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ :

ΒΑΒΑΪΤΗ ΚΡΥΣΤΑΛΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΓΙΑΚΟΥΜΑΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2009.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή έχει τίτλο «Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης. Σύγκριση αποτελεσμάτων στα διαμερίσματα της χώρας για τα έτη 2003 – 2005».

Στην έρευνα αυτή συμμετέχουν όλα τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να επιτευχθεί η ποιοτική βελτίωση των στατιστικών δεδομένων που αφορούν στην φτώχεια και στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Βασικός στόχος της έρευνας είναι η μελέτη σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο των συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών σε σχέση κυρίως με το εισόδημα τους.

Στην εργασία αυτή, γίνεται η προσπάθεια για την άντληση κάποιων στατιστικών στοιχείων όσον αφορά στην Ελλάδα, έτσι ώστε να οδηγηθούμε σε κάποια συμπεράσματα.

ABSTRACT

The title of the assignment is “Income and living conditions research. Comparison of the results in the country departments for the years 2003 – 2005”.

All the states – members of the European Union were took part in this research so as to achieve the qualitative improvement of the statistical facts concerning poverty and social exclusion.

Fundamental objective of the research, on European and national level, is the examination of the household living conditions, in relation to income, mostly.

In this assignment, try to have some statistics information about Greece, so to have a conclude.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A/A	ΤΙΤΛΟΣ	ΣΕΛΙΔΑ
•	ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	1
•	ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	2
•	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3 - 5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

•	1) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	6 - 9
•	2) ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	10 - 14
•	3) ΣΚΟΠΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ	
•	3.α) ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	15 - 16
•	3.β) ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	17
•	3.γ) ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ.....	18
•	3.δ) ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΓΧΡΟΝΙΚΩΝ & ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	19 - 26
•	4) ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΠΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΕΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	
•	4.α) ΣΤΑΔΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ.....	27
•	4.β) ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ.....	27
•	4.γ) ΕΡΕΥΝΩΜΕΝΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.....	28
•	4.δ) ΣΧΕΔΙΟ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ	29
•	4.ε) ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΣΤΡΩΜΑΤΩΣΗΣ & ΥΠΟ - ΣΤΡΩΜΑΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.....	29 - 30
•	5) ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	
•	5.α) 1 ^ο ΣΤΑΔΙΟ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ.....	31
•	5.β) 2 ^ο ΣΤΑΔΙΟ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ.....	31 - 33
•	5.γ) ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ :	
	ΕΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΟ ΔΕΙΓΜΑ.....	33
•	5.δ) ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	33 - 34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

- 1) Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....35 - 36
- 2) ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ EU-SILC ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ
  - 2.α) ΕΤΟΣ 2003.....37 - 47
  - 2.β) ΕΤΟΣ 2004.....48 - 60
  - 2.γ) ΕΤΟΣ 2005.....61 - 73
- 3) ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 2003, 2004 ΚΑΙ 2005.....74
- 4) ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....75 - 82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

- 1) ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....83 - 84
- 2) Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑΞΥ 1988 – 2003.....85 - 88
- 3) ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2003 ΕΩΣ ΤΟ 2005.....89-101
- 4) ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2003-2005.....102-106

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....107 – 110
- ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ.....111 - 112

- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....113 - 114
- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....115 - 118

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω, για την βοήθεια που μου προσέφερε και τα στοιχεία που μου χορήγησε, για την εκπόνηση της εργασίας αυτής :

- ↓ Τον κ. Γιακουμάτο Στέφανο, αναπληρωτή Καθηγητή του Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας και επιβλέποντα της εργασίας μου

- ↓ Καθώς επίσης και τον κ. Ντούρο Γεώργιο, Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Στατιστικών και Αγοράς Εργασίας

ΣΥΝΤΟΜΟΤΡΑΦΙΕΣ

- ΕΣΠΑ**..... Εθνικό Σχέδιο Πλαισίου Αναφοράς
- ΙΜΔΑ**.....Δικαιώματα του Ανθρώπου (Ίδρυμα)
- ΕΚΚΕ**.....Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
- Ε.Σ.Υ.Ε**.....Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
- EU-SILC**.....Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών
- EUROSTAT**.....Στατιστικό γραφείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ΕΤΑΚΣ**.....Εθνικό Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής
-
- ΚΕΠΕ**.....Κέντρο Προγραμματισμού & Οικονομικών Ερευνών
- ΟΚΕ**.....Οικονομική & Κοινωνική Επιτροπή
- ΠΕΠ**.....Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
- ΕΣΠ**.....Επιτροπή Στατιστικού Προγράμματος
- ESPON**.....Ευρωπαϊκό Δίκτυο Παρατηρητηρίων Χωροταξίας
- ΑΕΕ**.....Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα
- ΥΠΑ**.....Υπηρεσίες Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια των πτυχιακών εργασιών του Τ.Ε.Ι Καλαμάτας ανέλαβα την εκπόνηση της εργασίας με τίτλο « Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης (EU – SILC). Σύγκριση αποτελεσμάτων στα διαμερίσματα της χώρας για τα έτη 2003 – 2005 ».

Η Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών αποτελεί μέρος ενός κοινοτικού στατιστικού προγράμματος, στο οποίο συμμετέχουν όλα τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το οποίο αντικατέστησε από το 2003 το Ευρωπαϊκό panel νοικοκυριών προκειμένου να επιτευχθεί η ποιοτική βελτίωση των στατιστικών δεδομένων που αφορούν στη φτώχεια και στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Το EU – SILC είναι ένα πολυδιάστατο εργαλείο που δίνει έμφαση στο εισόδημα αλλά, παράλληλα, καλύπτει και τη στέγαση, την εργασία, την υγεία, τη δημογραφία και την εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να καθιστά δυνατή τη μελέτη της πολυδιάστατης προσέγγισης του κοινωνικού αποκλεισμού.

Περιλαμβάνει βασικές και δευτερεύουσες μεταβλητές στόχους. Οι βασικές μεταβλητές – στόχοι είναι είτε πληροφορίες για τα νοικοκυριά είτε ατομικά στοιχεία (για άτομα ηλικίας 16 ετών και άνω) και ομαδοποιούνται σε τομείς.

Βασικός στόχος της έρευνας είναι η μελέτη, σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο, των συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών σε σχέση, κυρίως με το εισόδημα τους. Η έρευνα αποτελεί την βασική πηγή αναφοράς των συγκριτικών στατιστικών για την κατανομή του εισοδήματος και του κοινωνικού αποκλεισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η συγκρισιμότητα των στοιχείων θεωρείται εξασφαλισμένη, αφού η έρευνα διενεργείται σε όλες τις χώρες – μέλη, με κοινά αποδεκτά ερωτηματολόγια.

Με την μελέτη αυτή στην Ελλάδα, συγκεντρώθηκαν πληροφορίες για να αξιοποιηθούν επίσημα στατιστικά στοιχεία κυρίως της Στατιστικής Υπηρεσίας για να τεκμηριωθούν και να αναλυθούν χρήσιμες διαστάσεις τόσο της διανομής του εισοδήματος όσο και της φτώχειας.

Με την έρευνα αυτή διερευνώνται ορισμένα κοινωνικο – οικονομικά μεγέθη, τα οποία επηρεάζουν τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού. Με τις πληροφορίες που συγκεντρώνονται, η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε.) υπολογίζει και καταρτίζει τους διαρθρωτικούς δείκτες κοινωνικής συνοχής και παράγει

συστηματικές στατιστικές σχετικά με τις εισοδηματικές ανισότητες, τις ανισότητες στις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Η μεθοδολογία μέτρησης της φτώχειας με τη σχετική γραμμή, που έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, κατατάσσει τα μέλη μιας κοινωνίας, με ένα τρόπο, σε φτωχά και μη φτωχά με μέτρο σύγκρισης το διάμεσο ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα μιας χώρας σε δεδομένη χρονική στιγμή. Ως πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου αναφέρεται η δυνατότητα καταγραφής της διακύμανσης του ορίου της φτώχειας σε σχέση με το εκάστοτε επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Μειονέκτημα αυτής της μεθόδου αποτελεί, εκτός από την περίπτωση που όλα τα άτομα έχουν το ίδιο εισόδημα, η ύπαρξη, πάντα, φτωχών, ανεξάρτητα από το ύψος του εισοδήματός τους.

Επιπλέον, απαιτείται προσεκτικός χειρισμός των στοιχείων και αποτελεσμάτων της έρευνας, δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνονται εισοδηματικές ροές, όπως ιδιοκατοίκηση, παροχές σε είδος, ιδιοκατανάλωση, οι οποίες είναι πολύ αυξημένες στη Χώρα μας. Οι παραπάνω εισοδηματικές συνιστώσες είναι δυνατόν να επηρεάσουν σημαντικά τα αποτελέσματα και να μειώσουν το σχετικό κίνδυνο οικονομικής επισφάλειας πάνω από 2 ποσοστιαίες μονάδες. Εισοδηματικές συνιστώσες, όπως το τεκμαρτό ενοίκιο από ιδιοκατοίκηση, οι έμμεσες κοινωνικές μεταβιβάσεις, τα εισοδήματα σε είδος και οι τόκοι από δάνειο, θα περιληφθούν στην έρευνα από το έτος 2007.

Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι στην έρευνα δεν περιλαμβάνονται στον ερευνώμενο πληθυσμό ομάδες που, κατά τεκμήριο, είναι φτωχές, όπως οι άστεγοι, οι διαβιούντες σε ιδρύματα, οι τσιγγάνοι κλπ.

Η ανάπτυξη ενός δείκτη φτώχειας, ο οποίος θα υπολογίζεται ταυτόχρονα με εισοδηματικά, αλλά και με ποιοτικά κριτήρια (επίπεδο εκπαίδευσης, υγεία, στοιχεία κατοικίας κλπ.), θεωρείται σκόπιμη, δεδομένων των ενδείξεων ότι μη εισοδηματικά φτωχοί είναι κοινωνικά αποκλεισμένοι και αντίστροφα.

Σε κάθε περίπτωση, η έννοια του κινδύνου σχετικής φτώχειας (φτωχός σε σχέση με τους άλλους) διαφοροποιείται από την έννοια του κινδύνου της απόλυτης φτώχειας (ο φτωχός στερείται βασικών μέσων επιβίωσης).

Η μελέτη ξεκινάει παρουσιάζοντας την ιστορική αναδρομή της έρευνας, τους σκοπούς της, το νομικό πλαίσιο και το δειγματοληπτικό πλαίσιο της έρευνας καθώς και τα έτη εφαρμογής (ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1). Στη συνέχεια, αναφερόμαστε στην κατάσταση της φτώχειας στην Ευρώπη σε γενικά πλαίσια, στα αποτελέσματα της έρευνας διαχρονικά σε σύνολο της χώρας για τα έτη 2003 – 2005, στις παρατηρήσεις επί των αποτελεσμάτων αυτών, καθώς και στη σύγκριση μεταξύ των τριών ετών (ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2). Συνεχίζουμε με τη φτώχεια στην Ελλάδα μεταξύ 1988 – 2003, τα διαχρονικά αποτελέσματα της έρευνας ανά περιφέρεια και τέλος την σύγκριση αποτελεσμάτων ανά περιφέρεια για τα έτη 2003–2005 (ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3) .Ακολουθούν τα συμπεράσματα και οι προτάσεις (ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4). Τέλος, ακολουθεί η βιβλιογραφία και το παράρτημα με πίνακες και ορισμούς για την πλήρη κατανόηση της μελέτης.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Με τη συνθήκη του Άμστερνταμ καθορίστηκε το πρόγραμμα κοινωνικής δράσης στα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα έτη 1998 – 2000, και τέθηκε το νομικό πλαίσιο που διέπει την παραγωγή των Κοινωνικών Στατιστικών. Το Μάρτιο του 2000, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός τοποθετήθηκαν σε υψηλή θέση στην πολιτική agenda του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας με αποτέλεσμα να γίνει πρόταση από την Commission για ένα κοινοτικό πρόγραμμα ενθάρρυνσης μεταξύ των κρατών – μελών με σκοπό την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000) τέθηκαν αιτήματα για την βελτίωση των στατιστικών δεδομένων και συζητήθηκαν οι αποφάσεις για την εξαφάνιση της απόλυτης φτώχειας, το πρόγραμμα συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη – μέλη για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς επίσης, αποφάσεις για την συγκρότηση διαρθρωτικών δεικτών, όπως είναι οι δείκτες άνισης κατανομής του εισοδήματος, τα ποσοστά φτώχειας πριν και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, η διαχρονική φτώχεια κλπ.

Στη Νίκαια τη Γαλλίας, το Δεκέμβριο του 2000, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, οι αρχηγοί των κρατών – μελών συμφώνησαν με την απόφαση της Λισσαβόνας για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, η οποία θα έφτανε στο επιθυμητό αποτέλεσμα με τη μορφή συνεργασίας και με αντίστοιχες ρυθμίσεις. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο θα έπρεπε να προσδιοριστούν κοινοί αποδεκτοί στόχοι για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η ανάπτυξη κατάλληλων εθνικών σχεδίων δράσης και επιπλέον η αναφορά και η καταγραφή της προόδου σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Για να πραγματοποιηθεί αυτό, το Μάρτιο του 2001, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην Στοκχόλμη ανέθεσε στην Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (Social Protection Committee) τη σύνταξη δεικτών της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Το Δεκέμβριο του 2001, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Laeken, πρότεινε 18 στατιστικούς δείκτες (πίνακας 1), που θα χρησιμοποιούνται από τα κράτη – μέλη και θα μπορούν να παρακολουθήσουν την εξέλιξη τους όσον αφορά τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

		ΠΙΝΑΚΑΣ 1 : ΔΕΙΚΤΕΣ ΛΑΕΚΕΝ
A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΟΡΙΣΜΟΣ
1.	Σχετικός κίνδυνος επισφάλειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις	Ορίζεται ως το ποσοστό των ατόμων, μέλη νοικοκυριών με συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα χαμηλότερο του κατώφλιού σχετικού κινδύνου οικονομικής επισφάλειας
2.	Επίμονος (Persistent) σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας	Ορίζεται ως το ποσοστό των ατόμων κάτω από το κατώφλι σχετικού κινδύνου οικονομικής επισφάλειας σε χρόνο τα, οι οποίοι ήταν επίσης κάτω από το κατώφλι σε κατώφλι σε τουλάχιστον 2 από τα προηγούμενα 3 χρόνια (t-1, t-2 και t-3)
3.	Σχετικός κίνδυνος επισφάλειας με εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές	Όπως ο δείκτης 1, αλλά με εναλλακτικά κατώφλια σε 40%, 50% και 70% του διαμέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος
4.	Επίμονος (Persistent) σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας με εναλλακτική διαχωριστική γραμμή	Ορίζεται όπως ο δείκτης 2, με την διαφορά ότι το κατώφλι σχετικού κινδύνου οριοθετείται σε 50% του διαμέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος
5.	Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας με σταθερή (anchored at a moment of time) διαχωριστική γραμμή	Όπως ο δείκτης 1, όπου όμως το κατώφλι σχετικού κινδύνου παραμένει σταθερό με βάση την κατανομή εισοδήματος του έτους βάσης (1995)
6.	Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις	Όπως ο δείκτης 1, με την διαφορά ότι στον πρώτο από τους δύο υπο δείκτες στο εισόδημα δεν περιλαμβάνονται οι κοινωνικές μεταβιβάσεις, ενώ στο δεύτερο υπο δείκτη περιλαμβάνονται μόνο οι συντάξεις και δεν περιλαμβάνονται οι υπόλοιπες μεταβιβάσεις
7.	Βάθος (Χάσμα) σχετικού κινδύνου οικονομικής επισφάλειας	Η διαφορά μεταξύ του διαμέσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος των ατόμων κάτω του κατώφλιού και το κατώφλι σχετικού κινδύνου σε ποσοστό του κατώφλιού
8.	Δείκτης ανισότητας S80/S20	Υπολογίζεται διαιρώντας το συνολικό ισοδύναμο εισόδημα των υψηλότερων 20% των εισοδημάτων με αυτό των χαμηλότερων 20% των εισοδημάτων
9.	Συντελεστής Gini	Δείχνει την σχέση μεταξύ την συσσωρευμένη κατανομή του πληθυσμού και την συσσωρευμένη κατανομή των εισοδημάτων
10.	Περιφερικά Συνοχή (Regional Cohesion)	Η διακύμανση των ποσοστών ανεργίας μεταξύ των περιοχών της χώρας (επίπεδο NUTS 2)
11.	Μακροπρόθεσμη ανεργία	Ο συνολικός πληθυσμός σε μακροπρόθεσμη ανεργία (>12 μηνών), ως ποσοστό του ενεργού πληθυσμού (total active population)
12.	Μερίδιο μακροπρόθεσμης ανεργίας	Ο συνολικός πληθυσμός σε μακροπρόθεσμη ανεργία (> 12 μηνών), ως ποσοστό των ανέργων
13.	Πολύ μακροπρόθεσμη ανεργία (Very long term unemployment rate)	Ο συνολικός πληθυσμός σε ανεργία άνω των 24 μηνών, ως ποσοστό του ενεργού πληθυσμού (total active population)
14.	Μέλη άνεργων νοικοκυριών	Το μερίδιο των ατόμων σε ηλικία από 0 έως 65 (60) σε νοικοκυριά όπου κανείς δεν έχει απασχόληση Εξαιρούνται τα νοικοκυριά όπου όλα τα μέλη είναι κάτω των 18, άνω των 65 (60) και χωρίς απασχόληση, και τέλος νοικοκυριά όπου
15.	Εγκαταλείποντες την εκπαίδευση (Early school leavers not in education or training)	Το μερίδιο των ατόμων σε ηλικία 18-24 με επίπεδο εκπαίδευσης γυμνασίου ή χαμηλότερου, οι οποίοι δεν συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης
16.	Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης	Το μερίδιο των ατόμων με επίπεδο εκπαίδευσης γυμνασίου ή χαμηλότερου
17.	Προσδοκώμενη διάρκεια ζωής	Σε αριθμό ετών
18.	Αυτό προσδιοριζόμενη κατάσταση υγείας	Υπολογίζεται διαιρώντας το ποσοστό των ατόμων ηλικίας άνω των 16 στα χαμηλότερα 20% εισοδήματα (bottom quintile) οι οποίοι δηλώνουν ότι η κατάσταση της υγείας του είναι κακή ή πολύ κακή με το αντίστοιχο ποσοστό των ατόμων στα υψηλότερα 20% εισοδήματα (top qu

Οι δείκτες αυτοί, μετά από την έγκριση τους στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Laeken είναι πλέον γνωστοί ως δείκτες Laeken.

Από το σύνολο των δεικτών, εννέα βασίζονται στην κατανομή του εισοδήματος μέσα στη χώρα και στη χρονική περίοδο αναφοράς (σχετικός κίνδυνος επισφάλειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, επίμονος σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας, σχετικός κίνδυνος επισφάλειας με εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές, επίμονος σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας με εναλλακτική διαχωριστική γραμμή, σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας με σταθερή διαχωριστική γραμμή, σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, βάθος σχετικού κινδύνου οικονομικής επισφάλειας, δείκτες S80/S20, συντελεστής Gini) πέντε αφορούν στην αγορά εργασίας (περιφερειακή συνοχή, μακροπρόθεσμη ανεργία, μερίδιο μακροπρόθεσμης ανεργίας, πολύ μακροπρόθεσμη ανεργία, μέλη ανέργων νοικοκυριών) δυο βασίζονται σε ζητήματα εκπαίδευσης (εγκαταλείποντες την εκπαίδευση, χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης) και τέλος, δυο αφορούν την υγεία και την προσδοκώμενη διάρκεια ζωής (προσδοκώμενη διάρκεια ζωής, αυτό προσδιοριζόμενη κατάσταση υγείας).

Επίσης είχε προβλεφθεί, κάθε χώρα να έχει τη δυνατότητα, να ορίσει και δικούς τους δείκτες με βάση τα εθνικά σχέδια δράσης και τις τοπικές ιδιαιτερότητες της.

Οι εν λόγω δείκτες αποτελούν από το 2003 και μετά, μέρος των Εθνικών Σχεδίων Δράσης των κρατών – μελών για την κοινωνική ενσωμάτωση και καταθέτονται κάθε δύο χρόνια στις αντίστοιχες υπηρεσίες κάθε κράτους. Στην Ελλάδα η υπηρεσία που δημοσιεύει τους δείκτες αυτούς είναι η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε.).

Κατά την περίοδο 1994 – 2001, το Ευρωπαϊκό Πάνελ Νοικοκυριών (European Community Household Panel, ECHP) αποτελεί την πρωταρχική πηγή στοιχείων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό αυτών των δεικτών της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στον τομέα του εισοδήματος.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι έπρεπε να επιτευχθεί η ποιοτική βελτίωση των στατιστικών δεδομένων που αφορούν την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, το Στατιστικό Γραφείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROSTAT) σε συνεργασία με τα

κράτη – μέλη αποφάσισε την αντικατάσταση του Ευρωπαϊκού Panel νοικοκυριών, από το 2003 και μετέπειτα, με την Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (European Union – Statistics on Income and Living Conditions, EU – SILC).

Η ημερομηνία έναρξης της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU – SILC) στο πλαίσιο του κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ήταν το 2004 για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 (με εξαίρεση την Γερμανία, τις Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο που έχουν παρεκκλίσεις μέχρι το 2005). Τα νέα κράτη – μέλη με εξαίρεση την Εσθονία έχουν την άδεια να αρχίσουν το 2005.

Η νέα δειγματοληπτική Έρευνα του Εισοδήματος και των Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών διενεργήθηκε στην Ελλάδα, την άνοιξη του 2003 από τη Γενική Γραμματεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (Ε.Σ.Υ.Ε.) με την συμμετοχή του Ινστιτούτου Κοινωνικής Πολιτικής του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ).

Όπως και σε κάθε χώρα, έτσι και στην Ελλάδα η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία δημοσιεύει ετησίως δείκτες κοινωνικής συνοχής, των οποίων τα στοιχεία συγκεντρώνονται μέσω δομημένων ερωτηματολογίων που αφορούν τόσο τα νοικοκυριά όσο και τα μέλη αυτών.

3. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για να μπορέσει να λειτουργήσει σωστά η έρευνα αυτή, έπρεπε να αναπτυχθεί ένα νομικό πλαίσιο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις 16 Ιουνίου 2003 έθεσε τον κανονισμό με αριθμ. 1177/2003 σχετικά με τις κοινοτικές στατιστικές για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EU-SILC) για να περιβάλλουν στο νομικό πλαίσιο :

- τον στόχο του παρόντος κανονισμού, που είναι η θέσπιση ενός κοινού πλαισίου για την παραγωγή κοινοτικών στατιστικών μαζί με συγκρίσιμα και επίκαιρα συγχρονικά και διαχρονικά δεδομένα όσον αφορά το εισόδημα, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- ορισμούς έτσι ώστε να επιτευχθούν οι σκοποί της μελέτη, για τον όρο «έτος αναφοράς», «περίοδος αναφοράς», «ιδιωτικό νοικοκυριό», «μέλη δείγματος», « ακαθάριστο εισόδημα» κλπ.
- το πεδίο εφαρμογής, που οι στατιστικές EU – SILC καλύπτουν συγκρίσιμα και επίκαιρα συγχρονικά δεδομένα καθώς και διαχρονικά δεδομένα τα οποία περιορίζονται στο εισόδημα, στην εργασία και σε ορισμένους μη νομισματικούς δείκτες του κοινωνικού αποκλεισμού.
- την περίοδο αναφοράς, στην οποία τα συγχρονικά και τα διαχρονικά δεδομένα συλλέγονται σε ετησία βάση με αφετηρία το έτος 2003. Για την αφετηρία του έτους εξαιρούνται κάποιες χώρες που επιτρέπεται να αρχίσουν τη συλλογή δεδομένων το έτος 2004. Η περίοδος αναφοράς είναι μια δωδεκάμηνη περίοδος. Είτε είναι σταθερή (όπως το προηγούμενο ημερολογιακό έτος ή φορολογικό έτος) είτε κινητή περίοδος (όπως οι δώδεκα μήνες που προηγούνται της συνέντευξης).
- Τα χαρακτηριστικά των δεδομένων. Τα συγχρονικά και τα διαχρονικά δεδομένα θα πρέπει να μπορούν να συσχετίζονται σε επίπεδο νοικοκυριών και προσώπων προκειμένου να επιτρέπεται η πολυδιάστατη ανάλυση. Τα συγχρονικά και διαχρονικά μικροδεδομένα δεν είναι αναγκαίο να συσχετίζονται μεταξύ τους. Η διαχρονική συνιστώσα καλύπτει τουλάχιστον τέσσερα έτη.
- Τα απαιτούμενα δεδομένα. Οι περίοδοι αναφοράς και οι βασικοί τομείς - στόχοι πρέπει να καλύπτονται από τη συγχρονική και τη διαχρονική συνιστώσα

(παράρτημα, πίνακας 2), ενώ οι δευτερεύοντες μόνο από τη συγχρονική συνιστώσα, με αφετηρία το 2004.

- Τη μονάδα συλλογής. Ο πληθυσμός αναφοράς είναι όλα τα ιδιωτικά νοικοκυριά και τα μέλη τους που διαμένουν στην επικράτεια του κράτους – μέλους τη χρονική στιγμή της συλλογής των δεδομένων. Οι συλλεγμένες πληροφορίες αφορούν τα ιδιωτικά νοικοκυριά και τα πρόσωπα ηλικίας δεκαέξι ετών και άνω. Η μονάδα και η μέθοδος συλλογής περιγράφονται στο (παράρτημα, πίνακας 3).
- Κανόνες δειγματοληψίας και παρακολούθησης. Τα δεδομένα βασίζονται σε τυχαία δείγματα (συγχρονικά και διαχρονικά) αντιπροσωπευτικά σε εθνικό επίπεδο. Στη διαχρονική συνιστώσα, τα πρόσωπα που περιλαμβάνονται στο αρχικό δείγμα παρακολουθούνται καθ' όλη τη διάρκεια του πάνελ. Για τις μεθόδους δειγματοληψίας και τους κανόνες παρακολούθησης ισχύουν κάποιιοι ορισμοί που βρίσκονται στο παράρτημα, πίνακας 3.
- Μεγέθη δείγματος. Με βάση τις διάφορες στατιστικές και πρακτικές θεωρήσεις και τις απαιτήσεις ακρίβειας για τις πλέον κρίσιμες μεταβλητές, τα προς επίτευξη ελάχιστα ουσιαστικά μεγέθη δείγματος είναι στον πίνακα 4 του παραρτήματος.
- Ως μέγεθος δείγματος για τη διαχρονική συνιστώσα – για δυο συνεχόμενα έτη – θεωρούνται τα νοικοκυριά που κάλυψαν επιτυχώς την έρευνα για ένα έτος και για τα μέλη άνω των δεκαέξι ετών που κάλυψαν και για τα δυο έτη την έρευνα. Τα κράτη – μέλη που χρησιμοποιούν μητρώα για το εισόδημα μπορούν να χρησιμοποιήσουν στην έρευνα αντί για νοικοκυριά ένα δείγμα ατόμων. Όπου καλύπτει το 75% των αριθμητικών στοιχείων στο παράρτημα, πίνακας 4 για τις στήλες 3 και 4.
- Διαβίβαση δεδομένων. Τα κράτη – μέλη διαβιβάζουν τα δεδομένα (συγχρονικά και διαχρονικά) σε σχέση με το εισόδημα στην Επιτροπή (EUROSTAT). Όσον αφορά τη συγχρονική συνιστώσα διαβιβάζουν τα δεδομένα σχετικά με το έτος έρευνας N. Η τελική προθεσμία για τη διαβίβαση αυτή είναι η 31η Οκτωβρίου (N+1) για τα κράτη – μέλη που συλλέγουν τα δεδομένα στο τέλος του έτους N. Επίσης, διαβιβάζουν δείκτες κοινωνικής συνοχής όπου θα περιέχονται στην ετήσια έκθεση N+2 προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Οι ημερομηνίες ισχύουν και για τα κράτη – μέλη με ετήσια συλλογή δεδομένων το έτος βάσης 2004.

Για τη διαχρονική συνιστώσα η λήψη είναι μετά από δεκαπέντε μήνες του έτους N και υποχρεωτική προθεσμία το Μάρτιο (N+2). Η πρώτη διαβίβαση πραγματοποιείται στο τέλος Μαρτίου 2006. Η επόμενη διαβίβαση καλύπτει τα

τρία πρώτα έτη έρευνας 2003 – 2005 εν συνεχεία παρέχονται κάθε έτος διαχρονικά δεδομένα τα οποία καλύπτουν τα προηγούμενα τέσσερα έτη έρευνας.

- Δημοσίευση. Η Επιτροπή δημοσιεύει μια συγχρονική έκθεση, όσον αφορά τη συγχρονική συνιστώσα έως το τέλος του Ιουνίου του έτους N+2 με δεδομένα που έχουν συλλεγεί το έτος N.
- Πρόσβαση σε εμπιστευτικά δεδομένα. Η κοινοτική αρχή μπορεί να έχει πρόσβαση σε εμπιστευτικά δεδομένα ή να γνωστοποιεί μικροδεδομένα από πηγές της EU – SILC για επιστημονικούς σκοπούς σύμφωνα με προϋποθέσεις. Για τη συγχρονική συνιστώσα θα πρέπει να γίνει κατάθεση αυτών των δεδομένων από το τέλος του Φεβρουαρίου του N+2 (όπου N: έτος συλλεγμένων δεδομένων) ενώ για τη διαχρονική συνιστώσα έως το τέλος του Ιουλίου N+2. Επίσης, τα αρχεία των συγχρονικών δεδομένων δεν ανακοινώνονται πριν τον Ιούλιο του N+3.
- Χρηματοδότηση. Κατά τα τέσσερα πρώτα έτη συλλογής των δεδομένων, χορηγείται στα κράτη – μέλη κοινοτική οικονομική ενίσχυση για την κάλυψη του κόστους των σχετικών εργασιών.

Το ποσό αυτών των πιστώσεων καθορίζεται στο πλαίσιο της ετήσιας διαδικασίας του προϋπολογισμού.

Οι ετήσιες πιστώσεις καθορίζονται από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό.

- Επιτροπή. Η Επιτροπή έχει την βοήθεια της Επιτροπής Στατιστικού Προγράμματος.
- Μέτρα εφαρμογής. Τα μέτρα για τον κανονισμό αυτό λαμβάνονται δώδεκα μήνες πριν το έτος έρευνας.

Τα μέτρα αυτά αφορούν : α) την οργάνωση των βασικών μεταβλητών – στόχων για τη συγχρονικά και τη διαχρονική συνιστώσα, καθώς επίσης και την καθιέρωση κωδικών των μεταβλητών, β) ανάλυση ενδιάμεσης και τελικής έκθεσης ποιότητας, γ) ορισμοί και ενημέρωση ορισμών κυρίως για τη βελτίωση εισοδήματος, δ) για τη δειγματοληψία, ε) για την εργασία πεδίου και τον τρόπο υπολογισμού, στ) για τον κατάλογο δευτερευουσών μεταβλητών – στόχων.

Για κάθε κράτος – μέλος η συνολική διάρκεια συνέντευξης είναι μια ώρα κατά μέσο όρο.

- Εκθέσεις. Τα κράτη – μέλη εκτελούν έως το τέλος του έτους N+2, εκθέσεις ποιότητας που καλύπτουν τη συγχρονική και τη διαχρονική συνιστώσα σχετικά
- με το έτος έρευνας N. Κατά εξαίρεση, η έκθεση του 2003 καλύπτει μόνο τη συγχρονική συνιστώσα. Επίσης, την ίδια έκθεση εκτελεί και η Επιτροπή (EUROSTAT) έως τις 30 Ιουνίου N+3, με την ίδια εξαίρεση.

Το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2007, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με το έργο που έχει πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο αυτού του κανονισμού.

- Έναρξη ισχύος. Ο κανονισμός αυτός, αρχίζει να ισχύει την εικοστή μέρα από τη δημοσίευση του στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Εκτός από αυτό το κανονισμό, πέντε εκτελεστικοί κανονισμοί της Επιτροπής σχετικά με «Κανόνες δειγματοληψίας και ανίχνευσης», «Ορισμούς», «Κατάλογο βασικών (ετήσιων) μεταβλητών στόχων», «Θέματα εργασίας πεδίου και διαδικασιών υπολογισμού» και «Εκθέσεις ποιότητας» εγκρίθηκαν από την επιτροπή στατιστικού προγράμματος (ΕΣΠ) και δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι πρώτοι τέσσερις στις 17 Νοεμβρίου 2003 και ο τελευταίος στις 9 Ιανουαρίου 2004. Επιπλέον, ένας κανονισμός της Επιτροπής με τον κατάλογο των δευτερευουσών μεταβλητών – στόχων, δηλαδή τις ενότητες που έχουν προστεθεί στο EU-SILC, δημοσιεύεται σε ετήσια βάση, με τη δυνατότητα ένα θέμα να επαναλαμβάνεται κάθε τέσσερα χρόνια ή σε μεγαλύτερα διαστήματα. Οι κανονισμοί της Επιτροπής που αφορούσαν συγκεκριμένα τη μεταβίβαση της φτώχειας (ενότητα 2005, κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 16/2004 της 6ης Ιανουαρίου 2004), την κοινωνική συμμετοχή (ενότητα 2006, κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 13/2005 της 6ης Ιανουαρίου 2005), τις συνθήκες στέγασης (ενότητα 2007, κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 315/2006 της 22ας Φεβρουαρίου 2006) και την υπερχρέωση και τον οικονομικό αποκλεισμό (ενότητα 2008, κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 215/2007 της 28ης Φεβρουαρίου 2007) δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην Ελλάδα ισχύει ο ίδιος κανονισμός εφόσον ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να μπορούν να συγκριθούν τα αποτελέσματα της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών με τα υπόλοιπα κράτη – μέλη. Αλλάζουν τα

τα αποτελέσματα, όπως αλλάζουν οι τιμές και τα μεγέθη στα βασικά στοιχεία των στατιστικών (φτώχεια, ελληνικό εισόδημα).

Οι έννοιες που καθορίζονται στον ανωτέρω κανονισμό συμπίπτουν σημασιολογικά και στην Ελληνική Επικράτεια. Για αυτή την μελέτη οι σχετικές εργασίες και τα στατιστικά στοιχεία αυτής, έχει αναλάβει η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (Ε.Σ.Υ.Ε.).

2. ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.α) Εισαγωγή

Βασικός στόχος της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών είναι η μελέτη, σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο των συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών σε σχέση, κυρίως, με το εισόδημα. Η έρευνα πρόκειται να αποτελέσει την πηγή αναφοράς των συγκριτικών στατιστικών για την κατανομή του εισοδήματος και του κοινωνικού αποκλεισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ο σκοπός της έρευνας είναι να εξεταστούν ορισμένα κοινωνικό – οικονομικά μεγέθη που καθορίζουν τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού, ώστε η Χώρα μας να είναι σε θέση να διαμορφώσει και να υπολογίσει τους διαρθρωτικούς δείκτες κοινωνικής συνοχής και να δημιουργήσει στατιστικές σχετικά με το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών σε εθνικό επίπεδο.

Με τα στοιχεία της έρευνας θα μελετηθούν οι εισοδηματικές ανισότητες, οι ανισότητες στις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός και άλλα παρόμοια φαινόμενα. Οι δείκτες κοινωνικής συνοχής βοηθούν στο σχηματισμό και στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής της Χώρας μας.

Ειδικότερα, από την έρευνα, υπολογίζονται δώδεκα (12) βασικοί δείκτες, από τους δεκαοκτώ (18) δείκτες κοινωνικής συνοχής του Laeken, οι οποίοι αφορούν στη φτώχεια και στην εισοδηματική ανισότητα.

Για τον σκοπό αυτό συγκεντρώνονται στοιχεία για το νοικοκυριό, γενικά, αλλά και για τα μέλη του νοικοκυριού, ειδικότερα, που αφορούν:

- στο εισόδημα από οποιαδήποτε πηγή και αν προέρχεται (εργασία, περιουσία, κοινωνικά επιδόματα κλπ.)
- στην απασχόληση
- στις συνθήκες στέγασης (ποιότητα κατοικίας, ανέσεις κλπ.)
- στο επίπεδο εκπαίδευσης και
- στην κατάσταση της υγείας των μελών του νοικοκυριού.

Η έρευνα αποτελείται από δυο μέρη (συνιστώσες), τη συγχρονική ή διαστρωματική (cross sectional) και τη διαχρονική (longitudinal) συνιστώσα. Η συγχρονική συνιστώσα της έρευνας αναφέρεται σε μια δεδομένη χρονική στιγμή της έρευνας ή περίοδο, ενώ η διαχρονική αναφέρεται στις αλλαγές, που παρουσιάζονται σε ατομικό επίπεδο σε χρονικό διάστημα τριών ή τεσσάρων ετών.

2.β) Σχεδιασμός και μεθοδολογία της έρευνας

Η έρευνα καλύπτει όλα τα ιδιωτικά νοικοκυριά της Χώρας με τα μέλη τους, ανεξάρτητα από το μέγεθος ή οποιαδήποτε οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους, με μόνη εξαίρεση τις συλλογικές κατοικίες (παραδειγματος χάριν ξενοδοχεία, νοσοκομεία, στρατόπεδα κ.λπ.) και τα νοικοκυριά με μέλη ξένους υπηκόους, που υπηρετούν σε ξένες διπλωματικές αποστολές.

Είναι δειγματοληπτική, με εναλλαγή δείγματος, μεθοδολογία, η οποία επελέγη ως πλέον η κατάλληλη για ενιαία συγχρονική και διαχρονική έρευνα. Τελική δειγματοληπτική μονάδα είναι το νοικοκυριό και μονάδες ανάλυσης τα νοικοκυριά και τα μέλη τους.

Η έρευνα EU – SILC βασίζεται σε δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία νοικοκυριών από πλαίσιο δειγματοληψίας, που έχει δημιουργηθεί με βάση τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού του 2001 και καλύπτει πλήρως τον πληθυσμό αναφοράς.

Η διαχρονική δομή του δείγματος χωρίζεται σε τέσσερα (4) εναλλασσόμενα υπό – δείγματα (τα panels), καθένα από τα οποία είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού και διαρκεί τέσσερα (4) χρόνια. Για κάθε δυο διαδοχικά χρόνια υπάρχει μερική επικάλυψη (75%) των panels. Κάθε χρόνο ένα panel εγκαταλείπει το δείγμα και ένα νέο panel επιλέγεται, ενώ το σχήμα εναλλαγής άρχισε από το 2003. Για να υπάρξει πλήρες δείγμα τον πρώτο χρόνο έρευνας, τα τέσσερα panels άρχισαν ταυτόχρονα. Για τη διαχρονική συνιστώσα της έρευνας, τα άτομα, που επιλέγηκαν αρχικά, ερευνώνται για περίοδο τεσσάρων χρόνων, ίση με τη διάρκεια του κάθε panel.

2.γ) Μεθοδολογία μέτρησης της φτώχειας

Η γραμμή φτώχειας (το κατώφλι της φτώχειας) υπολογίζεται με τη σχετική έννοια (φτωχός σε σχέση με τους άλλους) και ορίζεται στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού, με βάση την τροποποιημένη κλίμακα ισοδυναμίας του ΟΟΣΑ⁽¹⁾, διαφοροποιούμενη από την έννοια του κινδύνου της απόλυτης φτώχειας (ο φτωχός που στερείται βασικών μέσων επιβίωσης).

Για τον υπολογισμό του συνολικού ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού λαμβάνεται υπόψη το συνολικό καθαρό εισόδημα, δηλαδή το εισόδημα που προκύπτει μετά την αφαίρεση των φόρων και των εισφορών για κοινωνική ασφάλιση, που λαμβάνεται από όλα τα μέλη του νοικοκυριού.

Συγκεκριμένα οι εισοδηματικές συνιστώσες που περιλαμβάνονται στην έρευνα είναι:

- Το εισόδημα από εργασία
- Το εισόδημα από περιουσία
- Οι κοινωνικές παροχές και οι συντάξεις
- Οι χρηματικές μεταβιβάσεις από άλλα νοικοκυριά και
- Το τεκμαρτό εισόδημα από τη χρήση του αυτοκινήτου της επιχείρησης

(1) Συντελεστής στάθμισης 1 για τον πρώτο ενήλικα, 0,5 για το δεύτερο ενήλικα και παιδιά 14 ετών και άνω και 0,3 για παιδιά 13 ετών και κάτω. Παράδειγμα: Το εισόδημα του νοικοκυριού με δύο ενήλικες και δύο παιδιά κάτω των 14 ετών διαιρείται με το συντελεστή ισοδυναμίας $1+0,5+2*0,3=2,1$, για νοικοκυριό με δύο ενήλικες διά 1,5, για νοικοκυριό με 2 ενήλικες και 2 παιδιά ηλικίας 14 ετών και άνω διά 2,5 κλπ.

2.δ) Ορισμός συγχρονικών και διαχρονικών δεικτών

Στην υπο-ενότητα αυτή δίνονται οι ορισμοί των δεικτών που υπολογίζονται από την έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης καθώς και οι δείκτες που αφορούν στη μισθολογική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων και το μέσο ισοδύναμο εισόδημα.

Κύριοι δείκτες

1. Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις
  - Φύλο και ηλικιακές ομάδες
  - Συνήθης δραστηριότητα
  - Τύπος νοικοκυριού
  - Ιδιοκτησιακό καθεστώς της κατοικίας
  - Ένταση εργασίας
  - Ενδεικτικές τιμές σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης, σε ευρώ και εθνικό νόμισμα
2. Ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος (S80 / S20)
3. Εμμογή του κινδύνου της φτώχειας
4. Σχετικό βάθος (χάσμα) του κινδύνου της φτώχειας

Δευτερεύοντες δείκτες

5. Κίνδυνος φτώχειας υπολογιζόμενος με εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές
6. Κίνδυνος φτώχειας σε μια δεδομένη χρονική στιγμή
7. Κίνδυνος φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις
8. Δείκτης ανισοκατανομής του εισοδήματος: Συντελεστής Gini
9. Εμμογή φτώχειας (κάτω του 50% του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος)

Λοιποί δείκτες

10. Μέσο ισοδύναμο εισόδημα
11. Μισθολογική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων

δ.1. Κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις

Ως κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά, των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο

εισοδήματα είναι χαμηλότερο του 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος.

Ταξινόμηση κατά:

• **Φύλο και ηλικιακές ομάδες:**

➤ *Φύλο*

ο *Σύνολο*

ο *Άρρενες*

ο *Θηλής*

➤ *Ηλικιακές ομάδες ανά φύλο*

ο *Σύνολο*

ο 0-15

ο 0-64

ο 16+

ο 16-64

ο 16-24

ο 25-49

ο 50-64

ο 65+

• **Συνήθης δραστηριότητα**

Ως συνήθης δραστηριότητα θεωρείται η δραστηριότητα που είχε το μέλος του νοικοκυριού για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από 6 μήνες κατά την περίοδο αναφοράς εισοδήματος

ο *Σύνολο*

ο *Εργαζόμενοι*

ο *Μη εργαζόμενοι: Σύνολο*

ο *Άνεργοι*

ο *Συνταξιούχοι*

ο *Λοιποί μη ενεργοί*

• **Τύπος νοικοκυριού**

- *Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά⁽²⁾ (σύνολο)*

ο *Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)*

(2) Ως εξαρτώμενα μέλη θεωρούνται τα μέλη του νοικοκυριού ηλικίας κάτω των 16 ετών, καθώς και ηλικίας 16 έως 24 ετών που είναι οικονομικά μη ενεργοί.

- ο 2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω των 65 ετών
- ο 2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω
- ο Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά
  - Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)
- ο Μονογονεϊκό νοικοκυριό με, τουλάχιστον, ένα εξαρτώμενο παιδί
- ο 2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί
- ο 2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά
- ο 2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά
- ο Λοιπά νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά
  - Μονομελή νοικοκυριά
- ο Μονομελές νοικοκυριό, άρρεν
- ο Μονομελές νοικοκυριό, θήλυ
- ο Μονομελές νοικοκυριό, ένα μέλος κάτω των 65 ετών
- ο Μονομελές νοικοκυριό, ένα μέλος 65 ετών και άνω
- **Ιδιοκτησιακό καθεστώς της κατοικίας**
  - ο Σύνολο
  - ο Ιδιόκτητη κατοικία ή παραχωρημένη δωρεάν
  - ο Ενοικιασμένη
- **Ένταση εργασίας**
  - Ένα μέλος θεωρείται ότι είναι σε ένταση εργασίας όταν:
    - ο εργάζεται όταν είναι ηλικίας 16 έως 64 ετών,
    - ο δεν είναι εξαρτώμενο μέλος και
    - ο έχει εργαστεί περισσότερο από 6 μήνες κατά την περίοδο αναφοράς εισοδήματος
  - Ταξινόμηση κατά:
    - ο Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος
    - ο Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη εργαζόμενα
    - ο Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη
    - ο Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος ηλικίας κάτω των 16 ετών
    - ο Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος
    - ο Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη εργαζόμενα

• **Ιδιοκτησιακό καθεστώς της κατοικίας**

- ο Σύνολο
- ο Ιδιόκτητη κατοικία ή παραχωρημένη δωρεάν
- ο Ενοικιασμένη

• **Ένταση εργασίας**

- Ένα μέλος θεωρείται ότι είναι σε ένταση εργασίας όταν:
  - ο εργάζεται όταν είναι ηλικίας 16 έως 64 ετών,
  - ο δεν είναι εξαρτώμενο μέλος και
  - ο έχει εργαστεί περισσότερο από 6 μήνες κατά την περίοδο αναφοράς εισοδήματος
- Ταξινόμηση κατά:
  - ο Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος
  - ο Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη εργαζόμενα
  - ο Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη
  - ο Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος ηλικίας κάτω των 16 ετών
  - ο Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με τουλάχιστον ένα εργαζόμενο μέλος
  - ο Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά και με όλα τα μέλη εργαζόμενα

• **Ενδεικτικές τιμές σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης, σε ευρώ και εθνικό νόμισμα**

- ο Μονομελές νοικοκυριό
  - ο Νοικοκυριό με 2 ενήλικες και 2 εξαρτώμενα παιδιά

δ.2. Ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος (S80 / S20)

Η ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος (S80 / S20) εκφράζεται ως λόγος του συνόλου του ισοδύναμου διαθέσιμου που λαμβάνεται από το 20% του πληθυσμού με το υψηλότερο ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα προς το εισόδημα που λαμβάνει το 20% του πληθυσμού με το χαμηλότερο εισόδημα, και εξετάζει το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού και το συγκρίνει με το 20% του φτωχότερου.

δ.3. Εμμογή του κινδύνου της φτώχειας

Ως εμμογή του κινδύνου φτώχειας ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που διαβιούν σε νοικοκυριά, των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι χαμηλότερο του 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος κατά το έτος n και για, τουλάχιστον, δύο ακόμη έτη από τα έτη $n-1$, $n-2$, $n-3$.

Ταξινόμηση κατά:

• **Φύλο και ηλικιακές ομάδες:**

➤ *Φύλο*

ο *Σύνολο*

ο Άρρενες

ο Θήλεις

➤ *Ηλικιακές ομάδες ανά φύλο*

ο *Σύνολο*

ο 0-15

ο 0-64

ο 16+

ο 16-64

ο 16-24

ο 25-49

ο 50-64

ο 65+

δ.4. Σχετικό βάθος (χάσμα) του κινδύνου της φτώχειας

Το σχετικό βάθος (χάσμα) του κινδύνου φτώχειας αναφέρεται στην εισοδηματική κατάσταση των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας και ορίζεται ως: η διαφορά του εισοδήματος των φτωχών ατόμων από το όριο της φτώχειας, δηλαδή μας παρέχει το μέσο έλλειμμα των φτωχών ατόμων.

Ταξινόμηση κατά:

• **Φύλο και ηλικιακές ομάδες:**

➤ *Φύλο*

ο *Σύνολο*

ο Άρρενες

ο Θήλεις

➤ *Ηλικιακές ομάδες ανά φύλο*

ο *Σύνολο*

ο 0-15 (μόνο για το σύνολο του πληθυσμού)

ο 16+

ο 16-64

δ.5. Κίνδυνος φτώχειας υπολογιζόμενος με εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές

Ως κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις με εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που διαβιούν σε νοικοκυριά των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι χαμηλότερο του 40%, 50% και 70% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμο διαθέσιμου εισοδήματος.

Ταξινόμηση κατά:

➤ Φύλο

ο Σύνολο

ο Άρρενες

δ.6. Κίνδυνος φτώχειας σε μια δεδομένη χρονική στιγμή

Με έτος βάσης το έτος 't', ως κίνδυνος φτώχειας σε μια δεδομένη χρονική στιγμή ορίζεται το ποσοστό των ατόμων των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα το έτος 't' είναι χαμηλότερο από το εισόδημα του κατωφλίου της φτώχειας υπολογιζόμενος για το έτος 't-3' πληθωρισμένος.

Π.χ.

Έτος βάσης 2004.

1. κίνδυνος φτώχειας 2007,

2. κίνδυνος φτώχειας έτους 2003 επί τον συντελεστή του πληθωρισμού των ετών 2003 / 2005.

δ.7. Κίνδυνος φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις

➤ **Κίνδυνος φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις⁽³⁾ (δεν περιλαμβάνονται οι συντάξεις⁽⁴⁾).**

Ως κίνδυνος φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις μη συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων στις κοινωνικές μεταβιβάσεις ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημά τους είναι μικρότερο του 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος.

(3) Κοινωνικά επιδόματα είναι η κοινωνική βοήθεια (ΕΚΑΣ, εισοδηματικές ενισχύσεις σε νοικοκυριά μόνιμων κατοίκων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, επίδομα μακροχρόνια ανέργων ηλικίας 45-65 ετών κλπ.), τα οικογενειακά επιδόματα, τα επιδόματα / βοηθήματα ανεργίας, τα επιδόματα / βοηθήματα ασθενείας, τα επιδόματα / βοηθήματα αναπηρίας- ανικανότητας και οι εκπαιδευτικές παροχές

(4) Ως συντάξεις θεωρούνται οι συντάξεις γήρατος από εργασία και οι συντάξεις / βοηθήματα από το / τη σύζυγο

➤ *Κίνδυνος φτώχειας ανάλογα με το φύλο και την ηλικία πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (περιλαμβάνονται οι συντάξεις).*

Ως κίνδυνος φτώχειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων στις κοινωνικές μεταβιβάσεις ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που διαβιούν σε νοικοκυριά των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημά τους είναι μικρότερο του 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος.

Ταξινόμηση κατά:

• **Φύλο και ηλικιακές ομάδες:**

➤ *Φύλο*

○ *Σύνολο*

○ *Άρρενες*

○ *Θήλεις*

➤ *Ηλικιακές ομάδες ανά φύλο*

○ *Σύνολο*

○ *0-15*

○ *16+*

○ *16-64*

○ *65+*

δ.8. Δείκτης ανισοκατανομής του εισοδήματος: Συντελεστής Gini

Ο συντελεστής Gini μας παρουσιάζει τον βαθμό ανισοκατανομής του εισοδήματος και ορίζεται ως ο λόγος των αθροιστικών τμημάτων του πληθυσμού ο οποίος κατανέμεται ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος προς το αθροιστικό τμήμα του συνολικού ποσού που λαμβάνουν και η τιμή του κυμαίνεται από 0 (πλήρης ισότητα) έως 1 (πλήρης εισοδηματική ανισότητα).

Αν όλο το εθνικό εισόδημα ήταν συγκεντρωμένο σε ένα άτομο, ο συντελεστής θα ήταν 1. Αν ο συντελεστής Gini ήταν, π.χ, 0,30 σημαίνει ότι αν πάρουμε 2 τυχαία άτομα, τότε αναμένουμε ότι το εισόδημά τους θα διαφέρει κατά 30% του μέσου όρου.

δ.9. Εμμονή φτώχειας (κάτω του 50% του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος)

Ως εμμονή του κινδύνου φτώχειας ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά, των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι μικρότερο

του 50% του διαθέσιμου ισοδύναμου διάμεσου εισοδήματος κατά το έτος n και για, τουλάχιστον, δύο ακόμη έτη από τα έτη $n-1$, $n-2$, $n-3$.

Ταξινόμηση κατά :

• **Φύλο και ηλικιακές ομάδες:**

➤ **Φύλο**

- Σύνολο
- Άρρενες
- Θήλειες

➤ **Ηλικιακές ομάδες ανά φύλο**

- Σύνολο
- 0-64
- 16+
- 16-64
- 16-24
- 25-49
- 50-64
- 65+

δ.10. Μέσο ισοδύναμο εισόδημα

Ως μέσο ισοδύναμο εισόδημα ορίζεται ο μέσος όρος των ισοδύναμων διαθέσιμων εισοδημάτων όλων των μελών των νοικοκυριών της χώρας.

δ.11. Μισθολογική διαφορά μεταξύ των δύο φύλων

Ως μισθολογική διαφορά μεταξύ των δυο φύλων ορίζεται η διαφορά του μέσου εισοδήματος των μισθωτών ανδρών και γυναικών και εκφράζεται ως το ποσοστό επί του μέσου εισοδήματος των μισθωτών ανδρών.

Επίσης μπορεί να εκφραστεί ως η διαφορά μεταξύ των μέσων ωριαίων ακαθάριστων εισοδημάτων ανδρών και γυναικών από μισθωτή εργασία και εκφράζεται ως ποσοστό επί των ωριαίων ακαθάριστων εισοδημάτων των ανδρών. Ο δείκτης υπολογίζεται επί των μισθωτών ηλικίας 16-64 ετών που εργάζονται περισσότερο από 15 ώρες την εβδομάδα.

4. ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΠΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΕΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Για να εφαρμοστεί η Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών, πρέπει να διεξαχθούν κάποιες διαδικασίες, οι οποίες είναι :

4.α) Στάδια δειγματοληψίας

Το δείγμα των νοικοκυριών για την έρευνα του έτους N θα αποτελείται από το δείγμα της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών της Χώρας μας (EU – SILC) έτους N-1.

4.β) Ερευνητική μέθοδος

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιείται με προσωπικές συνεντεύξεις και με την χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Τα μέλη των νοικοκυριών ηλικίας 16 έως 74 ετών, τα οποία θα αποτελέσουν το δείγμα θα επιλεγούν τυχαία χρησιμοποιώντας τυχαίους αριθμούς.

Ο ερευνητής θα τηλεφωνήσει στο νοικοκυριό και θα ζητήσει να μιλήσει με το προεπιλεγμένο άτομο του δείγματος, έτσι ώστε να συλλέξει πληροφορίες για ολόκληρο το νοικοκυριό αλλά και τον ίδιο τον ερευνώμενο (στο υπόλοιπο ερωτηματολόγιο). Εάν η επικοινωνία με το άτομο του δείγματος είναι εφικτή, τότε ο ερευνητής θα συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο. Στη περίπτωση που το μέλος του δείγματος απουσιάζει προσωρινά (στη δουλειά, σε κάποια επίσκεψη κλπ), τότε ο ερευνητής θα πρέπει να προκαθορίσει κάποια άλλη χρονική στιγμή για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου σε συνεργασία με το νοικοκυριό.

Αν το επιλεγμένο μέλος έχει αποχωρήσει οριστικά από το νοικοκυριό, τότε μπορεί να αντικατασταθεί από κάποιο άλλο μέλος ηλικίας 16 έως 74 ετών. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που το επιλεγμένο μέλος έχει καταταγεί στο στρατό ή λείπει για σπουδές.

4.γ) Ερευνώμενος πληθυσμός

Σύμφωνα με τη γενική οδηγία του σχεδίου της Eurostat, ο ερευνώμενος πληθυσμός είναι τα άτομα ηλικίας 16 έως 74 ετών που διαμένουν σε ιδιωτικά νοικοκυριά στην Ελλάδα.

4.δ) Σχέδιο δειγματοληψίας

Στην έρευνα εφαρμόζεται η πολυσταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία επιφανειών. Πρωτογενής μονάδα έρευνας είναι η επιφάνεια (ένα ή περισσότερα συνεχόμενα οικοδομικά τετράγωνα). Σε κάθε επιλεγμένη πρωτογενή μονάδα έρευνας, το δειγματοληπτικό πλαίσιο των νοικοκυριών ενημερώνεται ένα μήνα πριν από τη συλλογή των στοιχείων. Δευτερογενής μονάδα έρευνας είναι τα νοικοκυριά με μέλη που ανήκουν στον ερευνώμενο πληθυσμό. Η τελική μονάδα έρευνας είναι ένα τυχαία επιλεγμένο μέλος του υπό έρευνα νοικοκυριού, ηλικίας 16 έως 74 ετών.

Η μονάδα επιφάνειας ορίζεται από τμήμα μιας κατοικημένης περιοχής που οριοθετείται από τεχνητά ή φυσικά σύνορα, τα οποία είναι σαφώς σχεδιασμένα και αναγνωρίσιμα όταν χρησιμοποιείται ένας χάρτης της περιοχής. Μια τέτοια μονάδα μπορεί να αποτελείται από ένα ή περισσότερα συνεχόμενα οικοδομικά τετράγωνα ή από μέρος μιας επαρχιακής περιοχής με σαφή σύνορα. Για τη μείωση του κόστους, αλλά και του χρόνου διεξαγωγής των εξωτερικών εργασιών της έρευνας, το μέγεθος των μονάδων επιφάνειας προσδιορίστηκε κατά προσέγγιση σε πενήντα και εβδομήντα νοικοκυριά στις 13 Περιφέρειες (NUTS II) και τις περιφέρειες των δυο μεγάλων πόλεων αντίστοιχα.

4.ε) Κριτήρια στρωμάτωσης και υπο – στρωμάτωσης του πληθυσμού

Πρώτο κριτήριο στρωμάτωσης του ερευνώμενου πληθυσμού ήταν η γεωγραφική διαίρεση της Χώρας μας. Ως μείζονα στρώματα χρησιμοποιήθηκαν οι 13 Γεωγραφικές Περιφέρειες (NUTS II), η Περιφέρεια Πρωτευούσης και το Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης.

Κατά το δεύτερο κριτήριο στρωμάτωσης σε κάθε Γεωγραφική Περιφέρεια (NUTS II), οι Δήμοι / Κοινότητες στρωματώθηκαν (χωρίστηκαν) κατά βαθμό αστικότητας ως εξής :

- Δήμοι με πληθυσμό ≥ 30.000 κατοίκους
- Δήμοι με πληθυσμό 5.000 – 29.999 κατοίκους
- Δήμοι / Κοινότητες με πληθυσμό 1.000 – 4.999 κατοίκους
- Κοινότητες με πληθυσμό 1 – 999 κατοίκους

Το πλήθος των τελικών στρωμάτων, τα οποία προέκυψαν από την εφαρμογή των δυο κριτηρίων στρωμάτωσης του πληθυσμού, ανέρχεται στα 90.

5. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Για να επιλέξουμε το δείγμα πληθυσμού, το οποίο θα διεξαχθεί στην έρευνα περνάει από κάποια στάδια δειγματοληψίας :

5.α) 1^ο στάδιο δειγματοληψίας

Στο 1^ο στάδιο δειγματοληψίας, από κάθε ένα στρώμα (έστω στρώμα h), επιλέχθηκαν n_h πρωτογενής μονάδες (επιφάνειες). Ο αριθμός n_h των πρωτογενών μονάδων σε κάθε στρώμα είναι τέτοιος, ώστε να είναι ανάλογος του πληθυσμού του στρώματος X_h .

Με άλλα λόγια, κάθε πρωτογενής μονάδα του στρώματος έχει πιθανότητα επιλογής ανάλογη του μεγέθους της. Έτσι, αν X_{hi} είναι ο αριθμός των νοικοκυριών της μονάδας του δείγματος τάξης i ($i = 1, 2, \dots, n_h$) και X_h ο αριθμός των νοικοκυριών του στρώματος h , σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού έτους 2001, τότε η πιθανότητα επιλογής είναι : $P_{hi} = \frac{x_{hi}}{x_h}$.

Ο συνολικός αριθμός των πρωτογενών μονάδων του δείγματος ανέρχεται στις 1.056 μονάδες.

Κάθε χρόνο αντικαθίσταται το 25% των νοικοκυριών του δείγματος, ενώ τα νέα νοικοκυριά ανήκουν σε διαφορετικές από τις πρωτογενείς δειγματοληπτικές μονάδες.

5.β) 2^ο στάδιο δειγματοληψίας

Στο 2^ο στάδιο δειγματοληψίας, σε κάθε επιλεγείσα πρωτογενή δειγματοληπτική μονάδα (μονάδα επιφάνειας) επιλέγεται το δείγμα των τελικών μονάδων (νοικοκυριών). Στην πραγματικότητα, στο δεύτερο στάδιο επιλέγεται δείγμα κατοικιών. Εντούτοις, στις περισσότερες περιπτώσεις, υπάρχει μία προς μία αντιστοίχιση μεταξύ νοικοκυριού και κατοικίας. Εάν η επιλεγείσα κατοικία αποτελείται από περισσότερα του ενός νοικοκυριά, τότε ερευνώνται όλα τα νοικοκυριά.

Έστω M_{hi} ο αριθμός των νοικοκυριών κατά την διάρκεια της έρευνας στην i επιλεγείσα μονάδα επιφάνειας στο στρώμα h . Από αυτά, ένα συστηματικό δείγμα m_{hi}

νοικοκυριών επιλέγεται με ίσες πιθανότητες. Καθένα από τα m_{hi} νοικοκυριά έχει την ίδια πιθανότητα να περιληφθεί στην έρευνα και η οποία είναι ίση με $\frac{m_{hi}}{M_{hi}}$.

Σε κάθε επιλεγείσα πρωτογενή μονάδα, προσδιορίζεται το μέγεθος του δείγματος m_{hi} . Ο συνολικός αριθμός των νοικοκυριών που πρόκειται να ερευνηθούν από τις n_h επιλεγείσες πρωτογενής δειγματοληπτικές μονάδες είναι $m_h = \sum_{i=1}^{n_h} m_{hi}$.

Τελικά, εφαρμόζοντας δισταδιακή δειγματοληψία, το ποσοστό των νοικοκυριών που επιλέγονται από το στρώμα ισούται με $\frac{m_{hi}}{M_{hi}}$.

Στην επαναλαμβανόμενη δειγματοληψία, ο αριθμητής αυτού του κλάσματος θα ποικίλει από δείγμα σε δείγμα, δηλαδή συγκεκριμένα το κλάσμα $\frac{m_{hi}}{M_{hi}}$ θα είναι τυχαία μεταβλητή.

Για τον καθορισμό του μεγέθους m_{hi} , αρχικά υπολογίζεται το διάστημα δειγματοληψίας $\delta_{hi} = \frac{M_{hi}}{m_{hi}}$ και ακολούθως $m_{hi} = \frac{M_{hi}}{\delta_{hi}}$, έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι δυο ακόλουθες συνθήκες :

α) Το μέγεθος M_{hi} υπολογίζεται σε κάθε πρωτογενή δειγματοληπτική μονάδα h , έτσι ώστε, εφαρμόζοντας τη διαδικασία δειγματοληψίας να επιλέγεται από το στρώμα ποσοστό νοικοκυριών ίσο με : $\frac{m_h}{M_h} = \frac{1}{\lambda}$, όπου $\frac{1}{\lambda} = 2\%$ είναι το γενικό κλάσμα

δειγματοληψίας. Δηλαδή, το αναμενόμενο αποτέλεσμα $\frac{m_h}{M_h}$ προκαθορίζεται σε $\frac{1}{\lambda}$

σε κάθε γεωγραφική περιφέρεια (NUTS II) : $E\left(\frac{m_h}{M_h}\right) = \frac{1}{\lambda} = 2\%$.

β) Ο εκτιμητής του συνόλου του στρώματος Y_h (για οποιοδήποτε χαρακτηριστικό) θα πρέπει να είναι αυτοσταθμιζόμενος.

Για να ισχύουν οι συνθήκες αυτές, το διάστημα δειγματοληψίας δ_{hi} υπολογίζεται ως εξής :

$$\frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \frac{M_{hi}}{m_{hi}} = \lambda \Rightarrow \frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \delta_{hi} = \lambda \Rightarrow \delta_{hi} = \frac{M_{hi}}{m_{hi}} = \lambda \cdot n_h \cdot P_{hi}.$$

5.γ) Ανανέωση του δείγματος : εναλλασσόμενο δείγμα

Η έρευνα έχει έναν απλό εναλλασσόμενο σχεδιασμό. Το δείγμα κάθε έτους αποτελείται από 4 μέρη, τα οποία βρίσκονται στην έρευνα για h- 4 έτη. Με εξαίρεση τα τρία πρώτα έτη της έρευνας, κάθε μέρος χωριστά παραμένει στην έρευνα για 4 έτη και κάθε έτος αλλάζει το 1/4 του δείγματος. Μεταξύ των ετών T και T+1, T και T+2 και T+3, η επικάλυψη του δείγματος είναι 75%, 50% και 25% αντίστοιχα, ενώ είναι μηδέν για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους.

5.δ) Εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας

Για την εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας, τα στοιχεία κάθε ατόμου και κάθε νοικοκυριού του δείγματος πολλαπλασιάστηκαν με έναν αναγωγικό συντελεστή. Ο αναγωγικός συντελεστής προκύπτει ως το γινόμενο των ακόλουθων τριών παραγόντων (σταθμίσεων) :

α. Η αντίστροφη πιθανότητα επιλογής του ατόμου, που συμπίπτει με την αντίστροφη πιθανότητα του νοικοκυριού.

$$\frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \frac{M_{hi}}{m_{hi}} = DW_{hi}, \text{ όπου}$$

M_{hi} = ο αριθμός των νοικοκυριών στον ενημερωμένο κατάλογο – πλαίσιο της πρωτογενούς μονάδας επιφάνειας h_i ,

m_{hi} = ο αριθμός των επιλεγμένων νοικοκυριών στην πρωτογενή μονάδα επιφάνειας h_i ,

n_h = το μέγεθος του δείγματος των πρωτογενών μονάδων στο στρώμα h

P_{hi} = η πιθανότητα επιλογής της πρωτογενούς μονάδας επιφάνειας h_i

β. Το αντίστροφο του ποσοστού απόκρισης των νοικοκυριών εντός του στρώματος.

γ. Ένας διορθωτικός συντελεστής, ο οποίος καθορίζεται κατά τρόπο ώστε :

1. Η εκτίμηση των ατόμων κατά φύλο και ομάδες ηλικιών που θα προκύψουν ανά γεωγραφική περιφέρεια να συμπίπτουν με τον αντίστοιχο αριθμό, ο οποίος υπολογίστηκε με προβολή για την περίοδο αναφοράς της έρευνας και βασίστηκε στη φυσική κίνηση πληθυσμού (απογραφή πληθυσμού 2001 και γεννήσεις, θάνατοι, μετανάστευση).
2. Η εκτίμηση των νοικοκυριών κατά τάξη μεγέθους (1, 2, 3, 4 ή 5 + μέλη) και κατά ιδιοκτησιακό καθεστώς να συμπίπτει με αυτή του έτους αναφοράς που υπολογίστηκε με προβολή που βασίστηκε στη διαχρονική τάση της απογραφής πληθυσμού 1991 και 2001.

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. Η κατάσταση της Φτώχειας στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.

Στην Ευρώπη των 25 η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός ως παράγωγος της, δεν είναι ένα νέο φαινόμενο. Παρά τον ενάμιση αιώνα σχεδόν αδιάκοπης ανάπτυξης, η φτώχεια βρίσκεται παρούσα στις πλούσιες κοινωνίες. Η ίδια η δομή της φτώχειας έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά. Τα ηλικιωμένα άτομα συνιστούν παραδοσιακά την πλέον θιγόμενη κοινωνική ομάδα και είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στη φτώχεια, η οποία μπορεί να εκδηλωθεί σαν κοινωνική απομόνωση, διάκριση ή οικονομική και κοινωνική στέρηση. Οι διαφορές είναι έντονες όχι μόνο από χώρα σε χώρα αλλά και στο εσωτερικό της ίδιας χώρας.

Η μεγάλη ανεργία έχει ως αποτέλεσμα ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Ευρώπης να ζει στα όρια της φτώχειας. Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία που έχουμε για την Ελλάδα δείχνουν ότι το συνολικό ποσοστό της οικονομικής φτώχειας παραμένει σταθερά πάνω από το 20%. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η χρονική διάρκεια της οικονομικής φτώχειας. Το ποσοστό του πληθυσμού αν και βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας για πολλά έτη, παρουσιάζει μια πτωτική τάση (14% το 2001 και 13% το 2002) και εξακολουθεί να παραμένει ένα από τα υψηλότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην Ελλάδα, όπως και στην Ευρώπη ένα μεγάλο ποσοστό αυτών που κυρίως πλήττονται από τη φτώχεια είναι οι νέοι κάτω των 25 ετών.

Τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν επίσης ότι, παρά τις προόδους που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια όσον αφορά την εισοδηματική ενίσχυση των ηλικιωμένων (ΕΚΑΣ συντάξεις ΟΓΑ) η μεγάλη ηλικία εξακολουθεί να αποτελεί το σοβαρότερο επιβαρυντικό παράγοντα κινδύνου φτώχειας στην Ελλάδα. Το υψηλό συνολικό ποσοστό φτώχειας στην Ελλάδα οφείλεται σε ένα βαθμό στην οικονομική θέση των ηλικιωμένων ως ξεχωριστή πληθυσμιακή ομάδα.

Επίσης το φύλο εξακολουθεί να είναι ένας επιβαρυντικός παράγοντας για την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Οι γυναίκες είναι πολύ περισσότερες σε

θέσεις μερικής απασχόλησης και σε τομείς ιδιαίτερα ευάλωτους στην οικονομική κρίση.

Μεταξύ των κατηγοριών με τα υψηλότερα ποσοστά φτώχειας βρίσκονται επίσης, οι μονογονεϊκές οικογένειες, οι πολύτεκνες οικογένειες, τα ζευγάρια των ηλικιωμένων, οι άνεργοι και οι συνταξιούχοι.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥ – SILC ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.

Σε αυτή την ενότητα, θα εξετάσουμε διαχρονικά τα αποτελέσματα της έρευνας στο σύνολο της χώρας για τα έτη 2003 έως 2005.

2.α) Έτος 2003

Από την Γενική Γραμματεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας για την δειγματοληπτική Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2003 (European Union – Statistics on Income and Living Conditions), με περίοδο αναφοράς το έτος 2002, όπου διενεργήθηκε σε τελικό δείγμα 6.665 νοικοκυριών και σε 14.960 μέλη των νοικοκυριών ηλικίας 16 ετών και άνω και αφορά το σύνολο της χώρας προκύπτει :

- Το 2003 το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (κίνδυνος φτώχειας) ανήλθε στο 21%, ενώ το 2002 ανερχόταν σε ποσοστό 20%.
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας, πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε 41.2%, ενώ όταν περιλαμβάνονται οι συντάξεις σε 24.4%.
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας, υπολογιζόμενος με εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές των 40%, 50% και 70% του συνολικού διαθέσιμου ισοδύναμου εισοδήματος ανέρχεται σε ποσοστό 9.7%, 14.2% και 28.8% αντίστοιχα.
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας κινείται σε σταθερά επίπεδα από το 1994 και κυμαίνεται μεταξύ 1994 και 2003, σε ποσοστά μεταξύ 20 και 22%.

- Το χρηματικό όριο της φτώχειας ανέρχεται στο ετήσιο ποσό των 4.741,12 ευρώ ανά άτομο και σε 9.956,35 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικους και δυο εξαρτώμενα παιδιά.
- Ο δείκτης S80/S20 που εξετάζει το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου 20% του πληθυσμού και το συγκρίνει με το 20% του φτωχότερου ανέρχεται στο 6.6.
- Ο συντελεστής Gini ⁽¹⁾ υπολογίστηκε σε 35.1.
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας είναι υψηλότερο στις γυναίκες (21.6%) σε σχέση με τους άνδρες (20.4%).
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας για παιδιά ηλικίας 0-15 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε ποσοστό 23.1%.
- Ο σχετικός κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 28.1%, ενώ των ατόμων ηλικίας 16 έως 24 ετών σε ποσοστό 25.2%.
- Το βάθος (χάσμα) της φτώχειας, το οποίο αναφέρεται στην εισοδηματική κατάσταση των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας ανέρχεται στο 30.5%, που σημαίνει ότι πάνω από το 50% των φτωχών κατέχουν εισόδημα μεγαλύτερο από το 69.5% του ορίου της φτώχειας.

⁽¹⁾ Ο συντελεστής Gini ορίζεται ως λόγος των αθροιστικών μεριδίων του πληθυσμού, κατανεμημένου ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος προς το αθροιστικό μερίδιο του συνολικού ποσού, που λαμβάνουν και η τιμή του κυμαίνεται από 0 (πλήρης ισότητα) έως 1 (πλήρης εισοδηματική ανισότητα). Αν όλο το εθνικό εισόδημα ήταν συγκεντρωμένο σε ένα άτομο, ο συντελεστής θα ήταν 1, π.χ. αν ο συντελεστής Gini = 0,30 αυτό σημαίνει ότι αν πάρουμε 2 τυχαία άτομα, τότε αναμένουμε ότι το εισόδημά τους θα διαφέρει κατά 30% του μέσου όρου.

- Οι εργαζόμενοι κινδυνεύουν λιγότερο από τους ανέργους και τους μη οικονομικά ενεργούς (συνταξιούχοι, νοικοκυρές κλπ.). Το ποσοστό οικονομικής επισφάλειας των εργαζομένων ανέρχεται σε 14,2%, ενώ των μη εργαζομένων σε 26,2%.
- Οι αμοιβές των μισθωτών ανδρών υπερτερούν των αντιστοίχων των γυναικών κατά 11%.
- Τα νοικοκυριά δηλώνουν οικονομική αδυναμία αντιμετώπισης έκτακτων αλλά αναγκαίων δαπανών σε ποσοστό 48%, οικονομική αδυναμία πληρωμής μιας εβδομάδας διακοπών σε ποσοστό 52,5%, οικονομική δυσκολία πληρωμής πάγιων λογαριασμών (ενοίκιο, τηλέφωνο, ηλεκτρικό κλπ.) σε ποσοστό 31,5% και οικονομική αδυναμία ικανοποιητικής θέρμανσης σε ποσοστό 19,4%.
- Όσον αφορά τις συνθήκες στέγασης των νοικοκυριών (υγρασία στην οροφή, στους τοίχους, σάπια κουφώματα) δηλώνουν το 22 %, ενώ διαβιούν σε σκοτεινά δωμάτια το 7,7% των νοικοκυριών και δεν έχουν λουτρό και εσωτερική τουαλέτα το 3% και 4,4% των νοικοκυριών, αντίστοιχα.

Οι παρακάτω 4 πίνακες περιέχουν στοιχεία οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού, καθώς και την κατανομή του φτωχού πληθυσμού ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού.

Πίνακας 1. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού

Τύπος νοικοκυριού	%
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	19.2
Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)	27.1
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω	16.0

των 65 ετών	
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας άνω των 65 ετών	27.8
2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω	13.8
Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	22.6
Μονογονεϊκό νοικοκυριό με τουλάχιστον ένα εξαρτώμενο παιδί	32.8
2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί	13.4
2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά	15.8
2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	32.5
Λοιπά νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	29.8

Πίνακας 2. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού

Τύπος νοικοκυριού	%
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	43.4
Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)	9.1
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω των 65 ετών	7.1
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας άνω των 65 ετών	13.4
2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω	13.8
Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	56.6

Μονογονεϊκό νοικοκυριό με τουλάχιστον ένα εξαρτώμενο παιδί	2.3
2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί	6.8
2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά	12.2
2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	11.1
Λοιπά νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	24.2

Πίνακας 3. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού .Μονοπρόσωπα νοικοκυριά

Σύνολο	Θήλειες	Άρρενες	< 65	65+
100,00	30.1	21.5	18.1	36.6

Πίνακας 4. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού Κατανομή του φτωχού πληθυσμού (μονοπρόσωπα νοικοκυριά)

Σύνολο	Θήλειες	Άρρενες	<65	65+
100,00	72.4	27.6	34.2	65.8

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι δείκτες κοινωνικού αποκλεισμού του πληθυσμού της Χώρας για το έτος 2003, με διάκριση του φτωχού και του μη φτωχού πληθυσμού.

- **Εκπλήρωση βασικών αναγκών**

%

Εκπλήρωση βασικών αναγκών	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Αντιμετώπιση έκτακτων, αλλά αναγκαίων δαπανών	48,0	67,5	57,2
Πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπών	52,5	80,8	45,0
Διατροφή που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας	15,0	33,5	10,1

- **Ποιότητα ζωής**

%

Ποιότητα ζωής	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Εγχρωμη τηλεόραση	1,1	3,6	0,5
Τηλέφωνο	1,1	3,3	0,3
Προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή	19,0	21,5	18,3
Πλυντήριο ρούχων	5,1	11,4	3,5
ΙΧ επιβατηγό αυτοκίνητο	14,1	21,6	12,1

- Βαθμός δυσκολίας των νοικοκυριών να αντιμετωπίσουν τις συνήθειες ανάγκες τους με το συνολικό μηνιαίο ή εβδομαδιαίο εισόδημά τους

Βαθμός δυσκολίας	%		
	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Με μεγάλη δυσκολία	18,6	35,1	14,3
Με δυσκολία	30,8	37,5	29,0
Με μικρή δυσκολία	28,7	19,1	31,2
Σχεδόν εύκολα	15,4	6,7	17,7
Εύκολα	5,9	1,3	7,1
Πολύ εύκολα	0,6	0,3	0,7

- Επιβάρυνση των νοικοκυριών από τις δαπάνες στέγασης

Επιβάρυνση δαπανών στέγασης	%		
	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Πάρα πολύ	22,8	30,5	20,8
Αρκετά	60,1	54,0	61,6
Καθόλου	17,1	15,5	17,6

- Επιβάρυνση από την αποπληρωμή δανείων ή αγορών με δόσεις

%

Αδυναμία αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Πάρα πολύ	8,3	7,5	8,5
Αρκετά	15,7	8,1	17,7
Καθόλου	4,0	1,5	4,7

- Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον

%

Συνθήκες στέγασης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Διαβίωση σε σκοτεινά δωμάτια	7,7	9,6	7,3
Θόρυβος από τους γείτονες ή το δρόμο (συγκοινωνία, βιομηχανία κ.λπ.)	20,2	15,6	21,5
Περιβαλλοντικά προβλήματα από βιομηχανία ή κυκλοφορία αυτοκινήτων	16,6	11,4	17,9
Βανδαλισμούς και εγκληματικότητα στην περιοχή τους	9,5	6,4	10,3

- Δυσκολίες για να αντεπεξεχθούν στην πληρωμή παγίων λογαριασμών

%

Δυσκολίες για να αντεπεξεχθούν στην πληρωμή παγίων λογαριασμών	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Του ενοικίου της κατοικίας ή της δόσης δανείου κύριας κατοικίας	10,7	11,8	10,4
Των παγίων λογαριασμών (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, αερίου κ.λπ.)	31,5	48,8	27,0
Των δόσεων πιστωτικών καρτών ή δόσεων δανείου για οικιακή, διακοπές κ.ά., ή των αγορών με δόσεις	12,4	10,8	12,8

- Συνθήκες στέγασης

%

Συνθήκες στέγασης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Υγρασία στην οροφή, στους τοίχους, σ κουφώματα	20,7	31,9	17,9
Οικονομική αδυναμία για ικανοποιητική θέρμανση	19,4	36,0	15,3

- Ανέσεις της κατοικίας

%

Ανέσεις κατοικίας	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Δεν υπάρχει λουτρό	3,0	8,5	1,5
Δεν υπάρχει εσωτερική τουαλέτα	4,4	11,9	2,4

- Κατάσταση υγείας μελών των νοικοκυριών ηλικίας 16 ετών και άνω

%

Κατάσταση υγείας	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Πολύ καλή	55,7	47,7	57,7
Καλή	21,9	21,5	22,0
Μέτρια	13,1	15,8	12,4
Κακή	6,4	10,3	5,4
Πολύ κακή	3,0	4,8	2,5

- Αδυναμία να επισκεφθούν γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας ή οδοντίατρο για εξέταση ή θεραπεία, λόγω οικονομικών δυσκολιών, μεγάλης λίστας αναμονής, μεγάλης απόστασης από το γιατρό, μη ύπαρξης μέσων συγκοινωνίας, κ.λπ. των μελών των νοικοκυριών της Χώρας, ηλικίας 16 ετών και άνω

%

Αδυναμία επίσκεψης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Σε γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας	6,1	8,9	5,4
Σε οδοντίατρο	8,0	8,8	7,8

- Επίπεδο εκπαίδευσης των μελών ηλικίας 16 ετών και άνω

%

Επίπεδο εκπαίδευσης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Δεν έχει τελειώσει το δημοτικό	3,2	6,5	2,3
Δημοτικό	38,1	52,1	33,8
Γυμνάσιο	12,5	14,0	12,3
Λύκειο	28,0	20,6	30,3
Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΙΕΚ, ανώτερες σχολές κ.λπ)	4,0	2,8	4,6
ΤΕΙ, ΑΕΙ, Μεταπτυχιακά	13,8	4,0	16,3
Διδακτορικό	0,3	0,0	0,4

2.β) Έτος 2004

Από τα αποτελέσματα της έρευνας για το έτος 2004, με περίοδο αναφοράς το 2003 προκύπτουν τα εξής :

1. Στα 5.300,18 ευρώ, ανά άτομο τα κατώφλι οικονομικής επισφάλειας.

- Η φτώχεια, το έτος αυτό, ανέρχεται στο ετήσιο ποσό των 5.300,18 ευρώ ανά άτομο και σε 11.130,37 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικους και δύο εξαρτώμενα παιδιά.

2. Κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας.

- Το οικονομικό έτος 2003, το 20% του πληθυσμού της Χώρας μας διέμενε σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα (πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις και το κόστος στέγασης).

Γράφημα 1

- Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 799.530 και τα μέλη τους σε 2.126.750.
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας, αφού αφαιρεθεί το κόστος στέγασης (ενοίκιο, λογαριασμοί κοινής ωφέλειας, συντήρηση κατοικίας κλπ.) ανέρχεται σε 27%.
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας, πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ανέρχεται σε 39,8%, ενώ όταν περιλαμβάνονται οι συντάξεις σε 22,7%.
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας, υπολογιζόμενος με εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές των 40%, 50% και 70% του συνολικού διαθέσιμου διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος, ανέρχεται σε ποσοστό 7,5%, 12,8% και 27,6%, αντίστοιχα.

3. Οικονομική ανισότητα

- Ο δείκτης S80/S20, φτωχότερου ανέρχεται στο 6,0%.
- Ο συντελεστής Gini ⁽¹⁾ υπολογίστηκε σε 33,1 .

⁽¹⁾ Ο συντελεστής Gini ορίζεται ως λόγος των αθροιστικών μεριδίων του πληθυσμού, κατανεμημένου ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος προς το αθροιστικό μερίδιο του συνολικού ποσού, που λαμβάνουν και η τιμή του κυμαίνεται από 0 (πλήρης ισότητα) έως 1 (πλήρης εισοδηματική ανισότητα). Αν όλο το εθνικό εισόδημα ήταν συγκεντρωμένο σε ένα άτομο, ο συντελεστής θα ήταν 1, π.χ. αν ο συντελεστής Gini = 0,30 αυτό σημαίνει ότι αν πάρουμε 2 τυχαία άτομα, τότε αναμένουμε ότι το εισόδημά τους θα διαφέρει κατά 30% του μέσου όρου.

4. Διαφοροποίηση του κινδύνου φτώχειας κατά φύλο, ηλικιακή ομάδα και ασχολία και ιδιοκτησιακό καθεστώς της κατοικίας, όπου διαμένει το νοικοκυριό.

- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας είναι υψηλότερο στις γυναίκες (21,1%) σε σχέση με τους άνδρες (18,9%).
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας για παιδιά ηλικίας 0-15 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε ποσοστό 19,7%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 28,2%, ενώ για άτομα ηλικίας 16 έως 24 ετών σε ποσοστό 23,5%.
- Το ποσοστό οικονομικής επισφάλειας των εργαζομένων ανέρχεται σε 13,1%, ενώ των μη εργαζομένων σε 26,1%.
- Τα νοικοκυριά, που διαμένουν σε ιδιόκτητη κατοικία, απειλούνται από οικονομική επισφάλεια κατά 20,1%, ενώ τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ενοικιασμένη κατοικία κατά 19,7%. Αυτό ερμηνεύεται από το γεγονός ότι τα νοικοκυριά που διαμένουν σε αγροτικές περιοχές ενώ έχουν υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης (97%), απειλούνται από τη φτώχεια υπερδιπλάσια του ποσοστού του συνόλου της Χώρας, επειδή στις περιοχές αυτές κατοικούν άτομα ηλικιωμένα με χαμηλό εισόδημα και μορφωτικό επίπεδο χαμηλότερο από τις άλλες περιοχές.
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 51,9% του συνόλου των νοικοκυριών αυτής της κατηγορίας, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για νοικοκυριά χωρίς παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 29,2%.
- Οι αμοιβές των μισθωτών ανδρών υπερτερούν των αντιστοίχων των γυναικών, κατά 10%.

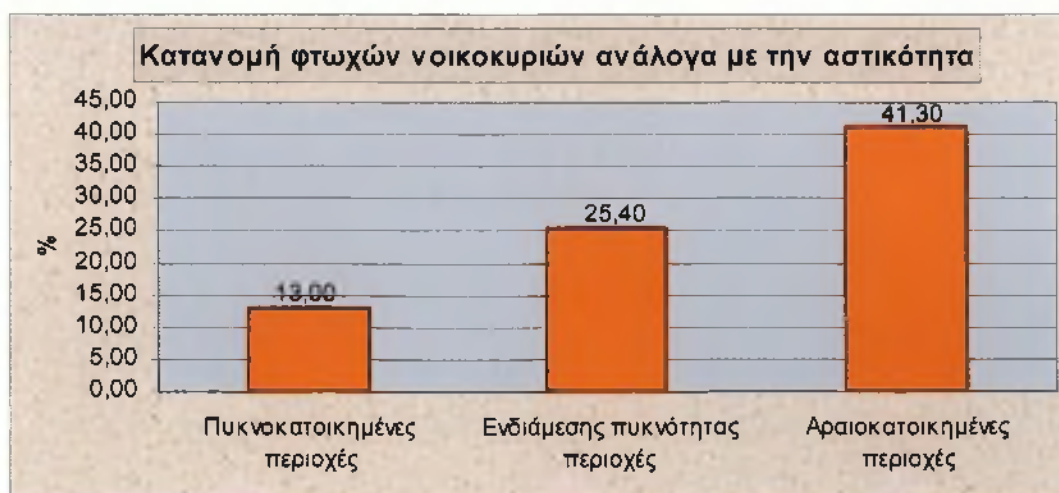
4. Το βάθος (χάσμα) του κινδύνου της φτώχειας

Το βάθος (χάσμα) της φτώχειας, το οποίο αναφέρεται στην εισοδηματική κατάσταση των ατόμων, που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας ανέρχεται στο 24,5%, που σημαίνει ότι πάνω από το 50% των φτωχών κατέχουν εισόδημα μεγαλύτερο από το 75,5% του ορίου της φτώχειας, δηλαδή πάνω από 4.000 ευρώ, ετησίως, ανά άτομο.

5. Ο πληθυσμός που διαμένει σε αραιοκατοικημένες περιοχές απειλείται περισσότερο από τη φτώχεια

Τα μέλη των νοικοκυριών, που διαμένουν σε αραιοκατοικημένες περιοχές, απειλούνται από τη φτώχεια περισσότερο από αυτά που διαμένουν σε πυκνοκατοικημένες και ενδιάμεσης πυκνότητας περιοχές. Τα ποσοστά κινδύνου οικονομικής επισφάλειας, ανά βαθμό πυκνότητας πληθυσμού, είναι 13%, 25,4% και 41,3% για τις πυκνοκατοικημένες, ενδιάμεσης πυκνότητας και αραιοκατοικημένες περιοχές, αντίστοιχα.

Γράφημα 2

Οι πίνακες 1-4, που ακολουθούν, παρουσιάζουν στοιχεία οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού, καθώς και την κατανομή του φτωχού πληθυσμού, ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού.

Πίνακας 1. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού

<i>Τύπος νοικοκυριού</i>	<i>%</i>
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	19,9
Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)	29,2
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω των 65 ετών	14,4
2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω	28,7
Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	14,5
Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	20,1
Μονογονεϊκό νοικοκυριό με τουλάχιστον ένα εξαρτώμενο παιδί	37,6
2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί	15,1
2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά	18,5
2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	31,5
Λοιπά νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	26,4

Πίνακας 2. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού

<i>Τύπος νοικοκυριού</i>	<i>%</i>
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	50,0
Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)	10,8
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω των 65 ετών	6,3

2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω	16,5
Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	16,3
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)</i>	<i>50,0</i>
Μονογονεϊκό νοικοκυριό με τουλάχιστον ένα εξαρτώμενο παιδί	3,2
2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί	8,5
2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά	24,7
2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	1,9
Λοιπά νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	11,7

Πίνακας 3. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού. Μονοπρόσωπα νοικοκυριά

Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες	< 65	65+
100,00	34,3	19,6	20,6	36,5

Πίνακας 4. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού (μονοπρόσωπα νοικοκυριά)

Σύνολο	Θήλεις	Άρρενες	<65	65+
100,00	77,0	23,0	32,1	67,9

6. Ένταση του κοινωνικού αποκλεισμού

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι δείκτες κοινωνικού αποκλεισμού του πληθυσμού, ανά κατηγορία πληθυσμού, στο φτωχό και στο μη φτωχό πληθυσμό. Από τους δείκτων παρατηρούμε ότι ο δείκτης του κινδύνου της φτώχειας, από μόνος του, δεν μπορεί να βγάλει συμπεράσματα για την κατηγορία των φτωχών. Δηλαδή, δεν είναι αποκλεισμένος μόνο ο φτωχός, αλλά και ο εισοδηματικά μη φτωχός, ο οποίος στερείται βασικά αγαθά και υπηρεσίες.

Παρατηρούμε, επομένως, ότι μέρος των μη εισοδηματικά φτωχών μπορεί είναι κοινωνικά αποκλεισμένοι.

- Τα νοικοκυριά δηλώνουν οικονομική αδυναμία για:

Εκπλήρωση βασικών αναγκών	%		
	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Αντιμετώπιση έκτακτων, αλλά αναγκαίων δαπανών	38,6	60,2	33,1
Πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπών	49,9	82,2	41,8
Διατροφή που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας	10,3	24,7	6,7

- Όσον αφορά στις συνθήκες στέγασης, τα νοικοκυριά δηλώνουν ως προβλήματα:

%

Συνθήκες στέγασης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Υγρασία στην οροφή, στους τοίχους, σάπια κουφώματα	20,7	31,9	17,9
Διαβίωση σε σκοτεινά δωμάτια	7,7	9,1	7,3
Θόρυβο από τους γείτονες ή το δρόμο (συγκοινωνία, βιομηχανία κ.λπ.)	18,6	14,1	19,7
Περιβαλλοντικά προβλήματα από βιομηχανία ή κυκλοφορία αυτοκινήτων	15,1	10,3	16,3
Βανδαλισμούς και εγκληματικότητα στην περιοχή τους	8,0	5,2	8,7
Δεν υπάρχει λουτρό	2,9	8,1	1,6
Δεν υπάρχει εσωτερική τουαλέτα	4,5	12,2	2,4
Αριθμός ατόμων ανά δωμάτιο	0,9	0,9	1
Οικονομική αδυναμία για ικανοποιητική θέρμανση	19,4	36,0	15,3

- Τα νοικοκυριά δηλώνουν ότι η αποπληρωμή δανείων ή αγορών που πραγματοποίησαν, με δόσεις, τα επιβαρύνουν:

%

Αδυναμία αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις δόσεις	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Πάρα πολύ	6,3	5,5	6,5
Αρκετά	17,1	8,1	19,4
Καθόλου	3,6	1,7	4,1

- Οι συνολικές δαπάνες στέγασης επιβαρύνουν τα νοικοκυριά:

%

Επιβάρυνση δαπανών στέγασης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Πάρα πολύ	20,7	29,9	18,5
Αρκετά	71,1	63,1	73,1
Καθόλου	8,2	7,0	8,5

- Τα νοικοκυριά, λόγω μη οικονομικής δυνατότητας, δε διαθέτουν:

%

Ποιότητα ζωής	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Έγχρωμη τηλεόραση	0,8	2,4	0,4
Τηλέφωνο	1,1	3,3	0,5
Προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή	17,9	19,7	17,5
ΙΧ επιβατηγό αυτοκίνητο	13,5	20,1	11,9

- Τα νοικοκυριά, με το συνολικό μηνιαίο ή εβδομαδιαίο εισόδημά τους, αντιμετωπίζουν τις συνήθεις ανάγκες τους:

%

Βαθμός δυσκολίας	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Με μεγάλη δυσκολία	15,1	32,3	10,8
Με δυσκολία	31,1	39,8	28,9
Με μικρή δυσκολία	25,1	19,0	26,6
Σχεδόν εύκολα	15,9	7,4	18,0
Εύκολα	11,0	1,4	13,3
Πολύ εύκολα	1,9	0,1	2,4

- Το μέσο ελάχιστο μηνιαίο καθαρό εισόδημα για την αντιμετώπιση των αναγκών των νοικοκυριών της χώρας, κατά δήλωσή τους, είναι:

%

Ελάχιστο μηνιαίο καθαρό εισόδημα	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Ελάχιστο μηνιαίο καθαρό εισόδημα (σε ευρώ)	1.862	1.236	2.018

- Τα νοικοκυριά δηλώνουν δυσκολίες για να αντεπεξέλθουν στην πληρωμή:

%

Δυσκολίες για να αντεπεξέλθουν στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Του ενοικίου της κατοικίας ή της δόσης δανείου κύριας κατοικίας	9,0	11,7	8,3
Των πάγιων λογαριασμών (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, αερίου κ.λπ.)	25,5	41,1	21,5
Των δόσεων πιστωτικών καρτών ή δόσεων δανείου για οικοσκευή, διακοπές κ.ά., ή των αγορών με δόσεις	10,6	9,5	10,9

- Τα μέλη ηλικίας 16 ετών και άνω δηλώνουν ότι η κατάσταση της υγείας τους είναι:

%

Κατάσταση υγείας	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Πολύ καλή	56,9	46,6	59,5
Καλή	20,9	21,2	20,8
Μέτρια	13,4	18,2	12,3
Κακή	6,3	10,5	5,2
Πολύ κακή	2,5	3,5	2,3

- Τα μέλη των νοικοκυριών της Χώρας, ηλικίας 16 ετών και άνω, δήλωσαν ότι δεν είχαν τη δυνατότητα να επισκεφθούν γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας ή οδοντίατρο για εξέταση ή θεραπεία, λόγω οικονομικών δυσκολιών, μεγάλης λίστας αναμονής, μεγάλης απόστασης από το γιατρό, μη ύπαρξης μέσωων συγκοινωνίας, κ.λπ.

%

Αδυναμία επίσκεψης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Σε γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας	5,3	8,1	4,3
Σε οδοντίατρο	5,8	8,9	5,3

- Το επίπεδο εκπαίδευσης των μελών ηλικίας 16 ετών και άνω, κατά κατηγορία πληθυσμού είναι:

Επίπεδο εκπαίδευσης	%		
	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Δεν έχει τελειώσει το δημοτικό	2,9	6,5	2,0
Δημοτικό	36,0	52,1	32,0
Γυμνάσιο	12,5	14,0	12,1
Λύκειο	28,6	20,6	30,6
Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΙΕΚ, ανώτερες σχολές κλπ)	4,3	2,8	4,7
ΤΕΙ, ΑΕΙ, Μεταπτυχιακά	15,3	4,0	18,2
Διδακτορικό	0,4	0,0	0,5

Σημειώνεται ότι μερικές μεγάλες διαφοροποιήσεις (παιδική φτώχεια, βάθος της φτώχειας, οικονομική ανισότητα κλπ.), σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, αποδίδονται στην αλλαγή της μεθόδου των σταθμίσεων που προτάθηκε από τη Eurostat, καθώς και στη χρησιμοποίηση στις σταθμίσεις στοιχείων πληθυσμού της Απογραφής Πληθυσμού του 2001 με προβολή στο 2004, ενώ στην προηγούμενη έρευνα είχαν χρησιμοποιηθεί στοιχεία της Απογραφής του 2001 χωρίς προβολή στο 2003.

2.γ) Έτος 2005

Από τα αποτελέσματα της έρευνας για το έτος 2005, με περίοδο αναφοράς το 2004 προκύπτουν τα εξής :

1. Στα 5.649,78 ευρώ, ανά άτομο, το κατώφλι οικονομικής επισφάλειας (φτώχεια)

- Στα 5.649,78 ευρώ ανά άτομο και σε 11.864,54 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικους και δύο εξαρτώμενα παιδιά ανέρχεται το 2005 η φτώχεια.

2. Κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας

- Το οικονομικό έτος 2004, το 19,6% του πληθυσμού της Χώρας μας διέμενε σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα.
- Τα νοικοκυριά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας εκτιμώνται σε 832.456 και τα μέλη τους σε 2.088.701.
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας, πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, (δηλαδή μη συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων⁽²⁾ και των συντάξεων⁽³⁾ στο συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών) ανέρχεται σε 39,2%, ενώ όταν περιλαμβάνονται μόνο οι συντάξεις, και όχι τα κοινωνικά επιδόματα σε 22,5%.

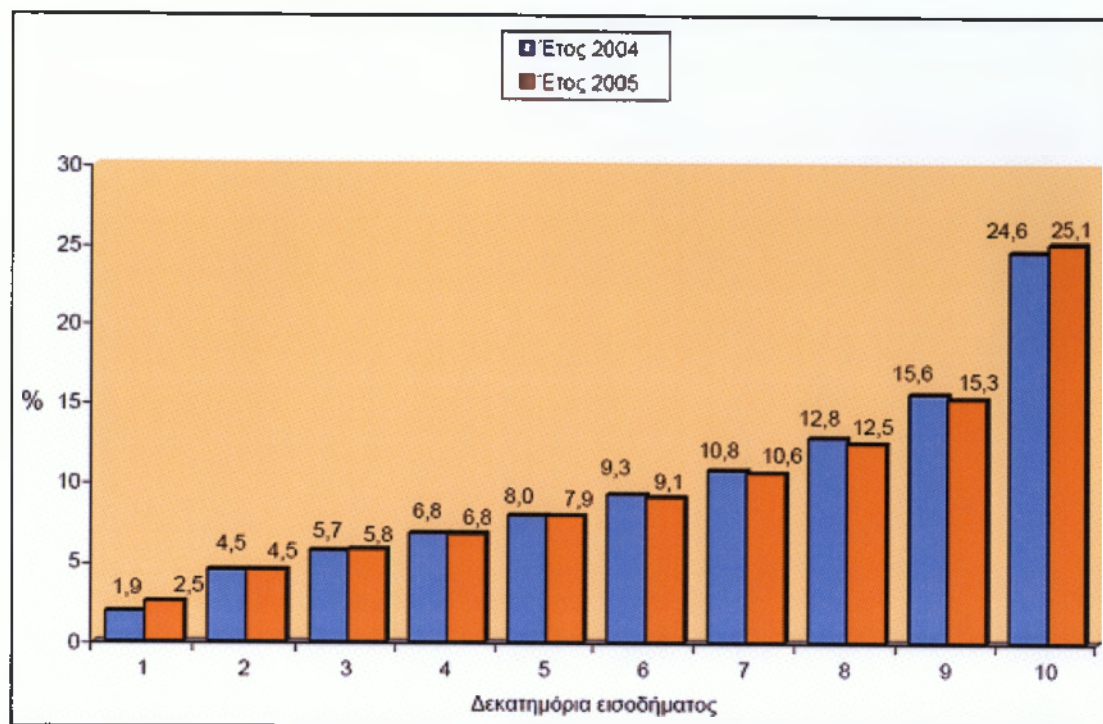
⁽²⁾ Κοινωνικά επιδόματα είναι η κοινωνική βοήθεια (ΕΚΑΣ, εισοδηματικές ενισχύσεις σε νοικοκυριά μόνιμων κατοίκων ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, επίδομα μακροχρόνια ανέργων ηλικίας 45-65 ετών κλπ.), τα οικογενειακά επιδόματα, τα επιδόματα / βοηθήματα ανεργίας, τα επιδόματα / βοηθήματα ασθενείας, τα επιδόματα / βοηθήματα αναπηρίας- ανικανότητας και οι εκπαιδευτικές παροχές⁽³⁾ Ως συντάξεις θεωρούνται οι συντάξεις γήρατος από εργασία και οι συντάξεις / βοηθήματα από το / τη σύζυγο

- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας, υπολογιζόμενος με τις εναλλακτικές διαχωριστικές γραμμές των 40%, 50% και 70% του συνολικού διαθέσιμου διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος, ανέρχεται σε ποσοστό 7,3%, 12,6% και 25,9%, αντίστοιχα.

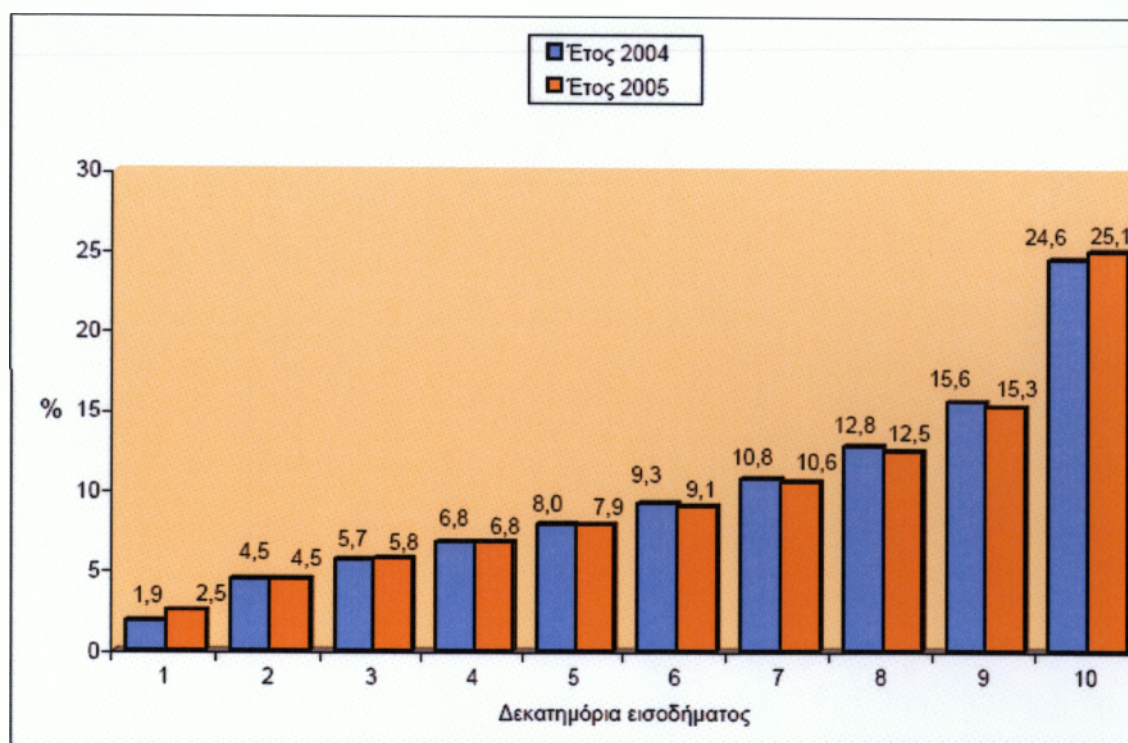
3. Οικονομική ανισότητα

- Ο δείκτης S80/S20, ανέρχεται στο 5,8%.
- Στα παρακάτω γραφήματα 1 και 2 εμφανίζεται ο δείκτης ανισοκατανομής των εισοδημάτων ανά πεντημόρια και δεκατημόρια του 2005 σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του 2004. Από τα αποτελέσματα των γραφημάτων (έτος έρευνας 2005 που αφορά εισοδήματα του 2004) προκύπτει ότι το 20% του πρώτου πεντημορίου πληθυσμού κατέχει το 7% του εισοδήματος, ενώ το 20% του πλουσιότερου πληθυσμού το 40,4% (γράφημα 3) και ότι το 10% του πρώτου πεντημορίου πληθυσμού κατέχει το 2,5% του διαθέσιμου εισοδήματος, ενώ το 10% του πλουσιότερου πληθυσμού το 25,1% (γράφημα 4).
- Ο συντελεστής Gini υπολογίστηκε σε 33,3 .

ΓΡΑΦΗΜΑ 1. Οικονομική ανισότητα ανά πεντημόρια εισοδήματος

ΓΡΑΦΗΜΑ 2. Οικονομική ανισότητα ανά δεκατημόρια εισοδήματος

4. Διαφοροποίηση του κινδύνου φτώχειας κατά φύλο, ηλικιακή ομάδα και ασυγλία, τύπο νοικοκυριού και ιδιοκτησιακό καθεστώς της κατοικίας, όπου διαμένει το νοικοκυριό

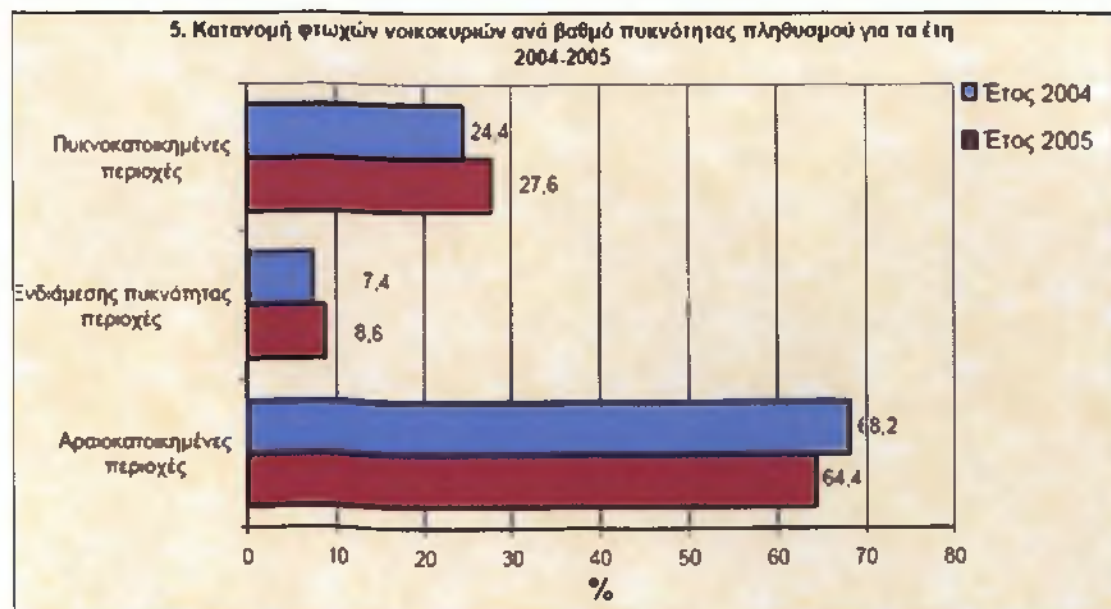
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας είναι υψηλότερο στις γυναίκες (20,9%) σε σχέση με τους άνδρες (18,3%).
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας για παιδιά ηλικίας 0-15 ετών (παιδική φτώχεια) ανέρχεται σε ποσοστό 19,4%.
- Ο κίνδυνος φτώχειας για άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών υπολογίζεται σε ποσοστό 27,9%, ενώ για άτομα ηλικίας 16 έως 24 ετών σε ποσοστό 22,7%.
- Το ποσοστό οικονομικής επισφάλειας των εργαζομένων ανέρχεται σε 12,9%, των μη εργαζομένων σε 25,9% και των ανέργων σε 32,8%.
- Τα νοικοκυριά που διαμένουν σε ιδιόκτητη κατοικία απειλούνται από οικονομική επισφάλεια κατά 20,0%, ενώ αυτά που διαμένουν σε ενοικιασμένη κατοικία κατά 17,9%. Αυτό ερμηνεύεται από το γεγονός ότι τα νοικοκυριά που διαμένουν σε αγροτικές περιοχές, ενώ έχουν υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης (97%), απειλούνται από τη φτώχεια σε ποσοστό υπερδιπλάσιο από αυτό που ισχύει για το σύνολο της Χώρας, επειδή στις περιοχές αυτές κατοικούν άτομα ηλικιωμένα με χαμηλό εισόδημα και μορφωτικό επίπεδο χαμηλότερο από τις άλλες περιοχές.
- Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας των νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 53,9% του συνόλου των νοικοκυριών αυτής της κατηγορίας, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για νοικοκυριά χωρίς παιδιά και χωρίς εργαζόμενα μέλη ανέρχεται σε 27,6%.
- Οι αμοιβές των μισθωτών ανδρών υπερτερούν των αντίστοιχων των γυναικών κατά 9%.

5. Το βάθος (χάσμα) του κινδύνου της φτώχειας

Το βάθος (χάσμα) της φτώχειας, το οποίο αναφέρεται στην εισοδηματική κατάσταση των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας, ανέρχεται στο 24,1%. Αυτό σημαίνει ότι 50% των φτωχών κατέχουν εισόδημα μεγαλύτερο από το 75,9% του ορίου της φτώχειας, δηλαδή πάνω από 4.288,18 ευρώ, ετησίως, ανά άτομο.

6. Πληθυσμός που διαμένει σε αραιοκατοικημένες περιοχές και απειλείται περισσότερο από τη φτώχεια

Τα μέλη των νοικοκυριών που διαμένουν σε αραιοκατοικημένες περιοχές απειλούνται από τη φτώχεια περισσότερο από αυτά που διαμένουν σε πυκνοκατοικημένες και ενδιάμεσης πυκνότητας περιοχές. Τα ποσοστά κινδύνου οικονομικής επισφάλειας ανά βαθμό πυκνότητας πληθυσμού είναι 27,6%, 8,6% και 64,4% για τις πυκνοκατοικημένες, ενδιάμεσης πυκνότητας και αραιοκατοικημένες περιοχές, αντίστοιχα.

7. Διαφοροποίηση του κινδύνου της φτώχειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού

Ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας των νοικοκυριών με ένα γονέα ανέρχεται σε 40,7% των νοικοκυριών αυτής της κατηγορίας, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για τα νοικοκυριά με δύο γονείς και ένα εξαρτώμενο παιδί ανέρχεται σε 14,3%. Οι πίνακες 1-4, που ακολουθούν, παρουσιάζουν στοιχεία οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού, καθώς και την κατανομή του φτωχού πληθυσμού, ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού.

Πίνακας 1. Κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας κατά τύπο νοικοκυριού

Τύπος νοικοκυριού	%
	2005
<i>Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)</i>	18,9
<i>Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)</i>	27,9
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω των 65 ετών	15,3
2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω	27,4
Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	13,1
<i>Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)</i>	20,4
Μονογονεϊκό νοικοκυριό με, τουλάχιστον, ένα εξαρτώμενο παιδί	40,7
2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί	14,3
2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά	18,2
2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	31,8
Λοιπα νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	28,2

Πίνακας 2. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού κατά τύπο νοικοκυριού

%

Τύπος νοικοκυριού	2005
Νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	48,5
Νοικοκυριά με ένα μέλος (σύνολο)	10,6
2 ενήλικοι, και οι δύο ηλικίας κάτω των 65 ετών	7,0
2 ενήλικοι, τουλάχιστον ο ένας 65 ετών και άνω	16,0
Λοιπά νοικοκυριά χωρίς εξαρτώμενα παιδιά	14,8
Νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά (σύνολο)	51,5
Μονογονεϊκό νοικοκυριό με, τουλάχιστον, ένα εξαρτώμενο παιδί	3,5
2 ενήλικοι με ένα εξαρτώμενο παιδί	8,2
2 ενήλικοι με 2 εξαρτώμενα παιδιά	23,9
2 ενήλικοι με 3 ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά	2,9
Λοιπα νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά	13,1

Πίνακας 2α. Σχετικός κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας ανάλογα με τον τύπο νοικοκυριού. Μονοπρόσωπα νοικοκυριά

%

Έτος	Σύνολο	Θήλειες	Άρρενες	< 65	65+
2005	100,0	32,2	18,7	19,2	35,1
2004	100,0	34,2	18,8	19,7	36,6

Πίνακας 2β. Κατανομή του φτωχού πληθυσμού στα νοικοκυριά με ένα μέλος (μονοπρόσωπα), κατά φύλο και ηλικία των μελών τους

%

Έτος	Σύνολο	Θήλειες	Άρρενες	<65	65+
2005	100,0	78,7	21,3	31,0	69,0
2004	100,0	77,7	22,3	31,1	68,9

8. Ένταση του κοινωνικού αποκλεισμού

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι δείκτες κοινωνικού αποκλεισμού του πληθυσμού της Χώρας για το έτος 2005, με διάκριση του φτωχού και του μη φτωχού πληθυσμού.

Παρατηρούμε, επομένως, ότι μέρος των μη εισοδηματικά φτωχών μπορεί να είναι κοινωνικά αποκλεισμένοι.

- Τα νοικοκυριά δηλώνουν οικονομική αδυναμία για:

%

Ικανοποίηση βασικών αναγκών	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωχός	Μη φτωχός
	2005	2005	2005
Αντιμετώπιση έκτακτων, αλλά αναγκαίων δαπανών	41.2	61.2	36.0
Πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπών	48.0	79.4	44.8
Διατροφή που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη ημέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας	7.1	18.7	4.0

- Όσον αφορά στις συνθήκες στέγασης, τα νοικοκυριά δηλώνουν ως προβλήματα:

%

Συνθήκες στέγασης	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωχός	Μη φτωχός
	2005	2005	2005
Υγρασία στην οροφή, στους τοίχους, σάπια κουφώματα	21,4	30,2	19,1
Διαβίωση σε σκοτεινά δωμάτια	6,9	8,8	6,4
Θόρυβος από τους γείτονες ή το δρόμο (συγκοινωνία, βιομηχανία κλπ.)	29,8	15,1	22,3
Περιβαλλοντικά προβλήματα από βιομηχανία ή κυκλοφορία αυτοκινήτων	18,5	12,4	20,1
Βανδαλισμοί και εγκληματικότητα στην περιοχή τους	8,6	5,7	9,4
Έλλειψη λουτρού	2,1	6,2	1,0
Έλλειψη εσωτερικής τουαλέτας	4,1	11,3	2,3
Αριθμός ατόμων ανά δωμάτιο	1,4	1,5	1,4
Οικονομική αδυναμία για ικανοποιητική θέρμανση	17,7	33,4	13,5

- Τα νοικοκυριά δηλώνουν ότι ο βαθμός δυσκολίας η αποπληρωμής δανείων ή αγορών που πραγματοποίησαν με δόσεις είναι ο εξής:

%

Βαθμός δυσκολίας αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωχός	Μη φτωχός
	2005	2005	2005
Πάρα πολύ	7,1	6,3	7,3
Αρκετά	19,0	11,6	20,9
Καθόλου	3,8	1,0	4,5

- Ο βαθμός επιβάρυνσης των νοικοκυριών από τις συνολικές δαπάνες στέγασης έχει ως εξής:

%

Βαθμός επιβάρυνσης από τις δαπάνες στέγασης	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωγός	Μη φτωγός
	2005	2005	2005
Πάρα πολύ	24,1	33,4	21,6
Αρκετά	68,8	62,7	70,4
Καθόλου	7,2	3,9	8,0

- Όσον αφορά στην ποιότητα ζωής τα νοικοκυριά, λόγω μη οικονομικής δυνατότητας, δε διαθέτουν:

%

Ποιότητα ζωής	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωγός	Μη φτωγός
	2005	2005	2005
Έγχρωμη τηλεόραση	0,5	1,9	0,1
Τηλέφωνο	0,6	2,2	0,1
Προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή	16,2	17,4	15,9
Πλυντήριο ρούχων	3,3	9,2	1,8
ΙΧ επιβατηγό αυτοκίνητο	11,5	18,6	9,6

- Τα νοικοκυριά, με το συνολικό μηνιαίο ή εβδομαδιαίο εισόδημά τους, αντιμετωπίζουν τις συνήθεις ανάγκες τους:

%

Βαθμός δυσκολίας	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωχός	Μη φτωχός
	2005	2005	2005
Με μεγάλη δυσκολία	18,1	36,4	13,2
Με δυσκολία	33,2	38,6	31,8
Με μικρή δυσκολία	27,2	18,1	29,6
Σχεδόν εύκολα	14,9	4,9	17,5
Εύκολα	5,7	1,8	6,7
Πολύ εύκολα	0,9	0,2	1,1

- Το μέσο ελάχιστο μηνιαίο καθαρό εισόδημα για την αντιμετώπιση των αναγκών νοικοκυριών της Χώρας, κατά δήλωσή τους, είναι:

%

Ελάχιστο μηνιαίο καθαρό εισόδημα σε ευρώ	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωχός	Μη φτωχός
	2005	2005	2005
	1.941	1.339	2.099

- Τα νοικοκυριά δηλώνουν δυσκολίες για να αντεπεξέλθουν στην πληρωμή:

%

Δυσκολίες ανταπόκρισης στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωχός	Μη φτωχός
	2005	2005	2005
Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	7,1	9,4	6,5
Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, αερίου κλπ.)	27,3	46,1	22,3
Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για οικοσκευή, διακοπές κ.ά., ή αγορές με δόσεις	12,3	10,2	12,9

- Τα μέλη των νοικοκυριών ηλικίας 16 ετών και άνω δηλώνουν ότι η κατάσταση της υγείας τους είναι:

%

Κατάσταση υγείας	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωχός	Μη φτωχός
	2005	2005	2005
Πολύ καλή	52,0	42,1	54,4
Καλή	25,5	25,6	25,5
Μέτρια	13,6	18,0	12,5
Κακή	6,3	10,3	5,3
Πολύ κακή	2,6	3,9	2,2

- Τα μέλη των νοικοκυριών της Χώρας, ηλικίας 16 ετών και άνω, δήλωσαν ότι δεν είχαν τη δυνατότητα να επισκεφθούν γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας ή οδοντίατρο για εξέταση ή θεραπεία για διάφορους λόγους (όπως οικονομικές δυσκολίες, μεγάλη λίστα αναμονής, μεγάλη απόσταση από το γιατρό, έλλειψη μέσων συγκοινωνίας κλπ.)

Αδυναμία επίσκεψης	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωχός	Μη φτωχός
	2005	2005	2005
Σε γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας	6,4	10,3	5,4
Σε οδοντίατρο	7,0	11,0	6,0

- Το επίπεδο εκπαίδευσης των μελών των νοικοκυριών ηλικίας 16 ετών και άνω, κατά κατηγορία πληθυσμού είναι:

%

Επίπεδο εκπαίδευσης	Πληθυσμός		
	Σύνολο	Φτωχός	Μη φτωχός
	2005	2005	2005
Δεν έχει τελειώσει το δημοτικό	2,8	6,1	1,9
Δημοτικό	35,0	51,9	30,8
Γυμνάσιο	12,3	13,2	12,1
Λύκειο	29,1	21,1	31,1
Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΙΕΚ, ανώτερες σχολές κλπ.)	4,4	2,9	4,7
ΤΕΙ, ΑΕΙ, Μεταπτυχιακά	16,0	4,6	18,8
Διδακτορικό	0,4	0,1	0,5

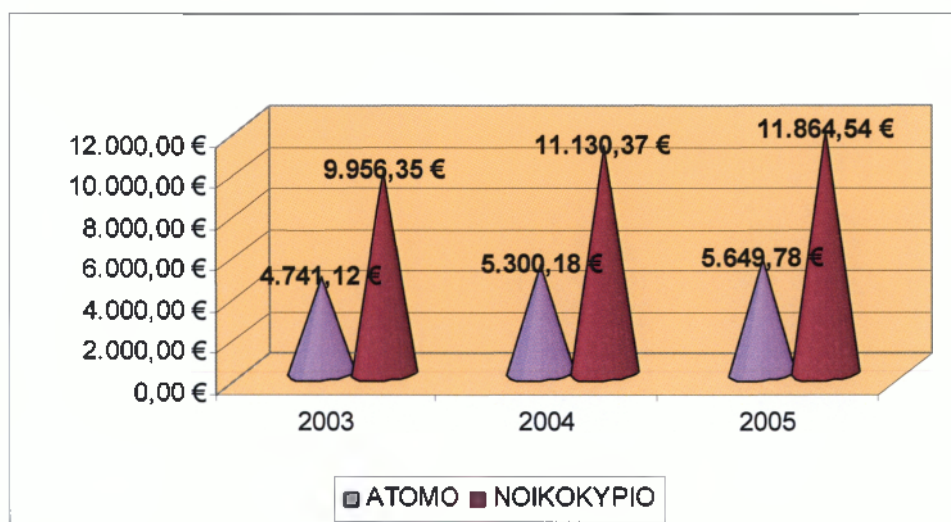
3. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 2003, 2004 ΚΑΙ 2005.

- Στα αποτελέσματα της έρευνας δεν περιλαμβάνονται εισοδηματικές ροές, όπως ιδιοκατοίκηση, παροχές σε είδος, ιδιοκατανάλωση, οι οποίες είναι πολύ αυξημένες στη Χώρα μας. Οι παραπάνω εισοδηματικές συνιστώσες είναι δυνατόν να επηρεάσουν σημαντικά τα αποτελέσματα και να μειώσουν το σχετικό κίνδυνο οικονομικής επισφάλειας πάνω από 2 ποσοστιαίες μονάδες.

- Επίσης, για την εξαγωγή ορθών συμπερασμάτων, κατά την ανάγνωση των αποτελεσμάτων της έρευνας, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στον ερευνώμενο πληθυσμό δεν προσλαμβάνονται ομάδες πληθυσμού που είναι, κατά τεκμήριο, φτωχές, όπως άστεγοι, διαβιούντες σε ιδρύματα, αθίγανοι κλπ.

- Δεδομένου ότι οι δείκτες επηρεάζονται σημαντικά από διάφορες υποκατηγορίες πληθυσμού (ηλικιακές κατηγορίες, τύποι νοικοκυριών κλπ.), επισημαίνεται ότι αυτές δεν είναι αντιπροσωπευτικές του συνολικού πληθυσμού της Χώρας στο δείγμα. Μια μεγάλη κατηγορία που επηρεάζει το δείκτη της φτώχειας είναι οι οικονομικοί μετανάστες, κατηγορία που, επίσης, υπαντιπροσωπεύεται.

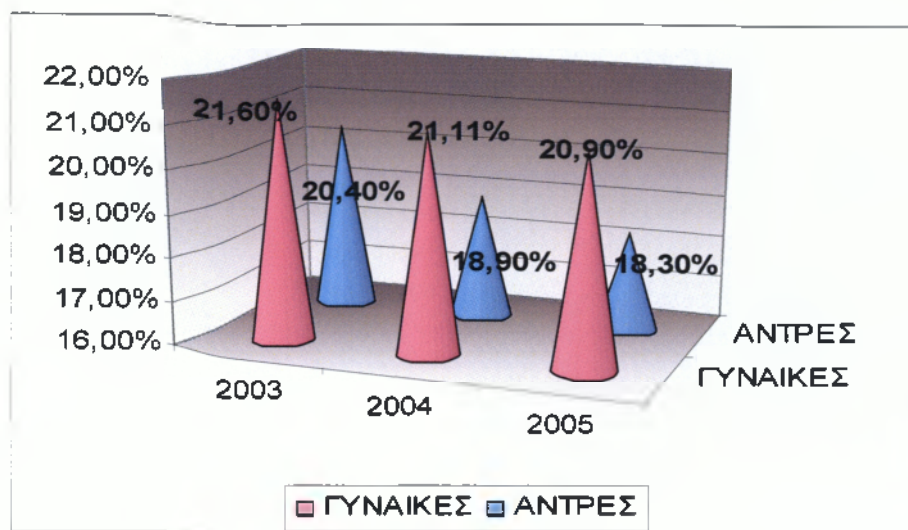
4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 2003, 2004 ΚΑΙ 2005

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία της έρευνας των ετών 2003, 2004 και 2005 βγάζουμε τα εξής συμπεράσματα :

- Το κατώφλι της οικονομικής επισφάλειας αυξάνεται σε κάθε έτος. Από **4.741,12** ευρώ που ήταν ανά άτομο και **9.956,35** ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενηλίκους και με δύο εξαρτώμενα παιδιά το 2003 (με περίοδο αναφοράς το 2002) αυξήθηκε σε **5.649,78** ευρώ το 2005 (περίοδος αναφοράς το 2004). Μεγάλη διαφορά υπήρχε από το έτος 2003 στο έτος 2004 (**5.300,18 €** ανά άτομο και **11.130,37 €** για τα νοικοκυριά).

- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας το 2003 είναι υψηλότερο στις γυναίκες (**21,6%**) σε σχέση με τους άνδρες (**20,4%**). Το έτος 2004 ανήλθε στο **21,11%** για τις γυναίκες και **18,9%** για τους άνδρες και το 2005 στο **20,9%** και **18,3%** αντίστοιχα.

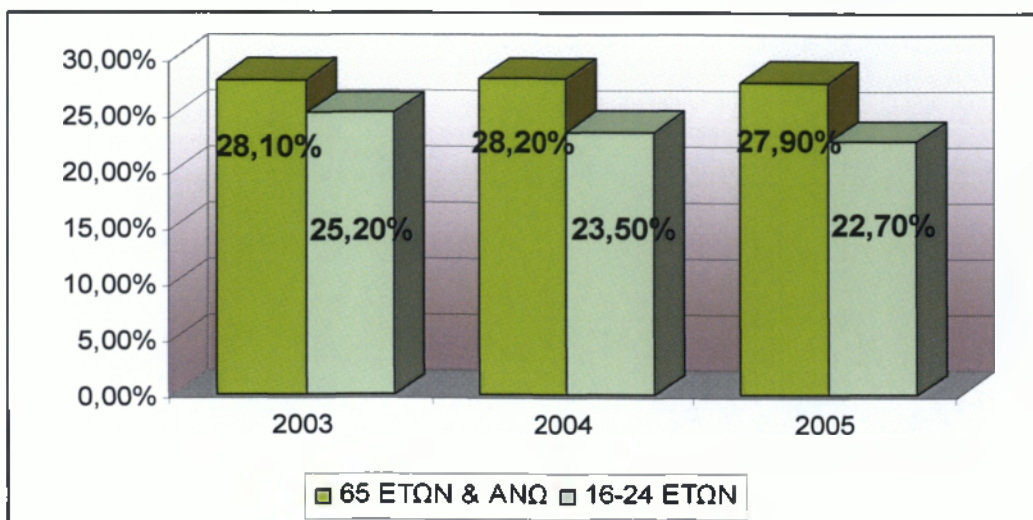

- Μείωση υπάρχει στην παιδική φτώχεια, (δηλαδή στα παιδιά ηλικίας 0-15). Το 2003 ανέρχεται σε ποσοστό 23,1%, 19,7% το 2004 και 19,4% το έτος 2005.

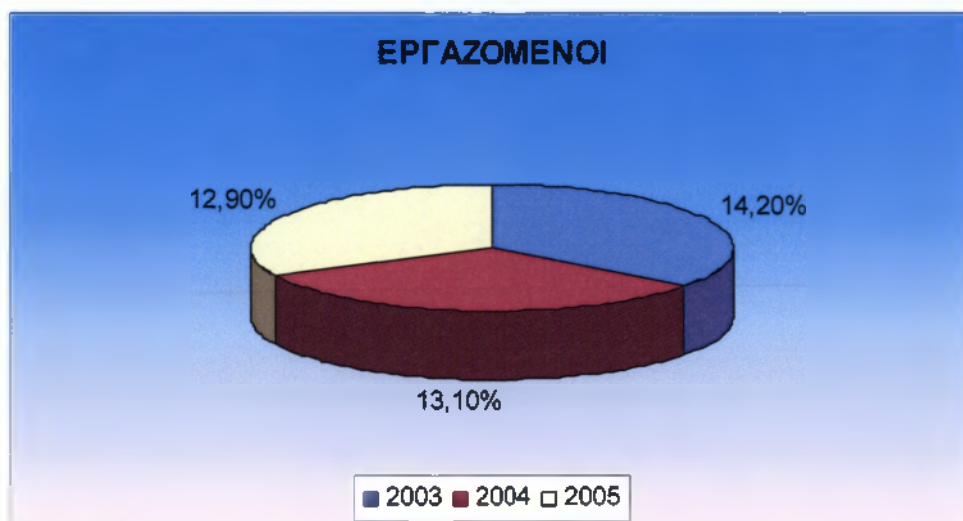

- Ο σχετικός κίνδυνος φτώχειας σε άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω το 2003 ήταν 28,1%, το 2004 υπήρχε μια πολύ μικρή αύξηση και πήγε στο 28,2% ενώ το 2005 μειώθηκε στα 27,9%. Ενώ ο σχετικός κίνδυνος σε άτομα 16-24 ετών μειώνεται όσο περνάνε τα χρόνια. Το 2003 είχε ποσοστό 25,2% , το 2004 υπολογίζεται στο 23,5% και το έτος 2005 μειώθηκε και άλλο με ποσοστό 22,7%.

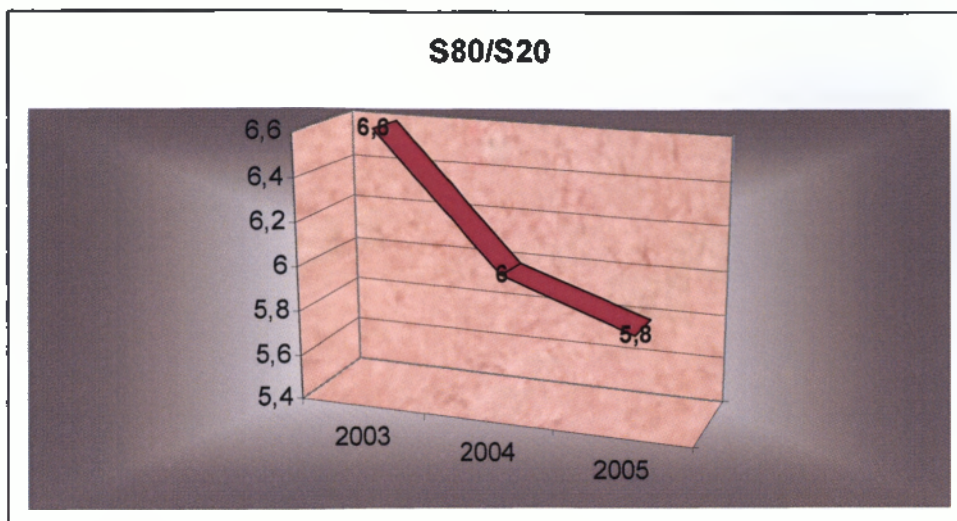

- Το ποσοστό οικονομικής επισφάλειας των εργαζομένων το 2003 ανέρχεται στο 14,2%, το 2004 στο 13,1% και τα 2005 στο 12,9%. Μείωση επίσης υπάρχει στο ποσοστό των μη εργαζομένων.

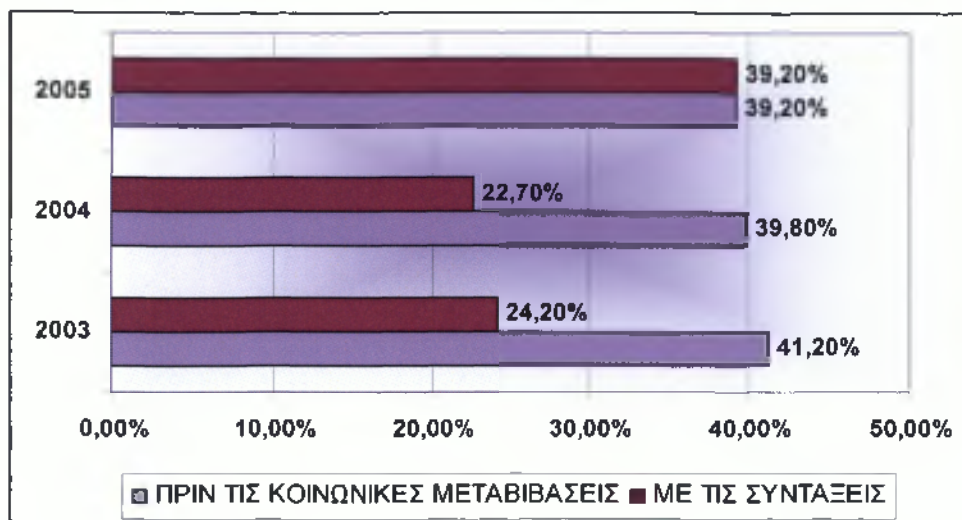

- Ο αμοιβές των μισθωτών αντρών υπερτερούν των γυναικών σε κάθε έτος κατά 11% το 2003 , 10% το 2004 και 9% το 2005.

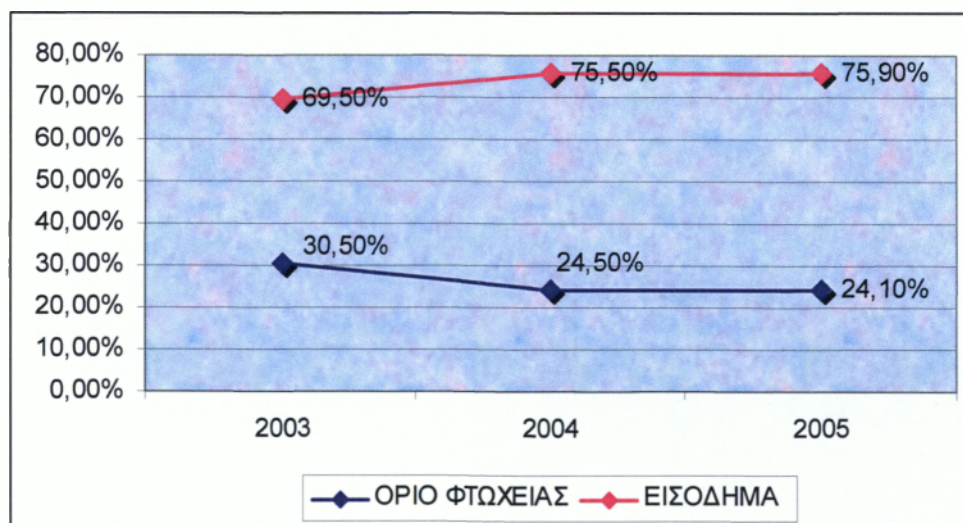
- Ο δείκτης S80/S20 το 2003 υπολογίζεται στο 6,6. Μικρή μείωση υπάρχει το έτος 2004 με 6,0, καθώς επίσης μείωση υπάρχει και στο έτος 2005 με 5,8.

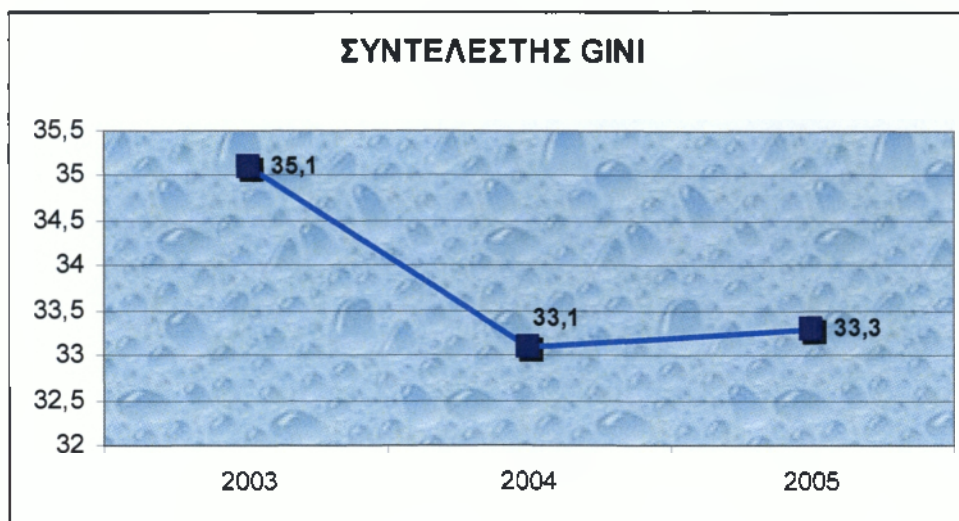
- Τα οικονομικά έτη 2003 το 20% του πληθυσμού διέμενε σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα (πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις και το κόστος στέγασης), ενώ το 2002 το ποσοστό του πληθυσμού ανερχόταν σε 21%. Μικρή μείωση υπάρχει το οικονομικό έτος 2004, όπου ο πληθυσμός της χώρας ήταν στο 19,6%. Επισημαίνεται ότι ο δείκτης αυτός, τα τελευταία 11 χρόνια παρουσιάζει μια σχετική σταθερότητα.
- Το ποσοστό κινδύνου οικονομικής επισφάλειας πριν τις κοινωνικές μεταβιβάσεις το 2003 ανέρχεται σε 41,2% και συμπεριλαμβανομένου των συντάξεων 24,4%. Το έτος 2004 39,8% και με τις συντάξεις υπάρχει μια ελάχιστη αύξηση σε σύγκριση με το 2003 σε 22,7%. Μείωση υπάρχει το 2005, όπου το ποσοστό ανέρχεται στο 39,2% και όταν περιλαμβάνονται οι συντάξεις ανέρχεται σε 39,2%.

- Το βάθος (χάσμα) της φτώχειας, το οποίο αναφέρεται στην εισοδηματική κατάσταση των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας το 2003 ανέρχεται στο **30.5%**, που σημαίνει ότι πάνω από το 50% των φτωχών κατέχουν εισόδημα μεγαλύτερο από το **69.5%** του ορίου της φτώχειας. Το έτος 2004 το όριο της φτώχειας είναι **24,5%** που σημαίνει ότι ο φτωχός πληθυσμός κατέχει εισόδημα μεγαλύτερο από το **75,5%** και το 2005 με **24,1%**, το 50% των φτωχών κατέχουν εισόδημα μεγαλύτερο από το **75,9%** του ορίου της φτώχειας, δηλαδή πάνω από 4.288,18 ευρώ, ετησίως, ανά άτομο.

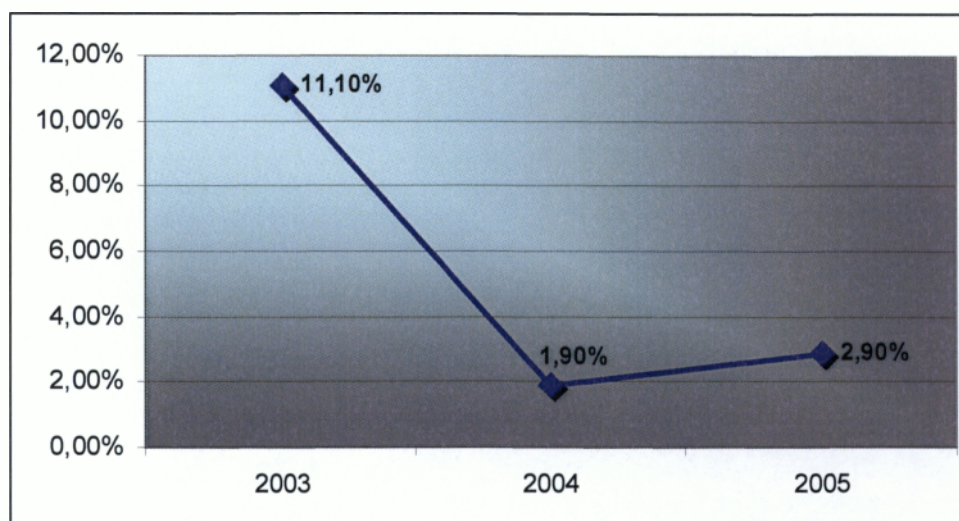

- Ο συντελεστής Gini, για το 2003 ήταν **35,1**, το έτος 2004 υπολογίστηκε σε **33,1** και το 2005 αυξήθηκε σε **33,3**.

- Σχετικά με την κατανομή του φτωχού πληθυσμού από το έτος 2003 έως το έτος 2005, υπήρχαν περισσότερες αυξήσεις. Πολύ μεγάλη μείωση υπήρχε στο νοικοκυριό με δυο ενηλίκους με τρία ή και περισσότερα εξαρτώμενα παιδιά, όπου το 2003 ανερχόταν στο ποσοστό των **11,1%** ενώ το 2004 και το 2005 σε **1,9%** και **2,9%** αντίστοιχα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι με σύγκριση των τριών αυτών ετών, δεν υπήρχε καμία μείωση το 2005 παρά μόνο αυξήσεις.

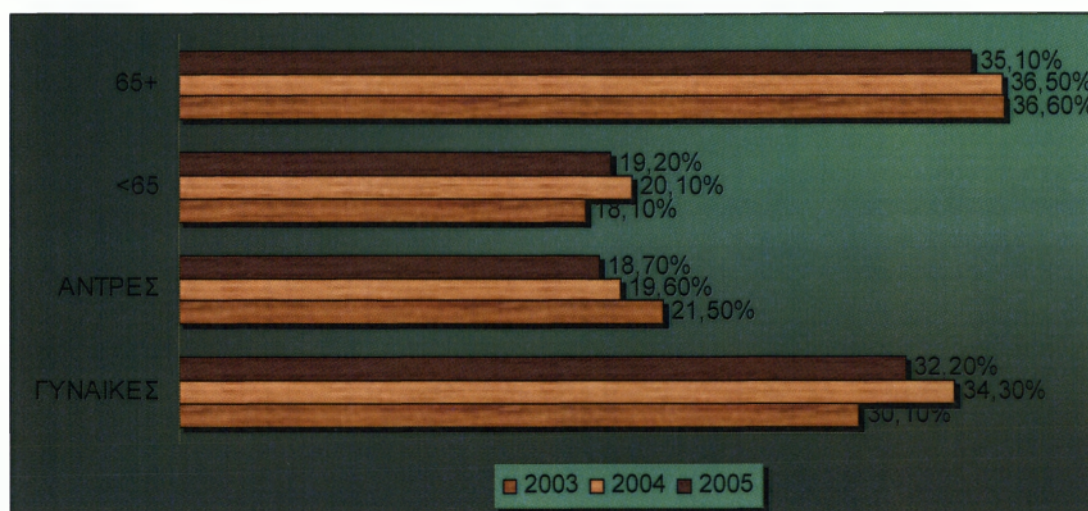

- Στα μονοπρόσωπα νοικοκυριά, και συγκεκριμένα στις γυναίκες από το 2003 στο 2004 υπάρχει αύξηση του κινδύνου οικονομικής επισφάλειας κατά 4,2 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ το 2005 μειώνεται και φτάνει το **32,2%** (2004 : **34,3%**).

Τους άντρες υπάρχει μείωση από το 2003 έως το 2005.

Η κατάσταση στα άτομα που είναι κάτω των 65 ετών από το 2003 στο 2004 υπάρχει αύξηση , ενώ το 2005 μειώνεται με ποσοστό **19,2%** όταν το 2004 ήταν **20,1%**.

Για τα άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω υπάρχει μια μικρή μείωση από το 2003 στο έτος 2005.

- Όσον αφορά την κατανομή του φτωχού πληθυσμού, ο κίνδυνος οικονομικής επισφάλειας στα μονοπρόσωπα νοικοκυριά και συγκεκριμένα στις γυναίκες υπάρχει μια σταδιακή αύξηση.

Σε αντίθεση με τους άντρες που υπάρχει μείωση.

Στα άτομα ηλικίας 65 ετών κα κάτω , όπως και στις γυναίκες τα ποσοστά κινδύνου μειώνονται, ενώ στα άτομα ηλικίας 65 ετών κα άνω αυξάνονται.

Η ανεργία στην χώρα μας πλήττει συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες. Οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι οι γυναίκες και οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας. Τα ποσοστά ανεργίας γυναικών δεν ήταν και πολύ ικανοποιητικά. Τα ποσοστά ανεργίας των νέων 15-24 ετών επίσης δεν ήταν πολύ ικανοποιητικά ενώ η συμμετοχή τους στην απασχόληση παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Τέλος, τα τελευταία χρόνια σημειώνονται τάσεις μείωσης του ποσοστού των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων.

Σημαντικά προβλήματα αντιμετωπίζουν λοιπόν οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας, και ειδικότερα οι γυναίκες νεοεισερχόμενες στην αγορά εργασίας. Επιπλέον προβλήματα παρουσιάζονται στους εργαζόμενους μεγάλης ηλικίας.

Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι τα ποσοστά φτώχειας εξακολουθούν να κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα. Η μεγάλη ηλικία εξακολουθεί να αποτελεί το σοβαρότερο επιβαρυντικό παράγοντα κινδύνου φτώχειας στην Ελλάδα. Υψηλά ποσοστά φτώχειας καταμετρούνται στις μονογονεϊκές και στις πολύτεκνες οικογένειες.

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Περιφέρεια αποτελεί μία αυτοτελή ενιαία Διοικητική Μονάδα αποκέντρωσης της Κρατικής Διοίκησης με αρμοδιότητες σχεδιασμού, προγραμματισμού, συντονισμού και εφαρμογής των πολιτικών για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της γεωγραφικής της περιοχής.

Ως ιδρυτικός νόμος της Περιφέρειας θεωρείται ο Ν. 1622/1986 «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη - Δημοκρατικός Προγραμματισμός». Η λέξη Περιφέρεια, όπως χρησιμοποιείται στο συγκεκριμένο νόμο αλλά και στους επακόλουθους αυτού (Ν. 2503/1997 & 2218/1994), έχει διπλή σημασία:

- Η Περιφέρεια αποτελεί γεωγραφική μονάδα που έχει συγκεκριμένα όρια, εδαφική έκταση, πληθυσμό και έδρα,
- Η Περιφέρεια αποτελεί διοικητική μονάδα και αποτελείται από όργανα και υπηρεσίες. Όργανα της Περιφέρειας είναι ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας με τις υπ' αυτόν υπηρεσίες και το Περιφερειακό Συμβούλιο

Με βάση το άρθρο 61 του Ν. 1622/86, καθώς και το Προεδρικό Διάταγμα 51/1987, η χώρα διαιρείται σε 13 Περιφέρειες:

1. Αττικής, με έδρα την Αθήνα
2. Στερεάς Ελλάδας, με έδρα τη Λαμία
3. Κεντρικής Μακεδονίας, με έδρα την Θεσσαλονίκη
4. Κρήτης, με έδρα το Ηράκλειο
5. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, με έδρα την Κομοτηνή
6. Ηπείρου, με έδρα τα Ιωάννινα
7. Ιόνιων Νήσων, με έδρα την Κέρκυρα

8. Βορείου Αιγαίου, με έδρα την Μυτιλήνη
9. Πελοποννήσου, με έδρα την Τρίπολη
10. Νοτίου Αιγαίου, με έδρα την Ερμούπολη
11. Θεσσαλίας, με έδρα την Λάρισα
12. Δυτικής Ελλάδας, με έδρα την Πάτρα και
13. Δυτικής Μακεδονίας, με έδρα την Κοζάνη.

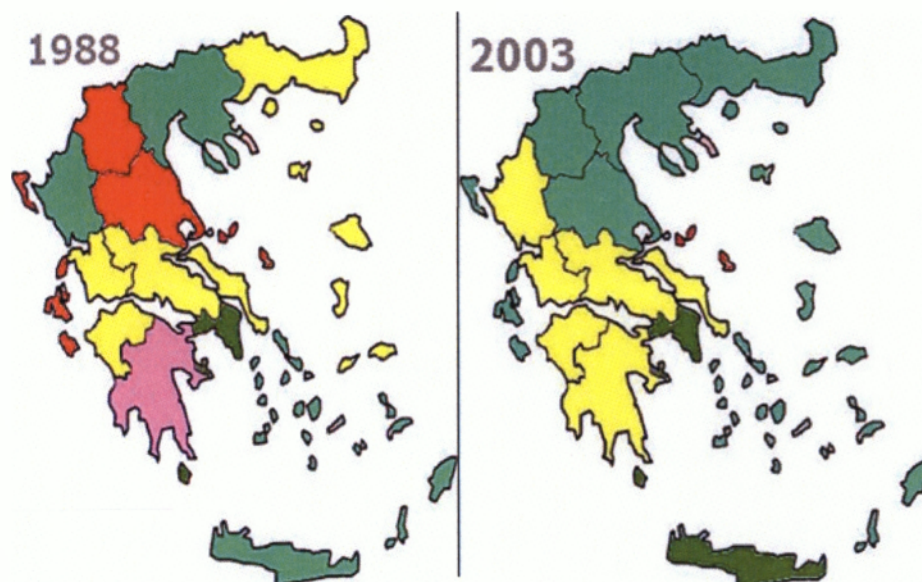
Στο κεφάλαιο αυτό, θα αναφερθούμε σε κάθε περιφέρεια ξεχωριστά για τα έτη 2003 έως 2005 για την φτώχεια και την σύγκριση μεταξύ των ετών αυτών.

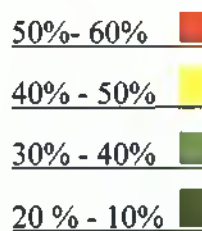
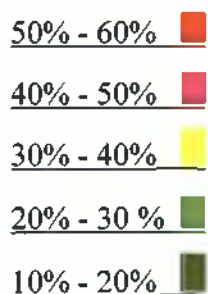
2. Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑΞΥ 1988 – 2003.

Πριν ξεκινήσουμε με τα αποτελέσματα της έρευνας ανά περιφέρεια στη Ελλάδα για τα έτη 2003 έως 2005 ας δούμε την Ελλάδα από το έτος 1988 έως το 2003.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του «Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών» (ΕΚΚΕ), στο παρακάτω γράφημα παρατηρούμε σύμφωνα με το χρώμα στις περιφέρειες το ποσοστό φτώχειας μέσα σε μια δεκαπενταετία (1988 – 2003).

Ποσοστό φτώχειας

Σύμφωνα με τη δημοσίευση του άρθρου στο πολιτικό site της προοδευτικής πολιτικής (15-4-2006) και σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΚΚΕ, η φτώχεια περιορίστηκε στην Ελλάδα μεταξύ των ετών 1988 – 2003, όπου το όριο της φτώχειας μειώθηκε από 24% σε 20% αντίστοιχα.

Ας δούμε αναλυτικά την πορεία της δεκαπενταετίας αυτής (1988 – 2003).

Στη **Θεσσαλία**, την περιφέρεια με τα λιγότερα εισοδήματα το 1988, το ποσοστό φτώχειας έπεσε από 60% (1988) σε 27% (2003). Παρ' όλα αυτά, το 2003 το μέσο ετήσιο εισόδημα της Θεσσαλίας σύμφωνα με την ΕΚΚΕ ανά οικογένεια δεν είναι υψηλό (14.717€ ετησίως). Αν και δεν υπάρχουν έντονες οικονομικές ανισότητες, σε ορισμένες περιοχές, συναντάμε αυξημένα έσοδα. Για παράδειγμα, στα Τρίκαλα το 38,7% του πληθυσμού βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας.

Στα **Ιόνια Νησιά**, από το έτος 1988 έως το 2003, το ποσοστό φτώχειας μειώθηκε από 54% στο 29% αντίστοιχα. Ωστόσο το μέσο ετήσιο εισόδημα της οικογένειας το 2003 ανέρχεται μόνο σε 13,953.61€. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΚΚΕ είναι η 4^η φτωχότερη περιφέρεια της Ελλάδας, αλλά δεν χαρακτηρίζεται από οικονομικές ανισότητες. Ο κόσμος ζει κυρίως από τις εργασίες παρά με τις συντάξεις.

Στην **Ανατολική Μακεδονία και Θράκη** το ποσοστό φτώχειας μειώθηκε από 32% (1988) σε 28% (2003). Το μέσο ετήσιο εισόδημα από μισθούς – ημερομίσθια το 2003 ανέρχεται σε 8,284.5 €. Είναι δηλαδή κατά 1/3 χαμηλότερο του εθνικού μέσου όρου, που ανέρχεται στα 12,011.81 €. Μοιραία το 2003 έχει το χαμηλότερο στην Ελλάδα μέσο ετήσιο εισόδημα νοικοκυριού (12,670.82€). Θύλακοι μεγάλης φτώχειας το έτος 2003 υπήρχαν στην Ξάνθη (42,9% οι φτωχοί) και στη Ροδόπη (38,5%), (πηγή : ΕΚΚΕ).

Η **Ήπειρος** είναι η μοναδική περιφέρεια όπου το ποσοστό φτώχειας αυξήθηκε μεταξύ 1988 – 2003, από 23% σε 37% αντίστοιχα. Το 2003 την περιφέρεια παρουσιάζεται έντονη οικονομική ανισότητα και ένα από τα χαμηλότερα μέσα εισοδήματα. Το μέσο ετήσιο εισόδημα είναι 13,533.44 € (2003). Θύλακοι μεγάλης φτώχειας συναντώνται στην Πρέβεζα (το 56,1% των κατοίκων είναι φτωχοί) και στην Άρτα (46,7%).

Στη **Πελοπόννησο**, μειώθηκε το ποσοστό από 41% το 1988 σε 31% το έτος 2003. Εδώ τα νοικοκυριά διαβιών με το δεύτερο χαμηλότερο στη χώρα το 2003, με μέσο ετήσιο εισόδημα (13,274.83€). Το 2003 η συμμετοχή των εισοδημάτων από εργασία στο σύνολο των εισοδημάτων είναι η χαμηλότερη στη χώρα (65,32%) ταυτοχρόνως, η συμμετοχή των εισοδημάτων από συντάξεις στο σύνολο των εισοδημάτων είναι η

υψηλότερη στη χώρα (30,09%). Υπάρχουν θύλακοι μεγάλης φτώχειας : στην Αρκαδία οι μισοί σχεδόν κάτοικοι είναι ενδεείς (47,6%). Στη Λακωνία το αντίστοιχο ποσοστό είναι 35,8%.

Στην **Δυτική Ελλάδα**, μέσα σε δεκαπέντε χρόνια μειώθηκε από 40% (1988) σε 31% (2003). Το μέσο ετήσιο εισόδημα το έτος 2003 ανά νοικοκυριό ανέρχεται σε 14,517.42 €. Θύλακος φτώχειας στην Ηλεία (το 35,8% των κατοίκων της είναι φτωχοί).

Στην **Στερεά Ελλάδα**, το ποσοστό φτώχειας από το 1988 έως το 2003 μειώθηκε από 35% σε 32%. Το μέσο ετήσιο εισόδημα το 2003 ανά νοικοκυριό ανέρχεται στα 15,437,97 €. Κύριο χαρακτηριστικό της περιφέρειας αυτής είναι οι πολύ έντονες (οι μεγαλύτερες στην Ελλάδα) κοινωνικές ανισότητες λόγω του μορφωτικού επιπέδου, του οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού της και του επιπέδου ανεργίας της. Εμφανίζει κατά περιοχές, υψηλότερα ποσοστά φτώχειας. Για παράδειγμα, στη Φωκίδα το 57,5% (2003) των κατοίκων διαβιών κάτω από το όριο της φτώχειας, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρυτανία είναι 47% (2003).

Στο **Βόρειο Αιγαίο** περιορίστηκε το ποσοστό φτώχειας μέσα στην δεκαπενταετία 1988 - 2003 από 35% σε 23%. Μια οικογένεια το 2003 καλείται να ζήσει με ετήσιο εισόδημα, κατά μέσον όρο, 15,352.75 €. Τα εισοδήματα του κόσμου προέρχονται κυρίως από εργασία και συντάξεις και κατά ελάχιστο από κοινωνικές παροχές. Παρουσιάζει το μεγαλύτερο μετά τη Στερεά Ελλάδα άνοιγμα της εισοδηματικής ψαλίδας. Φτώχεια υψηλότερη του μέσου όρου υπάρχει στο νομό Λέσβου (το 34,7% του πληθυσμού εκεί βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας).

Στην **Αττική** το ποσοστό φτώχειας, τα 15 αυτά χρόνια έμεινε αμετάβλητο, στο 12%. Το μέσο εισόδημα στη Αττική το έτος 2003 είναι το υψηλότερο της χώρας και περίπου κατά 23% υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο.

Στη **Δυτική Μακεδονία**, μειώθηκε το ποσοστό φτώχειας από 58% το 1988 σε 24% το 2003. Το μέσο ετήσιο εισόδημα ανά νοικοκυριό είναι 17,033.95 € (2003). Είναι η πιο εύρωστη οικονομικά περιφέρεια μετά την Αττική. Παρουσιάζει την υψηλότερη συμμετοχή εισοδημάτων από απασχόληση στο σύνολο των εισοδημάτων (72,06%) και αντίστοιχα από τα πλέον χαμηλά ποσοστά συμμετοχής των συντάξεων (19,91%).

Αμετάβλητο παραμένει και στο **Νότιο Αιγαίο** το ποσοστό φτώχειας από το 1988 έως το 2003 στο 22%. Το μέσο ετήσιο εισόδημα είναι 14,409 € (2003). Η περιφέρεια αυτή παρουσιάζει τη μικρότερη ανισότητα. Το άνοιγμα της ψαλίδας το 2003 ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς είναι το μικρότερο στην επικράτεια.

Στην **Κεντρική Μακεδονία** επίσης το ποσοστό φτώχειας καθηλώθηκε την τελευταία δεκαπενταετία (1988 – 2003) στο 23%. Τα ο έτος 2003 αν και δεν εμφανίζει μεγάλο άνοιγμα ψαλίδας, έχει επίσης δυο θύλακες φτώχειας : τις Σέρρες, όπου το ποσοστό φτωχών αγγίζει το 46,4% του πληθυσμού, και την Πέλλα, όπου φτάνει το 36,6%.

Στην **Κρήτη**, το ποσοστό φτώχειας μειώθηκε από 26% (1988) σε 18% (2003). Το μέσο ετήσιο εισόδημα το έτος 2003 είναι το τρίτο υψηλότερο μετά από την Αττική και την Δυτική Μακεδονία και ανέρχεται σε 16,382.78 €. Παρουσιάζει μετά τα Ιόνια Νησιά και το Νότιο Αιγαίο έναν από τους χαμηλότερους δείκτες οικονομικής ανισότητας. Μαζί με την Αττική είναι οι περιφέρειες της χώρας στις οποίες το ποσοστό φτώχειας είναι μικρότερο του εθνικού μέσου όρου, ο οποίος κυμαίνεται στο 20%.

3. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ 2003 - 2005

Σ' αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στα αποτελέσματα των ποσοστών της φτώχειας διαχρονικά ανά περιφέρεια για τα έτη 2003, 2004 και 2005. Καθώς επίσης στα ποσοστά ανεργίας ανά περιφέρεια, αφού είναι η βασικότερη αιτία για την φτώχεια.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ (GR11)

Η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη περιλαμβάνει τους νομούς : Έβρου, Καβάλας, Δράμας, Ξάνθης και Ροδόπης.

- Ποσοστό φτώχειας :

Το 2003 το ποσοστό φτώχειας στην περιφέρεια αυτή ήταν **18,12%** ενώ τα επόμενα δυο έτη 2004 και 2005 αυξήθηκε και έφθασε στο **29,24 %** και **29,39%** αντίστοιχα. (Πίνακας 1).*

Πίνακας 1.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	152760	33804	186563	18,12
2004	152236,8	62898,8	215136	29,24
2005	152369,9	63429,11	215799	29,39

- Σχετικά με την ανεργία :

Το ποσοστό ανεργίας το 2003 στην περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ήταν **10,2%**. Το 2004 σημείωσε άνοδο (**13%**), όμως η αύξηση αυτή δεν συνεχίστηκε το 2005 που άγγιξε το **11%**. **

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ(GR12)

Η Κεντρική Μακεδονία περιλαμβάνει τους νομούς : Θεσσαλονίκης, Σερρών, Πέλλας, Ημαθίας, Πιερίας, Χαλκιδικής και Κιλκίς.

- Ποσοστό φτώχειας :

Στην Κεντρική Μακεδονία το ποσοστό φτώχειας ήταν **21,29 %**, το 2004 αυξήθηκε στο **26,51%** ενώ το 2005 μειώθηκε στο **24,77%**. (Πίνακας 2) *

Πίνακας 2.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	244045	66029	310074	21,29
2004	490327	176893,5	667221	26,51
2005	501916,3	165224,7	667141	24,77

- Σχετικά με την ανεργία :

Το ποσοστό της ανεργίας στην περιφέρεια αυτή, ήταν το 2003 στο **10%**, το 2004 αυξήθηκε στο **12,2%** και το 2005 υπήρχε μείωση (**11,1%**). **

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ(GR13)

Η Δυτική Μακεδονία περιλαμβάνει τους νομούς : Κοζάνης, Γρεβενών, Καστοριάς και Φλώρινας.

- Ποσοστό φτώχειας :

Στην περιφέρεια αυτή , από το 2003 μέχρι το 2005 υπάρχει μείωση. Το 2003 το ποσοστό είναι **35,89%**, το 2004 μειώνεται στο **31,27%** και το 2005 επίσης στο **25,46%**.(Πίνακας 3) *

Πίνακας 3

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	47970	26849	74820	35,89
2004	69269,33	31519,68	100789	31,27
2005	74976,49	25602,51	100579	25,46

- Σχετικά με την ανεργία :

Το ποσοστό της ανεργίας που σημειώθηκε στην Δυτική Μακεδονία το 2003 ήταν 16%, το 2004 16,2% και το 2005 ακόμη υψηλότερο με ποσοστό 18,4%. **

ΘΕΣΣΑΛΙΑ(GR14)

Η Θεσσαλία περιλαμβάνει τους νομούς : Καρδίτσας, Λάρισας, Μαγνησίας και Τρικάλων.

- Ποσοστό φτώχειας :

Το 2003 το ποσοστό ήταν 30,53%, το 2004 σημειώνεται μείωση και φτάνει στο 26,34% καθώς επίσης και το 2005 με ποσοστό 23,13%. (Πίνακας 4) *

Πίνακας 4.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	151216	66440	217657	30,53
2004	192493,9	68817,54	261311	26,34
2005	201183,2	60519,79	261703	23,13

- Σχετικά με την ανεργία :

Το 2003 το ποσοστό ήταν 10,6%, μικρή μείωση σημειώθηκε το 2004 και έφθασε στο 9,1% καθώς επίσης και το 2005 με ποσοστό 9,2%. **

ΗΠΕΙΡΟΣ(GR21)

Η Ήπειρος περιλαμβάνει τους νομούς : Ιωαννίνων, Άρτας, Πρέβεζας και Θεσπρωτίας.

- Ποσοστό φτώχειας :

Το 2003 το ποσοστό φτώχειας ήταν **28,74%**, το 2004 μειώνεται στο ποσοστό των **39,23%** και το 2005 επίσης υπάρχει μείωση και φτάνει στο **36,26%**.(Πίνακας 5) *

Πίνακας 5.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	90631	36552	127183	28,74
2004	69338,65	44756,59	114095	39,23
2005	72683,66	41344,34	114028	36,26

- Σχετικά με την ανεργία :

Το ποσοστό ανεργίας από το 2003 μέχρι το 2005 κυμαινόταν στο ίδιο περίπου επίπεδο, γύρω στο **11,6%**. **

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ(GR22)

Τα Ιόνια Νησιά περιλαμβάνονται από τους νομούς : Κέρκυρας, Λευκάδας, Κεφαλονιάς και Ζακύνθου.

- Ποσοστό φτώχειας :

Και σε αυτή την περιφέρεια υπάρχει μείωση ανάμεσα στα έτη 2003 μέχρι 2005 : από 35,25% το 2003 έφτασε το 2005 στο ποσοστό των 26,30%.(Πίνακας 6) *

Πίνακας 6.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	48313	22999	71312	32,25
2004	47183,62	12042,01	59226	20,33
2005	43975,46	15689,54	59665	26,30

- Σχετικά με την ανεργία :

Το 2003 ήταν στο 10,3%, το 2004 στο 11,4% και το 2005 σημειώθηκε σημαντική μείωση και έφθασε στο 8,5%. **

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ(GR23)

Η περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας περιλαμβάνει τους νομούς : Αιτωλοακαρνανία Αχαΐας και Ηλείας.

- Ποσοστό φτώχειας :

Το ποσοστό φτώχειας το 2003 φτάνει στο **24,61%**. Άνοδο παρουσιάζει στα επόμενα έτη 2004 και 2005 με **35,81%** και **37,87%** αντίστοιχα.(Πίνακας 7) *

Πίνακας 7.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	188206	61430	249637	24,61
2004	154372,4	86105,35	240478	35,81
2005	149399,4	91057,57	240457	37,87

- Σχετικά με την ανεργία :

Το 2003 φθάνει το **9,3%**. Η μείωση αυτή δεν θα συνεχισθεί στα επόμενα δυο έτη, όπου το 2004 αγγίζει το **12,8%** και το 2005 μειώνεται στο **10,9%**. **

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ(GR24)

Η περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας περιλαμβάνει τους νομούς : Βοιωτίας, Εύβοιας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας.

- Ποσοστό φτώχειας :

Μείωση του ποσοστού φτώχειας υπάρχει και σε αυτή την περιφέρεια από έτος σε έτος. Το 2003 ήταν **27,35%**, το 2004 **25,13%** και το 2005 επίσης μειώνεται και φθάνει στο **20,85%**.(Πίνακας 8) *

Πίνακας 8.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	116046	43691	159737	27,35
2004	132236,4	44373,27	176610	25,13
2005	139401	36723,02	176124	20,85

- Σχετικά με την ανεργία :

Το 2003 το ποσοστό ήταν **9,5%** ενώ το 2004 και 2005 είχε αυξηθεί και έφθασε στο **13,1%** και **10,5%** αντίστοιχα. **

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ(GR25)

Η Πελοπόννησος περιλαμβάνει τους νομούς : Κορινθίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Μεσσηνίας και Λακωνίας.

- Ποσοστό φτώχειας :

Στην περιφέρεια της Πελοποννήσου το ποσοστό φτώχειας το 2003 ήταν **29,72%**, το 2004 μειώθηκε στο **26,74%** καθώς επίσης και το 2005 υπάρχει μείωση και φτάνει στο ποσοστό των **25,29%**. (Πίνακας 9) *

Πίνακας 9.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	154748	65426	220173	29,72
2004	143976,3	52551,03	196527	26,74
2005	147825,1	50045,89	197871	25,29

- Σχετικά με την ανεργία :

Το 2003 το ποσοστό ανεργίας ήταν **10,4%** ενώ το 2004 και 2005 σημείωσε ανοδική πορεία και έφθασε το **9,5%** και **10,4%** αντίστοιχα. **

ΑΤΤΙΚΗ(GR30)

- Ποσοστό φτώχειας :

Το 2003 φτάνει στο ποσοστό των **19,61%**. Μείωση υπάρχει το έτος 2004 με ποσοστό **12,06%** ενώ το 2005 υπάρχει μικρή αύξηση και φτάνει το **12,09%**.(Πίνακας 10) *

Πίνακας 10.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	1662287	338378	2000664	19,61
2004	1391972	190956,4	1582928	12,06
2005	1386846	190812,7	1577659	12,09

- Σχετικά με την ανεργία :

Μείωση υπάρχει στο ποσοστό ανεργίας όσον αφορά στην Αττική. Το 2004 βρισκόταν στο **8,8%** ενώ το 2005 έπεσε στο **8,5%**. **

ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ(GR41)

Το Βόρειο Αιγαίο περιλαμβάνει τους νομούς : Χίου, Λέσβου και Σάμου.

- Ποσοστό φτώχειας :

Ανοδική αύξηση υπάρχει στην περιφέρεια του Βορείου Αιγαίου στα έτη 2003 έως 2005. Το 2003 ήταν **19,13 %**, το 2004 φτάνει στο **30,06%** και το 2005 στο **35,20%**. (Πίνακας 11) *

Πίνακας 11.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	25915	6132	32047	19,13
2004	53255,4	22883,65	76139	30,06
2005	49117,66	26685,34	75803	35,20

- Σχετικά με την ανεργία :

Το 2003 ήταν **7,6%** ενώ το 2004 και το 2005 σημείωσε ανοδική πορεία με **9,5%** και **10,4%** αντίστοιχα. **

ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ(GR42)

Το Νότιο Αιγαίο περιλαμβάνει τους νομούς : Κυκλάδων και Δωδεκανήσου.

- Ποσοστό φτώχειας :

Το ποσοστό της περιφέρειας αυτής, το 2003 ήταν **23,04%**, το 2004 μειώνεται στο **16,41%** ενώ το 2005 παίρνει ανοδική πορεία πάλι και αγγίζει το **25,74%**. (Πίνακας 12) *

Πίνακας 12.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	80707	24168	104875	23,04
2004	83443,56	16383,77	99827	16,41
2005	74102,25	25690,75	99793	25,74

- Σχετικά με την ανεργία :

Το ποσοστό ανεργίας στο Νότιο Αιγαίο το 2003 ήταν **10,9%** ενώ τα επόμενα δυο έτη μειώθηκε και το 2005 έφτασε στο **9,3%**. **

ΚΡΗΤΗ(GR43)

Η περιφέρεια της Κρήτης αποτελείται από τους νομούς : Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου και Λασιθίου.

- Ποσοστό φτώχειας :

Το 2003 το ποσοστό φτώχειας αγγίζει το **30,87%** ενώ μείωση υπάρχει για τα επόμενα δυο έτη, 2004 και 2005 με ποσοστά **19,77%** και **19,80%** αντίστοιχα.(Πίνακας 13) *

Πίνακας 13.

ΕΤΟΣ	ΜΗ ΦΤΩΧΟΣ	ΦΤΩΧΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΦΤΩΧΕΙΑΣ
2003	91040	40648	131688	30,87
2004	167401,5	41259,01	208660	19,77
2005	167544,3	41356,7	208901	19,80

- Σχετικά με την ανεργία :

Σχετικά με την ανεργία το 2003 φτάνει στο **5,2%**. Το 2004 και το 2005 σημειώνει αύξηση με **6,7%** και **6,1%** αντίστοιχα. **

* πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε.

** τα δεδομένα που αναφέρθηκαν προέρχονται από την βάση δεδομένων της Eurostat

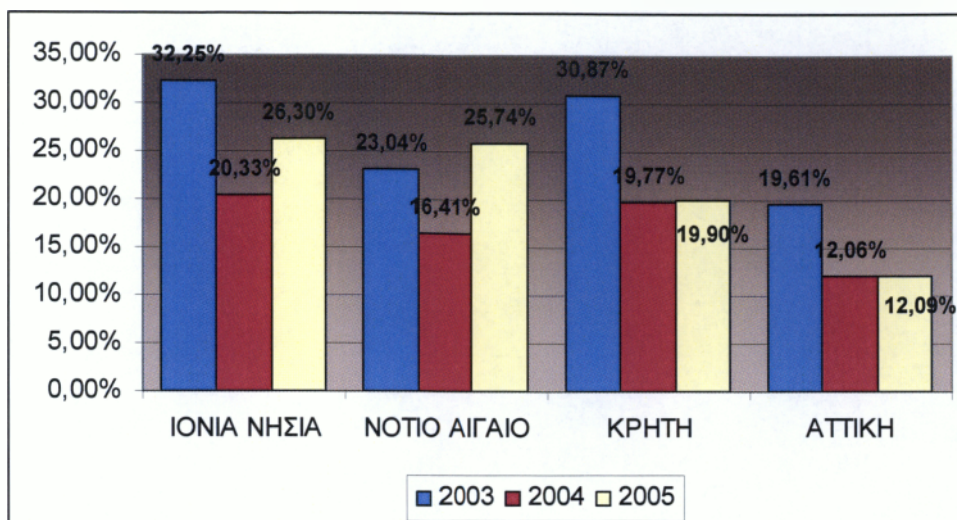
4. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2003 – 2005

Όπως έχουμε πει και στα προηγούμενα κεφάλαια, η Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών ξεκίνησε στην Ελλάδα το έτος 2003. Κάθε έρευνα που πραγματοποιείται για πρώτη φορά είναι πιθανόν να μην μας δώσει ακριβή στοιχεία και αποτελέσματα. Έτσι και εδώ, τα στοιχεία που μας παρέχει η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, για τα ποσοστά της φτώχειας για κάθε μια περιφέρεια, για το πρώτο έτος εφαρμογής της έρευνας (2003), δεν έχουν οι εκτιμήσεις την ίδια ακρίβεια με τα επόμενα έτη (2004 και 2005). Στην ενότητα αυτή θα μιλήσουμε για την σύγκριση των τριών ετών (2003 – 2005) ανά περιφέρεια όσον αφορά στα ποσοστά της φτώχειας και στα ποσοστά ανεργίας, έχοντας υπόψη μας ότι οι εκτιμήσεις του πρώτου έτους εφαρμογής της έρευνας (2003) δεν θα έχουν την ίδια ακρίβεια σε σχέση με τα έτη 2004 και 2005.

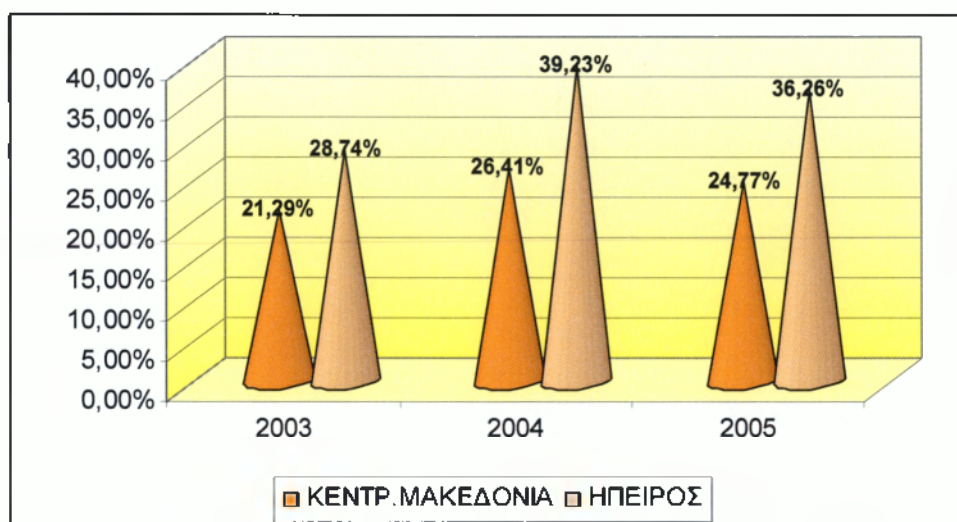
Σύμφωνα με τα στοιχεία της προηγούμενης ενότητας, μικρή διαφορά στο ποσοστό φτώχειας ανάμεσα στα έτη 2003 – 2005 υπάρχει στις περιφέρειες της **Κεντρικής Μακεδονίας** (μεταβολή κατά 4% περίπου), της **Πελοποννήσου** (μεταβολή κατά 2,5% περίπου) και της **Αττικής** (από το 2003 στο 2004 η μεταβολή είναι περίπου 7,5% ενώ το 2005 μεταβάλλεται μόνο κατά 0, 3%). Ακολουθούν οι περιφέρειες της **Θεσσαλίας** (μεταβολή κατά 4% περίπου), της **Στερεάς Ελλάδας** (μεταβολή κατά 3,5% περίπου) και οι υπόλοιπες.

Όσον αφορά τα ποσοστά φτώχειας ανά περιφέρεια :

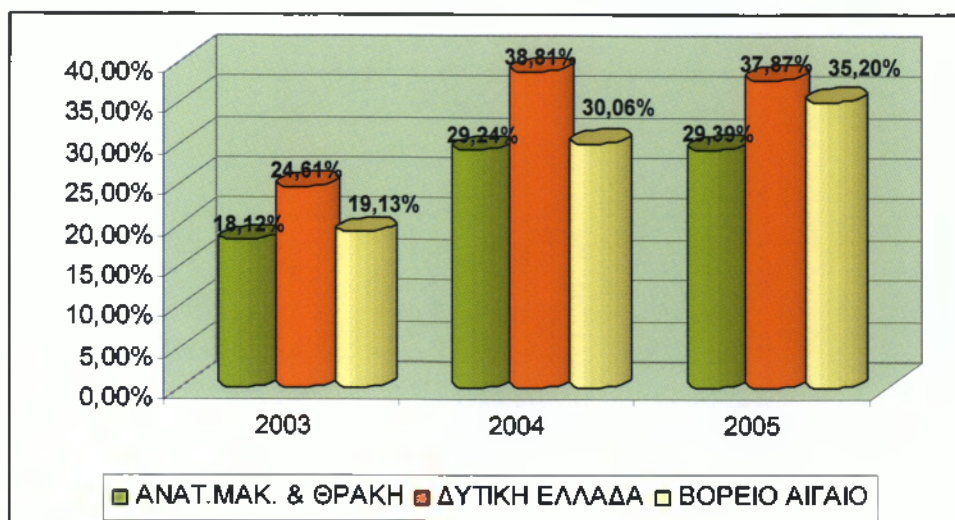
- *Συνεχής μείωση του ποσοστού της φτώχειας από το 2003 έως το 2004 και το 2005 αύξηση στις περιφέρειες :* των **Ιόνιων Νησιών** (2003 : 32.25% - 2004 : 20.33%- 2005 : 26.30%), του **Νοτίου Αιγαίου** (2003 : 23.04% - 2004 : 16.41% - 2005 : 25.74%), της **Κρήτης** (2003 : 30.87% - 2004 : 19.77% - 2005 : 19.80%) και της **Αττικής** (2003 : 19.61% - 2004 : 12.06% - 2005 : 12.09%).

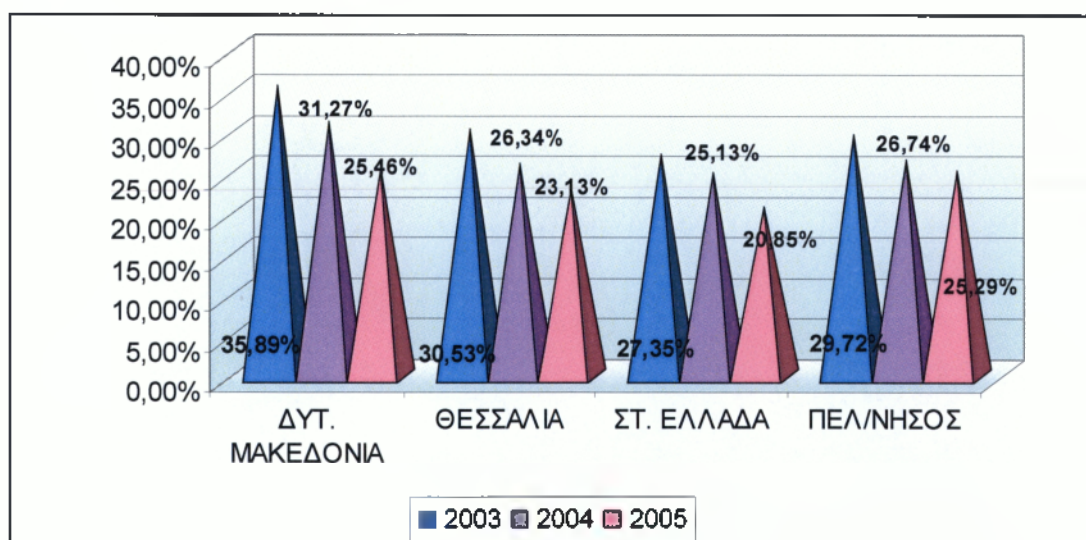
- Αντίθετα, αύξηση του ποσοστού φτώχειας από το έτος 2003 μέχρι το 2004 και μείωση στο έτος 2005 υπάρχει στις περιφέρειες : της **Κεντρικής Μακεδονίας** (2003 : 21.29% - 2004 : 26.41% - 2005 : 24.77%) και της **Ηπείρου** (2003 : 28.74% - 2004 : 39.23% - 2005 : 36.26%).

- Αύξηση σε κάθε έτος υπάρχει στις περιφέρειες : **Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης** (2003 : 18.12% - 2004 : 29.24% - 2005 : 29.39%), στην **Δυτική Ελλάδα** (2003 : 24.61% - 2004 : 38.81% - 2005 : 37.87%) και στο **Βόρειο Αιγαίο** (2003 : 19.13% - 2004 : 30.06% - 2005 : 35.20%).

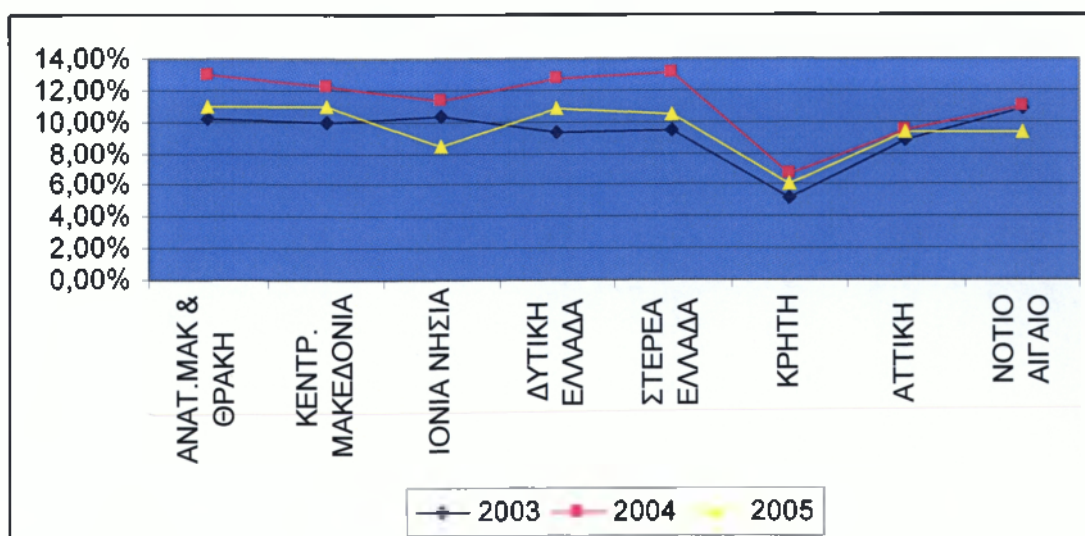

- Μείωση σε κάθε έτος υπάρχει στις περιφέρειες : της **Δυτικής Μακεδονίας** (2003 : 35,89% - 2004 : 31,27% - 2005 : 25,46%), της **Θεσσαλίας** (2003 : 30,53% - 2004 : 26,34% - 2005 : 23,13%), της **Στερεάς Ελλάδας** (2003 : 27,35% - 2004 : 25,13% - 2005 : 20,85%) και τέλος της **Πελοποννήσου** (2003 : 29,72% - 2004 : 26,74% - 2005 : 25,29%).

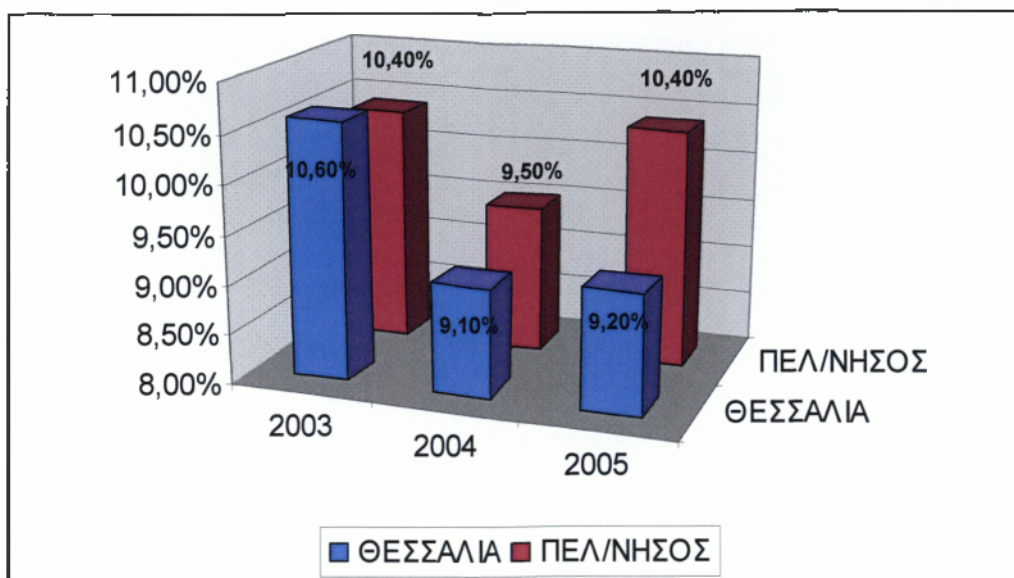

Σύμφωνα με την γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (Γνώμη της Ο.Κ.Ε. από 13-7-2000), βασικότερη αιτία της φτώχειας στην Ελλάδα, είναι η ανεργία. Τα ποσοστά της οποίας είναι :

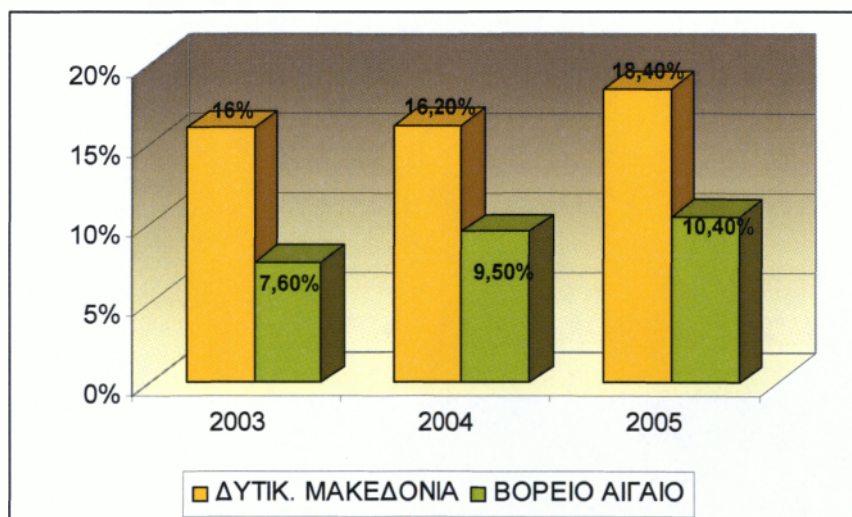
- *Αύξηση από το έτος 2003 στο 2004 και μείωση κατά το έτος 2005 είχαν οι περισσότερες περιφέρειες. Αυτές είναι :* η **Ανατολική Μακεδονία και Θράκη** (2003 : 10,2% - 2004 : 13% - 2005 : 11%), η **Κεντρική Μακεδονία** (2003 : 10% - 2004 : 12,2% - 2005 : 11%), τα **Ιόνια Νησιά** (2003 : 10,3% - 2004 : 11,4% - 2005 : 8,5%), η **Δυτική Ελλάδα** (2003 : 9,3% - 2004 : 12,8% - 2005 : 10,9%), η **Στερεά Ελλάδα** (2003 : 9,5% - 2004 : 13,1% - 2005 : 10,5%), η **Κρήτη** (2003 : 5,2% - 2004 : 6,7% - 2005 : 6,1%), η **Αττική** (2003 : 8,8% - 2005 : 9,3%) και το **Νότιο Αιγαίο** (2003 : 10,9% - 2005 : 9,3%).

- Μείωση του ποσοστού ανεργίας από το έτος 2003 στο 2004 και αύξηση το έτος 2005 είχαν οι περιφέρειες : της **Θεσσαλίας** (2003 : 10,6% - 2004 : 9,1% - 2005: 9,2%) και η **Πελοπόννησος** (2003 : 10,4% - 2004 : 9,5% - 2005 : 10,4%).

- Αύξηση σε κάθε έτος υπήρχε στις περιφέρειες : της **Δυτικής Μακεδονίας** (2003 : 16% - 2004 : 16,2% - 2005 : 18,4%) και στο **Βόρειο Αιγαίο** (2003 : 7,6% - 2004 : 9,5% - 2005 : 10,4%).

- Όσον αφορά την περιφέρεια της **Ηπείρου**, το ποσοστό ανεργίας κυμαίνεται στο ίδιο επίπεδο όλα αυτά τα χρόνια (11,6%).

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μετά τη θέσπιση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1177/2003, η έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών αποτελεί την πηγή δεδομένων αναφοράς για τις στατιστικές σχετικά με την κατανομή του εισοδήματος, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό σε επίπεδο ΕΕ, και τα δεδομένα αυτά χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο των διαρθρωτικών δεικτών και των εργασιών που πραγματοποιούνται με την ανοικτή μέθοδο συντονισμού.

Για την Ελλάδα αυτά τα θέματα την τελευταία περίπου εικοσαετία καθίστανται όλο και συχνότερα αντικείμενο συζήτησης τόσο στον τύπο όσο και από τους αρμόδιους για την οικονομική και κοινωνική πολιτική. Ταυτόχρονα έχει πλέον γίνει συστηματική τεκμηρίωση και ανάλυση αρκετών διαστάσεων αυτών των φαινομένων, και έτσι με σχετική σιγουριά μπορούν να περιγραφούν χρήσιμα χαρακτηριστικά τους. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον για αυτά τα θέματα συνδέεται προφανώς με το ότι οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης της χώρας για σειρά ετών είχαν περιοριστεί δραστικά με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η ικανοποίηση οικονομικών αιτημάτων ομάδων του πληθυσμού, χωρίς να μειωθεί το εισόδημα κάποιας ή κάποιων άλλων ομάδων (σύμφωνα με την γνώμη της ΕΚΚΕ)

Η αυξανόμενη και με μεγάλη διαφορά ανισότητα και φτώχεια από το έτος 2003 μέχρι το 2005 είναι βλαβερά για την οικονομική ευημερία και ανάπτυξη της χώρας. Υποθάλλουν τις κοινωνικές αντιπαραθέσεις, υποσκάπτουν την κοινωνική συνοχή, από ένα σημείο και πέρα επιβαρύνουν την οικονομική αποτελεσματικότητα και παραγωγικότητα, ενώ ενισχύουν πιθανές σπατάλες πόρων και είναι ασυμβίβαστες με την αρχή των ίσων ευκαιριών (σύμφωνα με την γνώμη της ΕΚΚΕ).

Στην παρούσα μελέτη εξετάσθηκε η φτώχεια στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2003-2005 με βάση τα στοιχεία της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU – SILC) και τα στοιχεία που μας παρείχε η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος. Η σύγκριση των τριών ετών μεταξύ τους θα μπορούσε να γίνει

με περισσότερη ακρίβεια αν τα στοιχεία του πρώτου έτους εφαρμογής της έρευνας είχαν μεγαλύτερη ακρίβεια.

Στον παρακάτω τους πίνακα βλέπουμε μια σύνοψη των διαρθρωτικών δεικτών συνοπτικά τα έτη 2003 -2005.

ΠΙΝΑΚΑΣ Διαρθρωτικοί Δείκτες

A/A	ΔΕΙΚΤΗΣ	2003	2004	2005
1	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΕΕ-27=100)	92,2	93,9	96,1
2	Παραγωγικότητα της εργασίας ανά εργαζόμενο ΕΕ-27=100	100,3	101,8	103,5
3	Απασχόληση (% εργαζομένων 15-64 ετών στο σύνολο της ίδιας ηλικιακής ομάδας)	58,7	59,4	60,1
3α	Απασχόληση γυναικών (% εργαζομένων γυναικών 15-64 ετών στο σύν. του γυναικείου πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας)	44,3	45,2	46,1
3β	Απασχόληση ανδρών (% εργαζομένων ανδρών 15-64 ετών στο σύν. του ανδρ.πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας)	73,4	73,7	74,2
4	% απασχ. απόμων ηλικίας 55-64 στο σύνολο του πληθυσμού της αντίστοιχης ηλικ. ομάδας	41,3	39,4	41,6
4α	% απασχ. γυναικών ηλικίας 55-64 στο σύνολο των γυναικών της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας	25,5	24	25,8
4β	% απασχ. ανδρών ηλικίας 55-64 στο σύνολο των ανδρών της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας	58,7	56,4	58,8
5	% νέων 20-24 ετών που έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση προς το συν. πληθ. της ίδιας ηλικιακής ομάδας	81,7	83	84,1
5α	% ανδρών 20-24 ετών που έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση προς το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας	76,6	79,2	79,7
5β	% γυναικών 20-24 ετών που έχουν τελειώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση προς το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας	86,8	86,8	88,5
6	Ακαθάριστη εθνική δαπάνη για έρευνα (% ΑΕΠ)	0,5709	0,5515	0,5808
7	Συγκριτικά επίπεδα τιμών Μονάδες αγοραστικής δύναμης EU-25=100	85,9	87,6	88,4
8	Επιχειρησιακή επένδυση (% ΑΕΠ)	20,7	20,7	20,4

9	% πληθυσμού με διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το κατώτατο όριο φτώχειας	21	20	20
9α	% γυναικών με διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το κατώτατο όριο φτώχειας	21	21	21
9β	% ανδρών με διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το κατώτατο όριο φτώχειας	20	19	18
10	Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων % στο συνολικό ενεργό πληθυσμό	5,3	5,6	5,1
10α	Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων γυναικών % στο συνολικό γυναικείο ενεργό πληθυσμό	8,9	9,4	8,9
10β	Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων ανδρών % στο συνολικό ανδρικό ενεργό πληθυσμό	3	3	2,6
11	Περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση	3,2	4,1	4,3
11α	Περιφερειακές ανισότητες στην απασχ. - Γυναίκες	6,5	8,3	8,4
11β	Περιφερειακές ανισότητες στην απασχ. - Ανδρες	2,1	2,5	2,9
12	Εκπομπές αερίων υπεύθυνων για το φαινόμενο του θερμοκηπίου (1990=100)	123,6	123,9	125,4
13	Ενεργειακή ένταση της οικονομίας Χιλιόγραμμα πετρελαίου ανά 1000 € 1995=100	247,77	240,64	236,54
14	Όγκος μεταφοράς εμπορευμάτων ως προς το ΑΕΠ (Ανάλογια τόνων-χιλιόμετρα ΑΕΠ 1995=100)	108		120,8

--Συμπεράσματα

- Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας, σε σύγκριση με την ΕΕ των 27 έχει αυξηθεί αισθητά. Σε σχέση όμως με την Ε.Ε των 15 βρίσκεται στην προτελευταία θέση.
- Η παραγωγικότητα της εργασίας ανά εργαζόμενο αυξάνεται διαχρονικά (2003 : 100,3%, 2004 : 101.8%, 2005 : 103.5%) ενώ οι αμοιβές εξακολουθούν να βρίσκονται σε πολύ χαμηλό επίπεδο
- Τα ποσοστά συνολικής απασχόλησης και τα ποσοστά απασχόλησης ανά φύλλο αυξάνονται με αργούς ρυθμούς.
- Η συμμετοχή των μεγαλύτερων ηλικιών στην αγορά εργασίας βρίσκεται σε χαμηλό ποσοστό.
- Το ποσοστό των νέων 20-24 ετών που έχουν τελειώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι και παραμένει ιδιαίτερα υψηλό σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό της ίδιας ηλικιακής ομάδας.

- Τα επίπεδα τιμών σε σύγκριση με την ΕΕ των 27 παρουσιάζουν αύξηση διαχρονικά, παρατηρείται δηλαδή μια δυσμενής εξέλιξη για την ελληνική οικονομία, που αυξάνει το κόστος ζωής και επιδεινώνει την ανταγωνιστικότητα.
- Οι επενδύσεις του επιχειρηματικού τομέα αυξάνονται σημαντικά με αποτέλεσμα να υπάρχουν περισσότερες θέσεις εργασίας άρα και μείωση της ανεργίας.
- Ο λόγος του ορίου φτώχειας εξακολουθεί να βρίσκεται στο υψηλό ποσοστό του 21%.
- Οι περιφερειακές ανισότητες στην απασχόληση παρουσιάζουν μια μικρή αυξητική τάση. Πρέπει βέβαια να σημειωθεί ότι οι ανισότητες αυτές είναι πολύ υψηλότερες αναφορικά με την απασχόληση των γυναικών.
- Ο λόγος ορίου φτώχειας μετά τις κοινωνικές αναδιανομές, που δίνει το τελικό όριο φτώχειας παρουσιάζει μια σταθερότητα στην Ελλάδα. Η διαφορά μεταξύ αντρών και γυναικών είναι αισθητή αν και όχι μεγάλη.
- Η ανισοκατανομή του εισοδήματος εμφανίζει μια ελαφρά κάμψη (2003 : 21%, 2004 : 20%, 2005 : 20%).

+

-- Αντιμετώπιση της φτώχειας

Ο σχεδιασμός μιας ολοκληρωμένης πολιτικής **κατά** της φτώχειας προϋποθέτει:
μια προσπάθεια εξαντλητικής διερεύνησης και εντοπισμού των πραγματικών αιτιών που έχουν παραγάγει ή παράγουν τη φτώχεια στην Ελλάδα

Οποιοσδήποτε σχεδιασμός αντιμετώπισης της φτώχεια για να είναι αποτελεσματικός, οφείλει να έχει διπλή διάσταση :

- **Κατασταλτική** που σημαίνει λήψη μέτρων άμεσης ανακούφισης των φτωχών και παροχή σ' αυτούς δυνατότητας ικανοποίησης των αναγκών τους.
- **Προληπτική** που σημαίνει την αξιοποίηση δυνατοτήτων μείωσης της φτώχειας μέσω πολιτικών ελαχιστοποίησης ανισοτήτων και της περιθωριοποίησης συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων.

--προτάσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας

- Η πολιτεία εγγυάται και μεριμνά ώστε όλος ο πληθυσμός να απολαμβάνει ένα ελάχιστο εισόδημα ικανό να τους εξασφαλίσει τα στοιχειωδώς αναγκαία για την επιβίωση. Η πολιτική του «ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος» δεν πρέπει να εξαντλείται στην απλή παροχή οικονομικής βοήθειας προς τους φτωχούς. Οφείλει επιπλέον να λειτουργεί στο πλαίσιο μιας συνολικής πολιτικής που στοχεύει στην οικονομική και κοινωνική επανένταξη όσων απολαμβάνουν την παροχή αυτή. Η συνολική αυτή πολιτική πρέπει να συντίθεται από τις αρχές της πολιτικής για την απασχόληση και την αντιμετώπιση της ανεργίας, της πολιτικής εκσυγχρονισμού των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και της πολιτικής κατά του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Επίσης, έντονη επίδραση στη φτώχεια έχει η ανεργία, Αυτό που πρέπει να μας απασχολεί είναι η δημιουργία θέσεων εργασίας πιο γρήγορα απ' ό,τι αυξάνεται το εργατικό δυναμικό.
- Για τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και επιρρεπείς στην φτώχεια, όπως οι άνεργοι, νέοι, γυναίκες και ηλικιωμένοι αναγκαία είναι η ανάπτυξη μιας στρατηγικής όσον αφορά στην απασχόληση.

- Για το πρόβλημα στο χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης θα ήταν απαραίτητο ένα εύκολα προσαρμόσιμο προς τους μαθητές σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης και η δημιουργία προγράμματος εκπαίδευσης – κατάρτισης στα νέα επαγγέλματα (για παράδειγμα καλύτερη εκπαίδευση όσον αφορά στους υπολογιστές και σε καινούργιες ειδικότητες που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια όπως το φυσικό αέριο, την αιολική ενέργεια κτλ.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

■ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ – ΑΘΗΝΑ

■ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

- ❖ Μεθοδολογία μέτρησης της φτώχειας – Ορισμοί συγχρονικών & διαχρονικών δεικτών. : www.statistics.gr/gr_tables/S805_SFA_MT_AN_07_7_Y
- ❖ Κ.ΑΝΕ.Π. – Γ.Σ.Ε.Ε. (Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής – Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος), Φτώχεια, Εκπαίδευση και κοινωνικές ανισότητες : www.kanep-gsee.gr/index.php?download=Document%2024012008.
- ❖ Οδηγίες προς τους ερευνητές της έρευνας εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών 2003 : www.statistics.gr/gr_tables/S805_SFA_2_MT_AN_2003_Y.
- ❖ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με τις κοινοτικές στατιστικές για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης : <http://eur-lex.europa.eu/LexuriServ>.

- ❖ Δειγματοληψία έρευνας εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών : www.statistics.gr/gr_tables/S805_SFA_2_MT_O5_Y.
- ❖ Δελτία Τύπου της έρευνας εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών τα έτη 2003, 2004 και 2005 : www.statistics.gr/gr_tables/S805_SFA_2_DT_AN_03_T, www.photo.kathimerini.gr/xtra/files/Meletes/doc/Me/2601062 , www.photo.kathimerini.gr/xtra/files/Meletes/pdf/Me/180107 αντίστοιχα.
- ❖ Ελληνικά Νοικοκυριά : www.icap.gr/news/index_gr_2703.asp.
- ❖ Δείκτες παρακολούθησης του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων 2005 – 2008, Ο.Κ.Ε. (Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή) : [www.oke.gr/gnomew/gnomew%202008/GNOM_DEIKTES_EPM_2005 - 2008_TELIKO](http://www.oke.gr/gnomew/gnomew%202008/GNOM_DEIKTES_EPM_2005_-_2008_TELIKO)
- ❖ Η Φτώχεια στην Ελλάδα, Ο.Κ.Ε. : www.oke.gr/greek/pdf_gnwmesOKE/Gnom_OKE_41
- ❖ www.economist.gr
- ❖ www.disable.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΑΣ 2						
ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΙΚΗ ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ ΚΑΙ ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ						
1. Πληροφορίες για το νοικοκυριό						
Μονάδα (Άτομα ή νοικοκυριό)	Μέθοδος συλλογής	Πεδία	Τομείς	Περίοδος αναφοράς	Συγχρονικός (X) ή/και διαχρονικός (L) τομέας	
Νοικοκυριό	Πληροφορίες που συλλέγονται από ένα μέλος νοικοκυριού ηλικίας 16 ετών και άνω ή προέρχονται από μητρώα	Βασικά δεδομένα	Βασικά δεδομένα για το νοικοκυριό, συμπεριλαμβανομένου του βαθμού αστικοποίησης	Τρέχουσα περίοδος	X, L	
		Εισόδημα	Συνολικό εισόδημα του νοικοκυριού (ακαθάριστο και διαθέσιμο)	Περίοδος αναφοράς του εισοδήματος	X, L	
			Συνιστώσες του ακαθάριστου εισοδήματος σε επίπεδο νοικοκυριού	Περίοδος αναφοράς του εισοδήματος	X, L	
		Κοινωνικός αποκλεισμός	Πληροφορίες σχετικά με τη εργασία	Καθυστέρουμενες πληρωμές, σχετικές με τη στέγαση ή όχι	Δώδεκα τελευταίοι μήνες	X, L
				Μη χρηματικοί δείκτες αποστέρησης του νοικοκυριού, συμπεριλαμβανομένου των οικονομικών δυσκολιών του νοικοκυριού να ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους, στα χρέη του και στην αντιμετώπιση έκτακτων αλλά αναγκαίων δαπανών	Τρέχουσα περίοδος	X, L
				Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον	Τρέχουσα περίοδος	X
				Φροντίδα για τα παιδιά	Τρέχουσα περίοδος	X
		Στέγαση	Τύπος κατοικίας, καθεστώς ενοίκου και συνθήκες στέγασης	Τρέχουσα περίοδος	X, L	
			Ανάσεις της κατοικίας	Τρέχουσα περίοδος	X	
			Κόστος στέγασης	Τρέχουσα περίοδος	X	

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

2. Προσωπικές πληροφορίες					
Μονάδα (Άτομα ή νοικοκυριά)	Μέθοδος συλλογής	Κόδια	Τομείς	Περίοδος αναφοράς	Συγχρονικός (X) ή/και διαχρονικός (L) τομέας
Όλα τα άτομα ηλικίας κάτω των 16 ετών	Προσωπικές πληροφορίες που συλλέγονται από μέλος νοικοκυριού ηλικίας 16 ετών και άνω ή προέρχονται από μητρώα		Δημογραφικά δεδομένα	Τρέχουσα περίοδος	X,L
Πρώην μέλη του νοικοκυριού	Προσωπικές πληροφορίες που συλλέγονται από μέλος νοικοκυριού ηλικίας 16 ετών και άνω (από αντιπρόσωπο και εξαίρεση, σε περίπτωση προσωρινής απουσίας ή αντικατάστασης) ή προέρχονται από μητρώα	Βασικά δεδομένα	Δημογραφικά δεδομένα	Περίοδος αναφοράς του εισοδήματος	L
		Εισόδημα	Ακαθάριστο προσωπικό εισόδημα, σύνολο και συνιστώσες σε προσωπικό επίπεδο	Περίοδος αναφοράς του εισοδήματος	X,L
		Βασικά δεδομένα	Βασικά προσωπικά δεδομένα	Τρέχουσα περίοδος	X,L
			Δημογραφικά δεδομένα	Τρέχουσα περίοδος	X,L
		Εκπαίδευση	Εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένου του ανωτάτου επιπέδου κατά τη διεθνή πρότυπη ταξινόμηση της εκπαίδευσης (ISCED)	Τρέχουσα περίοδος	X,L
			Βασικές πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα δραστηριότητα και την τρέχουσα κύρια εργασία, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών για την τελευταία κύρια εργασία των ανέργων	Τρέχουσα περίοδος	X,L
			Βασικές πληροφορίες για τη δραστηριότητα κατά την περίοδο αναφοράς	Περίοδος αναφοράς του εισοδήματος	X
Όλα τα άτομα του νοικοκυριού ηλικίας 16 ετών και άνω	Κατά προτίμηση με προσωπική επαφή, αλλά και μέσω αντιπροσώπου ως κανονική διαδικασία ή μέσω μητρώων	Πληροφορίες σχετικά με την εργασία	Συνολικός αριθμός ωρών εργασίας στην τρέχουσα δεύτερη, τρίτη κ.λπ. Εργασία	Τρέχουσα περίοδος	X

Τουλάχιστον ένα μέλος του νοικοκυριού ηλικίας 16 ετών και άνω (το επιλεγμένο μέλος δείγματος)	Προσωπικές πληροφορίες που συλλέγονται από άτομα (πλερεξούσιους και 'εξαιρέση) ή προέρχονται από μητρώα	Υγεία	Υγεία, συμπεριλαμβανομένης και της κατάστασης της υγείας και των χρόνιων ασθενειών ή χρόνιων φυσικών μεινεξιών	Τρέχουσα περίοδος	X, L
			Πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη	Δώδεκα τελευταίοι μήνες	X
		Πληροφορίες σχετικά με τη εργασία	Λεπτομερές πληροφορίες σχετικά με την εργασία	Τρέχουσα περίοδος	X, L
			Ιστορικά των δραστηριοτήτων	Επαγγελματικός βίος	L
			Χρονοδιάγραμμα των δραστηριοτήτων	Περίοδος αναφοράς του εσοδήματος	L

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΠΙΝΑΚΑΣ 4				
ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ				
	Ποικοκυριά		Ατομα ηλικίας 16 ετών και άνω που θα ερωτηθούν	
	Συγχρονικά	Διαχρονικά	Συγχρονικά	Διαχρονικά
	1	2	3	4
<i>Κράτη - μέλη της Ε.Ε</i>				
Βέλγιο	4 750	3 500	8 750	6 500
Τσεχική Δημοκρατία	4 750	3 500	10 000	7 500
Δανία	4 250	3 250	7 250	5 500
Γερμανία	8 250	6 000	14 500	10 500
Εσθονία	3 500	2 750	7 750	5 750
Ελλάδα	4 750	3 500	10 000	7 250
Ισπανία	6 500	5 000	16 000	12 250
Γαλλία	7 250	5 500	13 500	10 250
Ιρλανδία	3 750	2 750	8 000	6 000
Ιταλία	7 250	5 500	15 500	11 750
Κύπρος	3 250	2 500	7 500	5 500
Λετονία	3 750	2 750	7 650	5 600
Λιθουανία	4 000	3 000	9 000	6 750
Λουξεμβούργο	3 250	2 500	6 500	5 000
Ουγγαρία	4 750	3 500	10 250	7 750
Μάλτα	3 000	2 250	7 000	5 250
Κάτω Χώρες	5 000	3 750	8 750	6 500
Αυστρία	4 500	3 250	8 750	6 250
Πολωνία	6 000	4 500	15 000	11 250
Πορτογαλία	4 500	3 250	10 500	7 500
Σλοβενία	3 750	2 750	9 000	6 750
Σλοβακία	4 250	3 250	11 000	8 250
Φινλανδία	4 000	3 000	6 750	5 000
Σουηδία	4 500	3 500	7 500	5 750
Ηνωμένο Βασίλειο	7 500	5 750	13 750	10 500
Σύνολο κρατών - μελών της Ε.Ε.	121 000	90 750	250 150	186 850
Ισλανδία	2 250	1 700	3 750	2 800
Νορβηγία	3 750	2 750	6 250	4 650